

PLANINSKI VESTNIK 6

GLASILO PLANINSKE ZVEZE SLOVENIJE

LETNIK LXXVI 1976

	Ob 70-letnici akademika dr. Bogdana Breclja	273
	Iz poročila tov. Marjana Oblaka, predsednika PD Ljubljana-matica	274
V. Schlamberger	Vršac	275
Borut Korun	Vožnja v neznano s splavom po Tari	278
Ing. Pavle Šegula	Pokljuka	283
Stanko Klinar	Plezanje v Karavankah	285
Urša Kolenc	Tri dogodivščine KPD	292
Ing. Božo Jordan	Zimski pohodi (na Stol in še kam drugam)	295
Mr. Tone Strojín	Sociološki prispevki k profilu slovenskega planinca	297
	Društvene novice	304
	Alpinistične novice	312
	Varstvo narave	314
	Iz planinske literature	314
	Razgled po svetu	317
	Naslovna stran:	
	Skuta in Kogel	
	Foto Vojko Bizjak	

Notranja priloga:

- 1 Mišeljska dolina s Hribaric, desno Škedenj, levo Mišeljska glava
– Foto ing. Albert Sušnik
- 2 Mišeljska dolina – Foto ing. Albert Sušnik

Poština plačana v gotovini

Lastnik: Planinska zveza Slovenije, Ljubljana. – Glavni urednik: Prof. Tine Orel, naslov: 61111 Ljubljana – pošta 11, p. p. 38, odgovorni urednik: Stanko Hribar. – Uredniški odbor: Ing. Tomaž Banovec, prof. Marijan Krišelj, prof. Evgen Lovšin, dr. Miha Potočnik, Janez Pretnar, prof. Janko Ravnik, Franci Savenc, Tone Strojín, ing. Albert Sušnik, dr. Tone Vraber. – Naslov uredništva in uprave: Planinska zveza Slovenije, 61001 Ljubljana, Dvořakova 9, p. p. 214. – Tekoči račun pri NB 50101-678-47046, telefon 312-553. – Planinski Vestnik izhaja praviloma vsak mesec. Letna naročnina 100 din, plačljivo tudi v štirih obrokih, za inozemstvo 160 din (9 US \$). Oglase vodi Rado Lavrič. – Reklamacije se upoštevajo dva meseca po izidu številke. Spremembe naslova javljajte upravi glasila, navedite vedno tudi novi naslov s tiskanimi črkami. Odpovedi med letom ne sprejemamo. Upoštevamo pismene odpovedi do 1. decembra za prihodnje leto. – Rokopisov ne vračamo. – Tiska in klišee izdeluje Tiskarna »Jože Moškrič« v Ljubljani

SLOVENIJALES
ŽIČNICA
tovarna strojev in opreme
LJUBLJANA

stroji in oprema
 za lesno industrijo
 preizkuševalci
 avtomobilskih zavor
 in avtomobilska
 dvosteberna dvigala
 livarna barvnih kovin

 tiskarna
jože moškrič
 ljubljana, nazorjeva 6, telefon 21-296

 snap
out
 oddetek za sodobno pisarniško poslovanje
 izdeluje kopirne obrazce SNAP-OUT, ki zagotavljajo boljšo organizacijo poslovanja v uradih, bankah, zavarovalnicah, uslužnostnih podjetjih, industriji, trgovini, bolnišnicah, prevozništvu in drugod

 tiskarna
 tisk vseh vrst tiskovin, katalogov, časopisov, revij in knjig

 klišarna
 izdelava vseh vrst eno- in večbarvnih klišeev

 knjigoveznica
 vezava preprostih in luksuzno opremljenih del

 štampiljarna
 izdelava vseh vrst žigov, pečatov in knjigoveških črk

OB 70-LETNICI AKADEMIKA DR. BOGDANA BRECLJA

V imenu slovenske planinske organizacije in njenih članov je dr. Bogdanu Breclju za rojstni dan pismeno voščili:

6. maja 1976 je naša javnost proslavila 70. rojstni dan zaslužnega slovenskega zdravnika, univerzitetnega profesorja, znanstvenika in akademika dr. Bogdana Breclja. Svoje življenje je posvetil razvoju in napredku medicine, posebej ortopedije, fizikalne medicine in rehabilitacije in izpopolnitvi slovenske univerze. Med vojno je z vsem svojim znanjem in močmi sodeloval v narodnoosvobodilnem boju, njegov delež pri organizaciji partizanske in vojne sanitete in medicine je neprecenljiv.

Planinci ga imamo radi kot imenitnega, plemenitega tovariša, obenem pa smo mu iskreno hvaležni za vse, kar je dal našemu alpinizmu in planinstvu s svojim zgledom in s svojim delom, predvsem pa za organizacijo in izpopolnitev Gorske reševalne službe, s katero je njegovo ime za vselej povezano.

Organizacije in njenih članov je dr. Bogdanu Breclju predsednik PZS dr. Miha Potočnik z naslednjimi besedami:

Dragi Bogdan,

ko se srečuješ z novim mejnikom na življenja cesti, mi dovoli, da se Tvojim voščilcem in k čestitkam pridružim v imenu Planinske zveze Slovenije, slovenskega in jugoslovanskega planinstva. Ob tem se spominjam Tvoje planinske biografije, Tvoje življenjske povezanosti s slovensko planinsko organizacijo, s slovenskim alpinizmom in gorsko reševalno službo, od tur v letih po prvi svetovni vojni do dela, ki si ga opravil v slovenski planinski matici v SPD in PZS vse do zadnjega časa. Predvsem mi hodi na misel delo, ki si ga opravil za gorsko reševalno službo, o kateri si leta 1933 in leta 1952 pisal tako temeljito in premišljeno, da nas Tvoji nazori in predlogi pri delu še danes vodijo kakor takrat, ko si s svojimi načeli, izkušnjami in idejami GRS reševal iz njene stiske, pravilno ocenil preteklost in načrtoval njeno pot naprej. Tebi gre zasluga, da si širil in poglobil pomen GRS, jo povezal s planinskim dogajanjem in njegovim razvojem. Kadarkoli je GRS skrenila s poti, ki si jo Ti nakazal, je prišla v zagato, v krizo. Odločno si postavil vprašanje odgovornosti in preventive, zavračal napačni blišč ki naj bi iz reševalcev delal izjeme, in jasno povedal, da gre za vprašanje časti, zvestobe, poguba, skromnosti, vztrajnosti in požrtvovalnosti — kakor pravzaprav povsod v življenju, če naj bo v resnici človeško.

Ko premišljam o Tvojem deležu za razvoj in napredek planinstva, Ti želim, da bi tudi v osmem desetletju življenja, polnega sadov in uspehov, ki so za naš narod trajne vrednosti, podoživljal srečo, ki si jo nekoč v tako bogati meri užival na turah in na vrhovih.

Naj Ti bo vse kar si storil za planinstvo, prijetno slajšanje življenja!

S pristrčnimi voščili

dr. Miha Potočnik predsednik PZS

IZ POROČILA TOV. MARJANA OBLAKA, PRESEDNIKA PD LJUBLJANA-MATICA

na občnem zboru 25. 3. 1976

Tri leta so minila, kar smo dobili ustavna dopolnila in se po njih temeljito pripravljali na sprejem nove socialistične »samoupravljalške« ustave. Njene določbe so plod širokih razprav in številnih predlogov z vseh ravni, skratka so rezultat dosežene stopnje v družbeno političnem sistemu in sistemu samoupravnih družbeno-ekonomskih odnosov. To je pot v humanizacijo družbe.

Po tej ustavi sodelujemo pri vsklajevanju vseh predpisov, torej tudi predpisov, ki urejajo organizacijo planinskih društev in financiranje društvenih delovnih programov. Delegatska razmerja v planinski organizaciji so se utrdila tako, da omogočajo kvalitativno organizacijsko obliko in vključujejo vse člane v organizacijsko delo, v odločanje v planinski organizaciji, v zvezi telesnokulturnih društev osnovno delegacijo, da oblikuje stališča na ravni regije in da zastopa društva tega območja pred organi PZS. Vendar pa nas kljub doseženim uspehom v preteklem obdobju čakajo v letu 1976 še obsežne naloge pri usklajevanju in vrednotenju planinskih društvenih programov, kot integralnega dela planinske, telesno-kulturne, kulturno-izobraževalne in založniške dejavnosti v temeljnih telesno kulturnih in drugih skupnostih na občinski ravni. Združeno delo bo naš program sprejelo in zanj zagotavljalo tudi sredstva, saj program pomeni duhovno in fizično krepitev delavca, proizvajalca in ustvarjalca. Kot sestavljenci programov pa smo dolžni upoštevati potrebe delavcev v združenem delu in možnosti TOZD, ki omogočajo iz doseženega dohodka zadovoljiti racionalne in upravičene potrebe našega društva in planinske zveze kot nosilca naših skupnih združenih akcij, ki jih posamezno društvo ne more povsem dobro opravljati. Sem spadajo: planinska založba, tečaji za vodnike in mladinske vodnike, politika na planinskem gospodarskem področju, planinska pota, vseslovenske planinske proslave, gorska reševalna služba, sodelovanje s planinskimi zvezami republik in pokrajin, Planinsko zvezo Jugoslavije in sodelovanje PZS s planinskimi organizacijami v drugih državah.

Planinska zveza Slovenije skupaj s PZ Jugoslavije je dolžna skupaj z društvi skrbeti za vzgojo kadrov, za sestavo alpinističnih ekip, ki bodo ime Jugoslavije in Slovenije ponesle v svet in v svetovno planinsko zgodovino. —

V 7 odsekih društva ali drugih pomožnih organih društva aktivno deluje 472 članov, kar pomeni, da je vsak deseti član nosilec naših skupnih akcij. Poleg tega smo na območju Ljubljane v preteklem obdobju dobili dvoje novih društev in tri planinske aktive znotraj organizacij združenega dela. —

Mladinski odsek je izvedel v preteklem obdobju številne akcije opisane v poročilu, te pa omogoča 13 odsekov planinskih skupin na srednjih in osnovnih šolah z več kot 3600 pionirji in mladinci. Vzpodbuda za dejavnost odseka je tudi na novo odprta »Ljubljanska mladinska pot«, ki je v preteklem letu poleg obnove markacij in nadelave poti dobila tudi »Vodnik« in spominsko značko za prehojeno pot. —

Sedaj ob začetku planskega obdobja je treba izoblikovati smiselno razmerje do vrhunškega športa, do tekmovalnih sistemov in do množične telesne kulture.

Ljubljanska banka

Podružnica Celje

Razmislite, in preden se odločite, vprašajte
Ljubljansko banko

Vključite se v veliko družbo praktičnih ljudi —
postanite naš poslovni prijatelj

VRŠAC

(Zimski vzpon po Ceklinovi smeri)

VLADO SCHLAMBERGER

Ko smo prvokrat plezali to smer, smo bili v troje. Lep, poznojesenski dan je bil, sončen in ves v barvah, ko smo hiteli pod steno. Po stebru smo splezali kar prehitro do njegovega vrha in pri tem zgrešili prečnico v levo grapo, ki globoko zajedena v previsno steno omogoča napredovanje. Smer smo nadaljevali po lahkem grebenastem svetu, ki posevno od leve proti desni navzgor prereže steno Vršaca. Izstopni previs, ki je prav tako del Ceklinove smeri, vendar v zahodni steni, opis smeri najavlja z besedami živa lestev, smo našli nabit. Plezali smo varianto Sazonov-Juvan, izplezali in čudovito noč prespali na Prehodavcih. Steno Vršaca pa smo dodobra spoznali.

Spomladi smo plezali štirje. Z menoj je plezal Ali. Tokrat smo prečnico našli. Po vrvi smo se spustili v kotanjo nad previsno grapo. Od tu naprej smo plezali kar prsto, čeprav sem nekajkrat gledal samo v srmo steno nad seboj, ker se drugam nisem upal. Pod vrhom stene smo se razdelili. Janči in Frene sta po originalnem izstopu plezala na vrh, z Alijem pa sva po izstopnih policah prečila v kotel med Kanjavcem in Vršacom.

Pod steno smo bili večkrat tudi pozimi. Ogledovali smo jo z vrha Ozebnika, iz Zadnjice in iz poti na Dolič. Prhek sneg je pokrival steber, grape pa so bile vključene v zelen led. Nekega takega zimskega dne, ko smo se vsi štirje potikali tod okoli, smo izvedeli, da Alija ni več. Medtem ko sta Frene in Janči rinila na Dolič, Janko in otroka pa z menoj lezli za soncem, je Ali omahnil na grebenu nedaleč od Pelca nad Klonicami.

Lanska zima nas je izzivala. Kot da smo vsi trije zboleli za mrzlico. Vreme je držalo že mesec dni. Dogovorili smo se za vzpon takoj na prvi zimski dan. Z nami tremi naj bi se poskusil Rudi Rajar, ki si je močno želel vzpona. Na nekaj koncih je zaškripalo, pa smo te malenkosti hitro rešili. Le radijske zveze nam ni uspelo dobiti. Čeprav smo prvi dan vstali zgodaj, smo v steno pozno vstopili. Plezali smo po zaledenelih ploščah, pretrganih s policami, pokritih s snegom. Nahrbtniki so bili kot vedno pretežki. Steber je izredno počasi izginjal pod nami. Stope in oprimke smo si sproti klesali v gladek led. Od daleč je bila stena videti kopna, v njej pa smo povsod naleteli na požled, ki je bil na nekaterih mestih debel tudi do več centimetrov. Vsi štirje smo upali, da bo stena popustljiva. Pošteno smo se prevarali. »Ne bo tako lahko!« sem zaslišal pametno pripombo. »Kaj pa hočeš pozimi!« je odsekal Janči Rupar. Niti premrzlih rok nisem imel časa pometi, ko je že zavpil: »Drži! Presneto gladko je!« Držal sem vrv, zavarovan s klinom, ki je bil zabit do obročka v prhko skalo. Janči je počasi strgal oprimek za oprimkom in plaziči snega, pomešanimi s koščki ledu, so se vsipali name. Prisopihal sem na stojišče. Strmo kratko steno nad nakazano polico je splezal Rudi. Trije klini so drug za drugim v razdalji treh metrov s plehkim zvenom oznanjali svojo kvaliteto. Preteklo je pol ure. »Pojdita!« je s stojišča zavpil Rudi na naju z Jančijem. Težke raztežaje smo plezali kar ob vrvi prednjega v prvi navezi. Tako smo prihranili čas, ki bi ga drugače zapravljali z varovanjem.

Nakazana polica kakih trideset metrov nad nami je zdajci postala primerna za bivak. Ko je Janči s težavo prišel do nje, se je stemnilo. Zvezde so se druga za drugo prižigale na jasnem nebu. Hiteli smo kopati sneg za bivak. Kaj hitro sem s cepinom skopal do skale. Ker ni šlo drugače, smo se namestili v dveh nadstropjih. Vsak od nas je imel toliko prostora, da je z nogami sicer bingljal v dolino, vendar udobno sedel. Kuhalnik je zabrnal, zadišala je večerja. Z nezaupanjem sem obremenil dva klina, v katera sem bil vpet z varovalno vrvjo. Greben Planje se je ostro odražal na svetlem nebu. »V štirih dneh pa bomo čez!« je pribil Janči. »Kako? Štiri dni?« Rudiju ni šlo v račun. Doma je razložil, da bo najkasneje v ponedeljek doma. Plezati smo začeli v soboto. »Zakaj pa misliš, da smo vzeli štiri dni dopusta. Saj stene, visoke kilometer in sto metrov, pozimi ne moreš kar tako preplezati!« Polagoma je utrujenost prevzela telo. Mraz je močno pritisnil. Zavili smo se v bivak-vreče. Počasne razpredajoče misli je premagal dremež, ki je hitro prešel v trden spanec. Namesto jutranje telovadbe smo urejali opremo, Rudi pa se je pripravil na preizkušnjo naših želodcev. Dobro smo jo prestali, saj je bolje popiti topel zvarek, kot pa tešč plezati zimsko smer. Splezali smo v levi bok stebra. Pripravil sem zanko za spust po vrvi. Sledili smo drug drugemu v Dülferjevem sedežu. S težavo sem po-

Janči se je pognal v zaledenelo grapo. Strma, ozka, podobna toboganu, pokrite s tenkim, gladkim ledom se je pol raztežajaja više vzdignila navpično v steno. Janči se je vkopal s cepinom v strm, gladek led. Zaslul naju je oblak pršiča, pomešan z drobnimi kamenčki. Dobra naju je oprhalo. »Zjutraj se nismo umivali,« sem si mislil, »dobro, da sem pustil rasti brado, me vsaj ne zebe v obraz.« »Popusti!« Janči je prekinil moje modrovanje in že sem z njim. Povezana s tanko vrvo sva se zčila v čudno bitje, ki se je počasi plazilo po strmem žlebu navzgor. V strm led nad glavo je Janči vsekal oprimek, ki mu je služil kot opora za goljufanje na konicah derez navzgor. Topot je v goljufivi igri s težnostjo zopet zmagal. Sledil sem mu. Sopihal sem na konicah derez in z lednim kladivom pikal v trdi led. Hitel sem, sopesel in preklinjal težki nahrbtnik, ki mi je ogrožal ravnotežje. Na stojišču sem se hitro vpel v klin z obročkom, Janči pa je prečil v kotel. Poševno polico, ki je držala iz njega, smo poleteli nenavazani kar preleteli. Sedaj pa sva napredovala izredno počasi. Dereze so škrtale po skali, tenak požled pa je najine že tako napete živce še bolj napejal. Po treh raztežajih smo prilezli v dno grape na levi strani glave v Vršacu. Ledeni odstavki med zasneženimi skalami so v temačni grapi delovali grozljivo. Napredovali smo izredno počasi. Navzgor z vseh treh strani zaprta grapa nas je pošteno utrudila. Sonce se je skrilo in stene so pričele temneti. Pričelo se je mračiti, mi pa smo plezali šele devet ur. Strma nizka stena na levi je bila razpokana, zato smo zavili vanjo. »Vsaj kak klin bomo lahko zabili za varovanje,« je predlagal Frene.

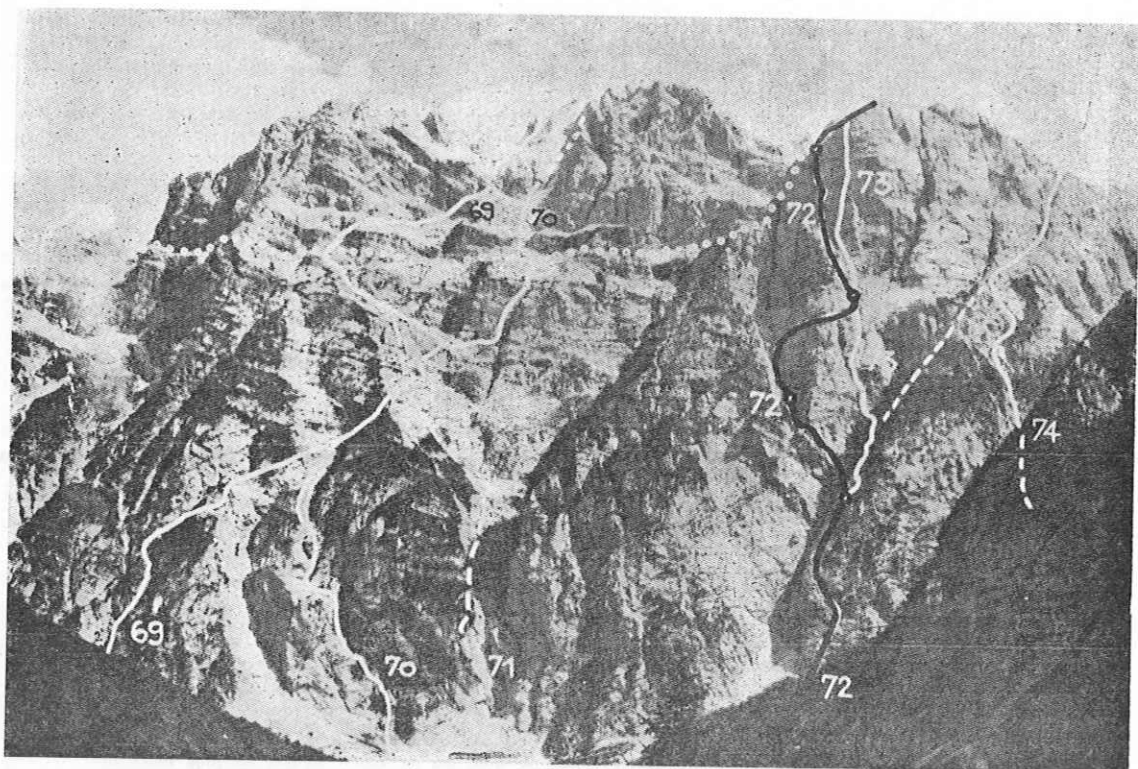
Dva raztežaja nad nami smo zagledali snežen žleb, ki zavija v levo. Na zavoju pa se je pokazala majcena luknja. »Do tja še gremo danes. Upajmo, da bo zadosti prostora za vse štiri.« Za krajino počjo je res bila prekrasna votlina, ki nas je sprejela v svoje okrilje. Tema, ki se je zgrnila na nas, nas ni več skrbel. Ob svečavi smo si uredili udobno domovanje. Ledene sveče, ki so visele s stropa, smo polomili. Večerjali smo Rudijevo mojstrovino: juho, zrezke iz zmlatega mesa in pire krompir. In čaj. Veliko čaja. Vzpon nas je močno užejal. Udobno smo se namestili v slonove noge. Mišice so se nam že navadile na napor. Napetost je počasi popustila in prevzel nas je globok spanec.

Zbudili smo se zgodaj. »Danes bi že moral biti doma,« je rekel Rudi navsezgodaj. »Nič ni bolj koristnega od zdravega humorja, posebno zgodaj zjutraj,« sem si mislil, ko sem se mučil z zmrznenimi jermeni na derezah. Zasmeljali smo se vsi hkrati. Pogled iz votline me je prepričal, da je z vremenom še vse v redu. Prvi jutranji sij je osvetlil greben Srebrnjaka. Tudi zjutraj Rudi ni zatajil. Vroč čaj nas je pošteno ogrel. Navezani in oprtani z vso opremo (Šrauf bi rekel »kot novoletna jelka!«), smo se splazili nazaj v grapo. Strma grapa je prešla v snežišča, malo bolj položna. V snežiščih pa se nam je vdiral do pasu. »Idealne razmere!« smo se bili ustili pod steno.

Iz snežišč smo priplezali pod glavo Vršaca. Strme police, pokrite s tenko plastjo prhkega snega, so nam dale opraviti, da so tekle ure. Poleteli je bilo tu plezanje kljub izpostavljenim policam igrača. Včasih sta prijatelja uporabila za kočljivo mesto najino vrh, včasih pa midva njuno. Kmalu je sonce izginilo za grebenom. Pa tudi kočljive police smo pustili za seboj. Tretji bivak smo izkopal pod Glavo. Kot krt sem ril v plitvo luknjo na vrhu grape. Drugi trije so odmetavali sneg, kup je vedno bolj raste. Prostorček nas je zavaroval pred plazovi in mrazom čez noč.

Z Glave je neprestano plazilo. Veter je z vrha nosil pršič v steno. Plazilo je v grapo, v kateri smo na vrhu izkopal bivak. Vhod v luknjo nam je neprestano zasipal sneg. Rudi je problem mojstrsko rešil. Zadelal je vhod v luknjo s folijo, in jo spretno pritrdil s cepinom in lednim kladivom. Škrebjanje snega po foliji in prijetna toplota, ki se je razlezla po luknji, sta nas uspavala. Zbudil nas je Rudi, ki je tačas, ko smo mi dremali, skuhal večerjo. Jedli smo naslonjeni na komolce, ker je bila luknja prenizka za sedenje. Razgovora ni bilo, preveč smo bili utrujeni. Spanec nas je kmalu premagal.

Dan nas je zalotil že v prečnici iz grape v levo stran Glave, prerezane z grapo, po kateri izstopi Ceklinova smer. Megle so se začele zbirati v dolino. Tudi po nebu smo opazili rahle meglice, ki so se vedno bolj odražale od modrega neba. Med ritjem po prhkem snegu smo zaslišali hrumenje avtomobilskega motorja, ki je paralo tišino. Motor je utihnil, mi pa smo se popolnoma predali plezanju. Napredovali smo izredno počasi. Kočljivo varovanje s klini, ki so slabo držali, mi pa v pršiču visoko nad kolena. Ravno sem izbijal varovalni klin, ko sem zaslišal: »Dajmo fantje, dajmo!« Dobili smo obisk. Lenča Rajarjeva in moja žena Janki, pa Marjan Osterman in Igor Herzog so prišli prav pod steno. Ko so videli naše počasno plezanje, sta ženski kar hitro ubrali pot nazaj v dolino, Marjan in Igor pa sta rinila na sedlo. Kazalo je, da je Rudi s svojim planiranim prihodom domov sprožil nepričakovan obisk. Megle so se pričele vzdigovati po dolini in kmalu so nam naši obiskovalci izginili izpred oči. Prečnico smo končali z vzponom po žlebu, zaphanem z globokim snegom. Rahlo sneženje nas je opozorilo, da je tudi vreme izgubilo potrpljenje z nami.

Smer 72 v Vrščacu, gl. opombo na str. 278

Na globoko zasneženi vodoravni polici na koncu grape nas je čakalo vodoravno prečjenje po policah iz stene. Naredili pa smo račun brez krčmarja. Police so bile pokrite z debelo plastjo snega, ki je v čudnih oblikah nagrmeden, kot prilepljen v steno, zapiral prehod. »Hitro prečimo v desno pod Glavo, da bomo čimprej v izstopni grapi!« Pritiskal je mrak in sneg je naletaval vedno gosteje. Problematični prestop s police čez nizko, strmo steno pod izstopno grapo je opravil Rudi. Frene, zakopan do pasu v pršiču, je varoval. Z derezo se je Rudi zataknil v poklino, ki je prehajala v nakazano poličko. »Zdaj pa le drži!« Po drugem poskusu je prečko le zlezel. S počasnim gibom roke je dosegel oprimek nad seboj. »Zabij!« smo vsi trije hkrati zavpili nanj. Zabijal je klina v plitke razpoke, ki pa so komaj kaj držali. Po desetih metrih je izginil za robom. Sneg se je prevrgel v metež. Mrak je postajal vse gostejši. V rednih presledkih se je sneg vsipal čez skok nad nami in nam močil že zaledenele obraze. Klin je zapel z značilnim glasom in vrnil zaupanje. Vrv je izginila še za dva metra in se ustavila. Rudi je priplezal na stojišče. Po fiksni vrvi sva se z Jančijem pregoljufala čez prečko. Prečka je polagoma prešla v snežno vesino, ta pa v grapo. Postalo je zelo toplo. Sneg se nam je lepil na vetrovke. Stemnilo se je. Ko sem si pripravil rezervni vložek za baterijo, mi je zdrknil iz vrečke. Prav počasi je valil po snegu. Na mojo veliko srečo se je ustavil v globokem mehkem snegu. V soju baterije se je strma grapa še bolj napela.

Štal sem na eni nogi, dereze sem zasadil v led, nad menoj se je Rudi dajal z lednim previsom, ki je zapiral izstop iz grape. »Previs je ves v požledu in zagvozdeni bolvan je ves gladek! Nimam kaj prijeti!« Zabil je dva klina zapovrstjo, pa ni in ni šlo. Drobena lučka se je premikala gor v steni, mi pa smo vsi premrli čakali spodaj in upali, da bo prijatelj zlezel čez. Zdajci je lučka postala večja. Rudi je zlezel nazaj.

Janči je nato s tehniko in trmo le zdelal odurni ledeni previs. Nato se je z glasom, ki ne dopušča nobenega dvoma več, zadržal: »Na vrhu smo!« Hitro smo mu po fiksni vrvi sledili, zasopli in premočeni smo se zbrali na stojišču. Janči je zlezel do roba. »Nismo še na vrhu! Smo v dnu majhnega kotla, ki je zaprt od vseh treh strani,« je s tihim glasom povedal. Rudi in Frene sta pričela kopati četrti bivač. Snežilo je zdaj v velikih kosmih zdaj drobno.

Janči pa je plezal dalje. Strm stebriček, pokrit s snegom in ledom, je predstavljal zadnjo oviro pred vrhom. Klin za klinom je lezel v prhko skalo, pa je vsak na glas oznanjal, da nič ne drži. Držal sem za vrh, da so mi prsti kar pomodreli. Tih je prijatelj lezel meter za metrom proti vrhu. Pol desetih je že prešlo, mi pa smo bili še vedno v steni. Voda iz razmočene kapuce mi je pronicala za vrat, pa nisem ničesar čutil. Čutil pa sem vsak premik prijatelja, zvezanega z menoj z vrvjo, ki je premagoval zadnje metre strme tisočmeterske stene. Še en klin je zapel. Njegov glas mi je blagodejno umiril napete živce. »Ta je edini dober!« je odsekal Janči. Vrv je stekla. Zaslišal sem: »Pritrdi vrv! Pridite!« Kmalu smo prilezli za njim. Temen greben se je odražal od megle. »Vrh!« sem presrečen zatulil. Res smo priplezali na vršni greben točno ob desetih zvečer. Presrečni smo se objeli. Po vrvi smo se spustili v strmo snežišče na drugo stran grebena. V plitvi kotanjici strme snežne vesine smo si vsi premočeni med močnim sneženjem uredili četrti bivak. Vsake pol ure sva z Jančijem stresala sneg s premočene bivak vreče. Kljub utrujenosti se nam je noč pošteno vlekla. Otrple noge sem neprestano premikal, pa so me kljub temu pričeli boleti ozebli prsti. Premočeni čevlji so junaško spustili vlago šele zadnjo noč.

Previdno sva zjutraj pokukala izpod bivak vreče. Megla je še vedno zakrivala sosednji Kanjavac. Pričela pa se je redčiti. Prečili smo strmo snežišče in čez pol ure smo skozi redko meglo opazili kočo na Prehodavcih. Osvetilo nas je sonce, ki je pokukalo skozi megleno zaveso. Poskusil sem napraviti posnetek prijateljev, pa je Jančijev premočeni fotoaparata zatajil, ker je zmrznil.

Pri sestopu v dolino smo se srečali s prijateljem Marjanom in Igorjem, ki sta nam prigazila nasproti. Veseli smo se objeli, nato pa smo kot volkovi načeli vsebino njihovih velikih nahrbtnikov.

Lenča je žena Rudija Rajarja, Janki moja.

Igor Herzog in Marjan Osterman sta skupaj z njima prišla pod steno Vršaca, ko smo po tretjem bivaku plezali v vršnem delu stene. Ko sta se prepričali, da je z nami vse v redu, sta odšli nazaj v dolino in domov, prijatelja pa sta nadaljevala pot na Prehodavce. Nenaden vremenski preobrat nas je presenetil z meglo in sneženjem, zato sta se vrnila v dolino, mi pa smo hočeš-nočeš-moraš, plezali dalje in zadnjikrat bivakirali vrh stene, kamor smo priplezali ob 22. uri zvečer. Drugi dan sta nam prijatelja prišla nasproti, tako da smo v Zadnjico skupaj sestopili.

Zakaj sta nas prišli ženi pogledat? Rudi je doma dejal, da bo v nedeljo doma (plezat smo odšli v petek popoldne). Ker ga tudi v ponedeljek zjutraj ni bilo, sta se ženski potem, ko jima nihče ni vedel ničesar povedati, odpravili pod steno. Pot iz Ljubljane čez Predel je dolga, če pa ne moreš z avtomobilom čez mejo, ker nimaš veljavne zelene karte in še, če se to zgodi zvečer, se pot zavleče.

Zakaj je Rudi ženi dejal, da pridemo domov že v nedeljo? Razložili smo mu, da gremo v steno, visoko 1100 metrov in da si naj vzame časa za vzpon.

Vršac – SZ stena. Ceklinova smer.

Prvi plezali Franc Ceklin in Tone Valič 25. junija 1950 (spodnji del), Franc Ceklin, Franc Hribar, Milan Primc in Tone Valič 21.–22. avgusta 1950 (srednji del), Franc Ceklin, Rudi Dujmovič in Franc Hribar 27. avgusta 1950 (zgornji del; PV 1963, 194 s sliko). Ocena IV, težka orientacija, višina stene 1100 m, čas plezanja 20 ur (za ponovitve ok. 10 ur).

Smer je objavljena v knjigi Plezalni vzponi, Julijske Alpe, Planinska založba Slovenije, 1970; številka smeri 672 na strani 234; fotografija stene pa pod št. 50. Stene, žal, nisem uspel posneti.

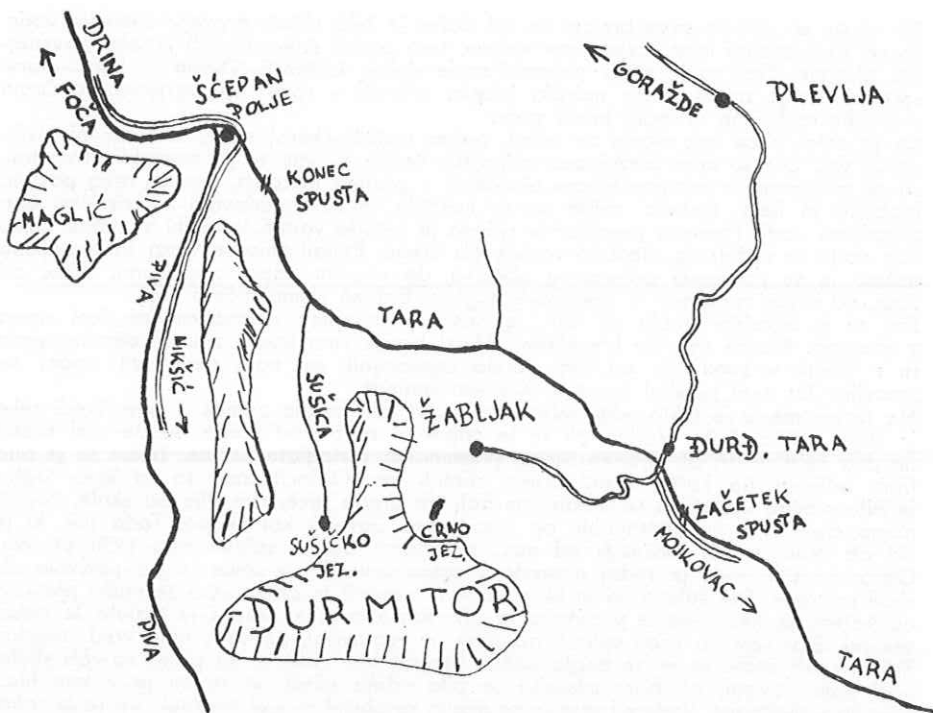
Prvenstveni zimski vzpon po Ceklinovi smeri plezali 23., 24., 25. in 26. 12. 1974 Bobi (Frane Jeromen), Rudi Rajar, Janez (Janči) Rupar in Vlado Schlamberger.

VOŽNJA V NEZNANO

BORUT KORUN

Sedeli smo ob cesti, naveličani po dolgi vožnji in veseli, da je poti konec. Nekaj metrov niže se je leno vila zelena in bistra Tara. Na njenem drugem bregu pa so se že vzpenjali strmi bregovi. Avto, ki je ves prašen stal ob robu ceste, nas je spominjal na neskončne ovinke izredno slabe ceste iz Sarajeva do Goražd. Tu smo se razveselili asfalta, vendar ga je kar kmalu zmanjkalo in spet smo drveli čez luknje v oblakih prahu. Pokrajina je postajala zanimivejša in nam je vzbujala upanje, da bomo kmalu na cilju.

Hoteli smo si zgraditi splav in se spustiti po Tari do njenega izliva s Pivo v Drino. Bili smo trije: Dušan, Ivan in jaz. Zamisel je bila Dušanova. Obetala je 60 km dolgo divjo vožnjo po eni izmed zadnjih še skoraj nedotaknjenih rek v naši domovini. Zato ni bilo treba mnogo besed.

Uredili smo si tabor. Z veliko plauto nepremočljivega platna, kolov in vrvic smo si postavili nekakšen šotor. Ivan je skuhal kosilo, midva z Dušanom pa sva kar pričela delati splav. Nekaj materiala smo pripeljali s seboj, večino pa smo si morali poiskati tu. Pri delu nam je koristilo Dušanovo alpinistično znanje, kajti skoraj ves splav smo nameravali povezati in zato smo žeblje uporabljali le redko kdaj. Popoldne je naše plovilo dobivalo zamišljeno obliko. Dušanov optimizem je začel pronicati tudi v naju. Dvomila sva, da bi s splavom, zgrajenim na tako enostaven način, prepluli reko, ki je znana po svojih divjih brzicah. Sedaj je naša zamisel postajala resničnost. Proti večeru je na bregu reke sredi odsekanih vej, razrezanih vrvic in razmetanega orodja ležal že skoraj dokončan splav. Za ta dan smo imeli dela dovolj in smo se raje posvetili večerji in tabornemu ognju. Luna, ki je priplula izza strmih pobočij, nam je lahko svetila le še po nogah, ki so molele izpod šotorskega krila. Toda zaspali še dolgo nismo. Vsak se je ukvarjal s svojimi mislimi, vsi smo bili polni pričakovanja.

Naslednje dopoldne je minilo, kot bi mignil. Treba je bilo dokončati splav, spraviti naše stvari v polivinilaste vreče in pospraviti tabor. Potem je prišel trenutek, ko smo porinili naše plovilo v reko. Nerodno se zibajoč na zeleni vodi, pokrit z vejami in opremljen z dvema preprostima vesloma za krmarjenje, je bolj spominjal na davna potovanja naših prednikov kot na športni podvig 20. stoletja. Splav je bil videti res nebogljn in nekaj domačinov, ki so pričevali slovesnemu trenutku, je ob naši nameri, da se z njim prepustimo Tari, zmajevalo z glavami. »Ali sploh veste, kaj je Tara?«, je bilo vprašanje, ki smo ga nešteto krat slišali. Temu vprašanju je sledila dolga razlaga o tem, da je Tara »luda« reka, da nobena reka ni taka in da naj raje opustimo svojo drzno namero.

Toda splav je plaval odlično. Dušanova zamisel kombinirati gume in les se je pokazala za posrečeno. Ko sta Dušan in Ivan uspešno preizkusila krmarjenje s sprednjim in zadnjim veslom, so se tudi domačini počasi otresli pomislekov.

Končno so bile vse priprave za nami in zapluli smo po reki navzdol. Mimo nas sta se počasi pomikala oba bregova. Ponekod skalnata, drugje spet na gosto porasla z listnatim gozdom. Bili smo navdušeni. Splav je ubogal vsako kretnjo z veslom in ker je bila reka tu mirna, se nam ni bilo treba veliko truditi. Usedel sem se na rob splava, se sezul in namakal noge v hladno vodo. Preveval me je občutek blaženosti. Končno se je začelo!

Pri mostu so čakale prve brzice. Že od daleč je bilo slišati grozeče šumenje vode, ko pa smo zapluli med razpenjene valove, smo zaradi šuma morali krepko povzdigniti glasove. Tudi tu je splav pokazal svoje dobre lastnosti. Dušan in Ivan – prvi spredaj, drugi zadaj – sta morala krepko pljuniti v roke. Splavarjenje po Dravi v mladih letih jima je sedaj prišlo prav.

Ko je ostal visok lok mostu za nami, nismo srečali skoraj nobenih znamenj civilizacije več. Ure so nam brezskrbno minevale. Brzice, ki smo se jih navadili obvladati, so se menjavale z mirnimi tokovi obdanimi z gostimi gozdovi, kjer je reka postala globoka in lena. Debela debela so se košatila in se ogledovala v kristalno čisti zelenkasti vodi. Počasno premikanje splava je plašilo vodne kose, ki so letali nizko nad vodo in sedali na ploščate kamne ob bregu. Peljali smo se skozi to praviljično deželo in se prepustili prijetnemu občutku, da smo tu popolnoma sami, daleč od ljudi, od hrupa motorjev in brezglave naglice. Bali se nismo ničesar več.

Kar se je zgodilo kmalu za tem, je prišlo popolnoma nepričakovano, kot strela z jasnega. Postali smo že brezskrbni. Skozi brzice smo vozili z eno roko na veslu in z drugo v žepu in pri tem veselo ugotavljali, da nam pene niti stopal ne zmočijo. Jaz sem poiskal kamero in vneto snemal.

Na tistem mestu je tekla reka zelo hitro in pri tem delala ovinek v levo. Sredi reke je stala velika skala. Vodni tok se je zaganjal naravnost vanjo, se ob njej razbil na dva dela in drl ob straneh skoraj popolnoma štirioglate pečine. Treba se je bilo hitro odločiti, na kateri strani bomo obpluli čer. Odločili smo se za levo. Treba je bilo močno veslati in se držati čim bolj ob bregu reke, čim dlje od skale. Popolnoma mirni smo že ugotavljali, da smo mimo. Seveda kot vedno. Toda tok, ki je drl ob skali, je bil močnejši od nas: z zadnjim delom splava smo trčili ob čer. Ogromna sila vode je sedaj namesto v skalo pritisnila v splav in ga porivala ob skali navzgor. Del splava, ki je bil v vodi, je potonil in odprl vodi še večjo ploskev, na katero je neusmiljeno pritiskala in ga obračala. Vse skupaj je trajalo le nekaj sekund. Stal sem na robu splava ob skali in ugotavljal, da se z njim vred dvigam. Ploščati vrh skale se mi je naglo bližal. Stegnil sem roke in se prijel za rob skale. »Ali bom obvisel, ali bom zdrsnil,« je bila edina misel, ki se mi je v tem hipu zajedla v možgane. Vzdignil sem se na skalo, se obrnil in ujel trenutek, ko se je splav preobračal in padal proti Ivanu, ki je bil že v vodi. Dušanu je uspelo ostati na splavu. Naslednje, kar mi je kot v snu ali v filmu teklo pred očmi, so bile razne vrečke, škatle in torbice, ki jih je tok zgrabil in nosil naprej. Ošinila me je misel na kamero, ki sem jo malomarno pustil ležati na splavu in ki je sedaj ležala nekje na dnu deroče reke, na obleko, ki je prav tako ležala poleg kamere in jo je sedaj nosila voda s seboj. V hlačah sem imel denarnico in ključ od avtomobila. Kje je sedaj vse to?

»Trebaja rešiti, kar se da,« sem se zavedel v naslednjem trenutku in planil v vodo za stvarmi, ki so se oddaljevale. Voda je bila prehitra in ujel nisem ničesar. Ustavil sem se nekaj deset metrov niže, kjer je bila reka plitvejša in je segala le do prsi. Toda še vedno je drla, me spodnašala in me hotela odnesti s seboj. Reka ni bila le deroča, bila je tudi zelo mrzla. Seveda, saj priteče iz planinskih jezer in snežišč pod Durmitorjem. Proti meni je priplavalo nekaj temnega. Zgrabil sem počasi toneči predmet in ugotovil, da sem ujel denarnico (pozneje se je pokazalo, da je bila Dušanova). Ujel sem še nekaj stvari in jih vrgel na breg. Potem ni priplavalo ničesar več. Ker sem se od mraza že ves tresel in sem se ves čas moral boriti s tokom, sem rajše splezal na suho in odšel nazaj proti usodnemu kraju.

Dušan in Ivan sta med tem časom že spravila splav k bregu in tu smo ga družno uspeli obrniti. Ugotovili smo, da ni skoraj nič poškodovan in se spustili nekoliko niže. Tam je bila voda mirnejša in smo ga lahko potegnili na breg. Vse naše stvari, popolnoma premočene, smo prav tako razložili po produ. Reka nam je odnesla vsó hrano in zmočila vsó obleko in spalne vreče. Najhuje je bilo to, ker so bile tudi vžigalice mokre in neuporabne. Ko bi imeli vsaj ogenj, bi se lahko posušili in ogreli. Bilo je že popoldne in sonce je zašlo za visokimi bregovi, zato je postalo že hladno.

Stal sem na visoki skali tik ob vodi in gledal v reko, ki nas je tako neusmiljeno potegnila za nos. Kljub temu se mi je zdelo, da sem jo vseeno poceni odnesel. Dušan je ujel potapljačo se torbico s kamero in hlače, ki jih je voda že hotela odnesti. Sedaj sem izlival vodo iz kamere in na kamnih sušil premočene filme, bil sem vesel, da je bila kamera tu in ne na dnu reke, za vedno izgubljena.

Zazdelo se mi je, da se je v reki nekaj zalesketalo. Pozorno sem pogledal v vodo. Seveda: naše konzerve je deroči tok prikotatil do globokega tolmuna pod skalo in jih tu pustil. Ivanu in Dušanu se je zdela voda premrzla, meni pa je bilo žal pustiti dragoceno hrano na dnu reke. V nekaj poskusih mi je uspelo prinesiti iz vode precej konzerv. Toda vsakokrat se mi je zdela voda bolj ledena. Medtem ko sem se potapljal in sta mi Dušan in Ivan s splava kazala konzerve, sta se na nasprotnem bregu prikazala dva ribiča. Ko sta prišla vstric z nami, smo jima zavpili za

vžigalice. Na srečo sta jih imela pri sebi. Pustila sta jih na skali ob vodi in odšla naprej. Preostalo mi ni nič drugega, kot še enkrat skočiti v mrzlo vodo in z vžigalicami v ustih priplavati nazaj.

Sedaj smo si lahko zakurili ogenj in okrog njega razobesili naše stvari. Sušili smo vse od obleke in spalnih vreč pa do fotoaparátov in osebnih izkaznic.

V dno kanjona se je hitro spustila noč. Dušan se je spravil spat na splav, midva z Ivanom pa sva še dolgo v noč sedela ob ognju, se pogovarjala in poslušala šumenje reke in glasove nočnih ptic, ki so se oglašale iz gozda.

Drugo jutro nas je našlo spočito in dobre volje. Spoprijaznili smo se s tem, da ne bomo mogli več filmati in slikati, da bomo jedli le še meso iz konzerv pomešano s premočenim kruhom, toda bili smo trdno odločeni, da nadaljujemo pot.

Ves dan nas je reka vodila po prav tako lepi pokrajini kot prej. Ponekod so se v Taro izlivala manjše reke, ki so brzele vanjo čez skalovje, razbite v stotine potočkov in slapov. Včasih je bilo slišati le šumenje potoka, ki je bil ves skrit pod mahom in kamenjem. Vozili smo se po belih brzicah in po mirni zeleni vodi. Včasih se je soteska malo odprla, struga se je razširila, poplivila in veselo brzela po skalnem dnu. Takrat smo lahko leno poležavali na mehkih vejah in se nastavljali soncu. Dušan in Ivan sta pesnila himno Tari, jaz pa sem hladil noge v mrzli vodi.

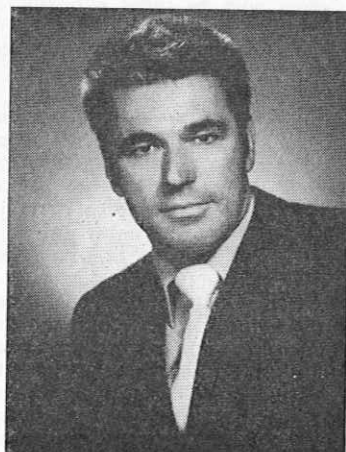
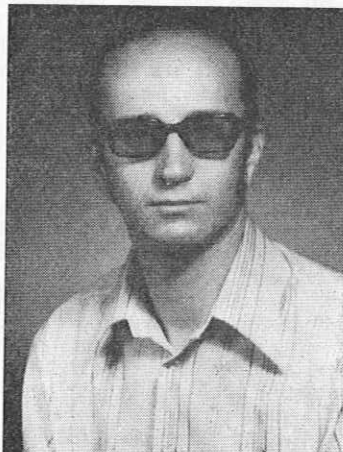
Dolgo nikoli nismo mogli lenariti. Kot po soncu pride dež, tako so za mirno vodo spet prišle brzice. Zaslišali smo šumenje, ne pravo bobnenje vode. Treba se je bilo odločiti, kdo bo spredaj in kdo zadaj in kje bomo vozili. Reka je zdrknila niže, včasih tako naglo, da je gladine nekaj deset metrov pred nami enostavno zmanjkalo. Če je voda ob tem delala še ovinek ali drla ob navpični steni, je bilo potrebna skrajna previdnost. Včerajšnja nezgoda se nam ni smela več ponoviti. Vsak ovinek, vsak del poti je prinašal nekaj novega, povsod se je lahko skrivalo presenečenje. Zato se nismo nikoli dolgočasili. Reka sama je skrbela za to, da smo ostali budni. Postajala je večja in globlja. Ponekod so se nekaj metrov visoke stene približale in voda je postala zelenkasto plava od grozeče globine. Meter za metrom smo drseli ob skalah poraslih s temnim mahom in gledali v tiho, počasno, klokotajočo vodo.

Drugje se je silovito s skoraj vsem tokom zapodila v visoko steno in se ob njej zvila v nevarne vrtince. Mi smo uspeli zaviti v stranski tok in ko smo gledali v tisto plavo, z belimi penami pokrito vrtinčenje, smo si bili soglasni: »Iz tistih globlin ne bi dobili ničesar več.«

Noč smo pričakali na travnati polici pod strmo steno, ki nam je dajala zavetje pred vetrom. Večerja – mešanica kruha in »mesnega doručka« prepraženega v edini posodi, ki smo jo rešili, nam je kljub preprosti sestavi kar teknila.

Naslednji dan naj bi bil zadnji na poti po Tari, kajti upali smo, da bomo do večera pripluli v Drino. Dopoldne smo ob bregu srečali nekaj ljudi, ki so začudeno opazovali na videz krhko vozilo. Eden njih nas je opozoril, da bomo kmalu prišli do »lagera«. Kaj naj bi ta beseda pomenila, si nismo znali razložiti, slutili pa smo, da nas verjetno ne čaka kaj dobrega. Ko smo se spuščali po vedno pogostejših in vedno bolj divjih brzicah smo opazili vedno več hlodov, ki so se zagozdili med skale. Očitno so tu pred kratkim spravljali les. »Mogoče pa je beseda lager v zvezi s tem lesom,« sem se spomnil, vendar tega raje nisem povedal. Marsikje so hlodi

Od leve proti desni: Ivan Frangeš, avtor Borut Korun, Dušan Kukovec, alpinist iz Šoštanja, prvi slovenski »eigerjevec«

ležali prečno sredi brzic in treba se je bilo pošteno potruditi, da smo se zmuznili skozi ozke prehode, ki so še ostali med skalami in lesom. Ko smo spet zapluli v mirnejšo vodo, smo zagledali pred sabo pravi jez iz nakopičenih debel. »To je torej lager,« smo razočarano ugotovili in zaplavali k bregu. Več deset metrov daleč in ponekod celo v več plasteh so hlodi prekrivali reko. Prehoda ni bilo nobenega. Splav vzdigniti iz vode in ga prenesti prek hlodov je bilo pretežko. Skočili smo na debela in šli pogledat, kakšna je bila reka za pregrajo.

V daljavi smo zagledali nekaj sedečih ljudi. Dušan se je napatil k njim, midva v Ivanom pa sva se zabavala s hojo po deblih. Če si stopil na tanjši hlod se je v trenutku potopil in treba je bilo hitro skočiti naprej, če se nisi hotel zmočiti. Ko sva prišla do konca lesene zajeze, se nama je odprl ne ravno razveseljavajoč pogled. Spet so se začele divje brzice in med skalami je bilo videti križem kražem polno debel. Nekatera so celo poševno štrlela iz vode za meter ali več visoko. »Saj to bi bil pravi smrtni slalom,« sva modrovala. »Če bi že po naključju pripluli mimo vseh ovir, bi se lahko zgodilo, da te takle poševno stoječi hlod posname s splava v vodo. In potem te tok zanese pod hlode, kjer ti zmanjka zraka in ti ne preostane nič drugega, kot da se posloviš od tega sveta.« To niso bile vabljive ugotovitve in za naš splav res ni bilo več videti.

Opazila sva, da nama Dušan maha in napatila sva se k njemu. Našla sva ga v pogovoru s skupino drvarjev, ki so bili ravno pri kosilu. Dušanu so že postregli s »pasuljem«, sedaj pa sva prišla na vrsto še midva. Tudi drvarji so nam odsvetovali nadaljno vožnjo. Povedali so, da to sploh ni edini lager. Če bi uspeli spraviti vsa ta debela naprej, bi se gotovo neke nižje spet zagozdila in preprečila prehod. Sklenili smo, da bomo ostali, morda bo delavcem uspelo spraviti vsa debela naprej.

Po kosilu so se drvarji spet lotili dela. S cepini v rokah so se razvrstili vzdolž bregov in čakali na krclje. Tisti, ki je bil najvišji, se je lotil pregraje in spuščal hlode drugega za drugim v tok, drugi pa so skrbeli za to, da so debela nadaljevala svojo pot. Porivati težka razmočena debela, ki so se zagozdila med skale, nazaj v tok seveda ni bilo lahko delo. Po nekaj urah se je zgodilo to, česar smo se najbolj bali. V pregraji je res nastal dovolj širok prehod, toda dvesto metrov nižje je nastala nova pregraja. Vožnja skozi teh dve sto metrov brzic pa bi bila zelo podobna poskusu samomora.

Bližal se je že večer in drvarji so prenehali z delom. Povabili so nas s seboj v tabor. Prepustili smo splav njegovim usodi, pobrali svoje stvari in se napatili z delavci. Tabor je ležal na jasi, visoko nad reko. Kuhinja in jedilnica sta bili okrog ognja pod streho, močno previsno steno. Tu smo povečerjali in prebili prijeten večer sredi preprostih, gostoljubnih in prijaznih ljudi. Ko je bilo že pozno, so nas povabili s seboj v šotore. Sprva sem nameraval spati zunaj pod milim nebom, toda premislil sem se, ko sem videl, kako je luna zakrila temna senca. Čez nekaj minut so oblaki prekrili nebo. Bliskanje in grmenje me je spravilo pod platneno streho in nekaj trenutkov za tem so pričele padati prve težke kaplje.

Drugo jutro nam ni kazalo drugega kot vzeti pot pod noge. Poslovlili smo se od prijaznih drvarjev in natovorjeni s težkimi nahrbtniki, vesli in spalnimi vrečami smo jo mahnili po ozki poti čez hribe na Drino. Vso pot, ki se je vlekla gor in dol skozi gozdove in po travnikih, smo ugotavljali, da je prijetneje biti mornar kot hribolazec. Toda morali smo zdržati tiste tri ure, dokler nismo prispeli v Ščepan-Polje, v vasico, ki leži ob zlivu Tare in Pive.

Mene pa je čakala tisti dan še precej daljša pot. Moral sem še nazaj po avto.

Zvečer sem že sedel v gostilnici pri mostu, kjer sem parkiral. Nekaj domačinov je sedelo pri steklenicah s pivom in se pogovarjalo. Prisedel sem k mizi, kjer je sedel le en možakar in zaspano gledal v tri izpraznjene steklenice. Kljub temu sva hitro našla stik. Pokazalo se je, da je bil prav dobro poučen o našem podvigu. Spet sem moral na dolgo poslušati, da je Tara čisto posebna reka in da se z njo ni igrati. Potem pa mi je še potožil. »Ko bi bila ta lepa reka pri vas v Sloveniji, bi vi to znali čisto drugače izkoristiti.«

O ja, sem si mislil, prav gotovo. Zgradili bi ceste in potem bi pobočja kanjona pokrili z weekend hišicami in gostilnami. Ob poletnih večerih bi namesto blažene tišine od sten odmevalo rjovenje pijancev. Potem bi se našli finančno misleči ljudje, ki bi jo na več mestih zaježili in zgradili hidrocentrale. Ne, kar naj ostane Tara v Črni gori, čeprav bodo tudi oni naredili z njo slej ko prej nekaj podobnega. Tudi oni si želijo napredka in imajo pravico do njega. Ko bodo tudi oni postali »razvita« republika, ne bodo mogli avtomobili z vsemi mogočimi registrskimi tablicami dneve in dneve čakati ob bregovih Tare na svoje lastnike, ne da bi se jih kdorkoli le dotaknil. Sicer pa to takrat sploh ne bo več potrebno. Kdo pa bo še hotel pluti po umazani kaluži, iz katere bodo štrleli vrhovi potopljenih dreves, tistih dreves, ki smo jih mi med vožnjo občudovali visoko v strmih stenah nad nami. Ta vseodrešujoči napredek, ta sla po boljšem in udobnejšem življenju nosi, žal, toliko slabega s seboj. Kdor si ga želi nekoliko drugačnega, velja za čudnega ljubitelja idil ali celo kar za

nazadnjaka. In vendar bi nam smotrnejše izkoriščanje energije in bolj racionalno življenje lahko ohranilo toliko naravnih lepot in obdržalo naše vsakdanje okolje manj okrnjeno.

Toda očitno si lahko ljudje krajimo svoje življenje le tako in nič drugače. Tudi v najbolj naprednih družbenih sistemih ne moremo brez statusnih simbolov, brez raznega nepotrebne blišča, v katerem se izniči toliki del tako drago plačanega napredka. Človek misli in bo vedno mislil, da je svet ustvarjen nalašč zanj in za njegove vedno nenasiitljive potrebe.

Noč sem prespal kar v avtomobilu poleg Tare. Drugi dan me je čakala dolga pot proti domu. Toda Tara je bila vredna tega truda in ga še bo vredna, dokler bo ostala taka, kot je.

POKLJUKA

ING. PAVLE ŠEGULA

Tisti naši planinci, ki se pogosteje podajajo v goste k očaku Triglavu, vsaj bežno vedo, kaj in kje je Pokljuka. To je visoka planota, ki se nekaj nad 1000 metrov nad morjem razpenja med Savo Bohinjko, Radovno, dolino Krme in Planino Uskovnico. Na severovzhodu šumi v vznožju Radovina, bistra gorska reka, ki se zelena in polna rib ter še neokrnjena v čistosti niže pod Gorjami skozi sloviti bleški Vintgar prebija v Savo, že umazano in utrujeno od dela v železarni Jesenice.

Na severozahodu Pokljuka prek visokih, tisočmetrskih sten pada v dolino Krme. Od Vošnega vrha (1620 m), Klečice (1888 m), Debele peči (2015 m), Lipanjskega vrha (1983 m) z Blejsko kočo, Viševnika (2050 m) in Draških vrhov (2132 m in 2243 m) se zasuče jugozahodno ter prek Konjščice in nad daleč znano, slovito Uskovnico pri Rušovem vrhu zopet zavije proti severovzhodu, pri čemer med Koprivnikom in Gorjušami ter tja do Bohinjske Bele strmo pada na jugovzhod do zelene Save Bohinjke.

Pokljuka je za marsikoga izhodišče za pohod v Julijske Alpe. Večina tistih, ki se želi povzpeti na Triglav po manj izpostavljenem dostopu, se z avtomobili pripelje do Rudnega polja. Tu je vojašnica in nekako križišče številnih gozdnih cest ter poti.

Popova šapka, kraj XXIII. zbora jugoslovanskih planincev PTT. Izlet na Titov vrh

Foto Jože Dobnik

Pokljuka s Triglavom in Rjavino

Te podolgem in počez prepletajo Pokljuko, da po njih gozdni delavci odvažajo prekrasni poključski resonančni les, čudovito raščena smrekova in jelova debela. Prav pa pridejo ta pota tudi manj zahtevnim planincem, ki se zadovolje kar s poključskimi višavami ter v tihoti zelenih gozdov uživajo zasluženi počitek ali pa v jesenskem času nabirajo gobe, ki jih je tu vselej v izobilju, ali pa trgajo gozdne sadeže, jagode, borovnice in brusnice.

Od Rudnega polja vodi triglavske romarje dobro uhojena in zaznamovana stezica nad planino Konjščico v kotel pod jugovzhodnimi obrobji Draških vrhov in nato na odprti bok Tošča, odkoder se razgledna in nenaporna vije vse do Vodnikove kočice. Razgledi so prečudoviti. Nad dolino Bohinjskega jezera se pno Bohinjske gore, oko jim sledi od Črne prsti do Škrbine in še naprej boža vrhove nad Komno, kasneje pa se sreča z gorami, ki meje na dolino Triglavskih jezer ter s slikovitim Mišeljским vrhom nad Velsko dolino.

Pogled ozaljšajo beli, kopasti oblaki, ki se leno sprehajajo po plavem nebu, včasih pa nas sili, da pospešimo korak, ko v črnih gmotah zaslutimo bližajočo se nevihto... Stezici bi lahko rekli triglavska magistrala, četudi je le ena tistih, ki planinske romarje vodijo na najvišji vrh naše domovine. Kako tudi ne, saj se je v zadnjih desetih letih že kar proslavila s pohodom 100 žensk na Triglav. Po tej stezici se vije stotnija žena, ki si je zastavila cilj, da v spremstvu gorskih vodnikov zavzame najvišjo točko svojega življenja.

Pred leti sem Pokljuko občudoval iz helikopterja. Leteli smo prav počasi, četudi nas je čakala še dolga pot do Prestreljenika in Kaninskih podov nad Sočo.

Pod nami se je v snežni odeji vsa tiha in bela širila razgibana krajina, z neštetimi grički in vzpetinicami prepreženo prostranstvo.

Blizu Športhotela so smučali otroci, desettisoči jelk in smrek so nemo dvigali svoje zelene krone in vitka debela ter se veselili sončnega, brezvetrnega dne, ki je z nemo, a zgovorno naznanjal pomlad.

Na golih strminah nekega vrha za Viševnikom je hrup motorja preplašil čredo gamsov. Lahkotno so izginjali v zavetju redkega gozda, ko smo odhrumeli naprej in se srečali s prvimi skalnimi konicami. Pod nami je bila harmonija grebenov in dolinic, jarkov, prepadov s položnimi policami, Kanjavec in Triglav sta vabila v vsej svoji veličini...

Iz samotnega stana v daljavi se je plav dim vil naravnost kvišku in v zavesti dramil spomin na vonj po smoli, na prijetne večere, preživete pod lesenimi, skodlastimi strehami, na čase partizanstva, ko je tak dim oznanjal bližino ljudi in tople domačnosti.

Pokljuka je domovanje živali, nešteto jih je našlo na njej varno zavetje. Tu se srečamo s srno, lisico, tudi medved se včasih pritepe iz daljnjih kočevskih gozdov in dela zdravo med drobnico ter razburja lovce, ki pa najčešče zaman stikajo za kosmatincem in brez haska iščejo po prostranstvu. Na travnatih strminah Tošča so prav ti isti lovci zaredili družine svizcev, dobrodušnih debelušnih živalic. Plahi samotarji so se že udomačili in razmnožili, sprejeli so novo domovino ter že pozabili na Italijo ter Švico, kjer so domovali njihovi predniki. Če se odločimo za pohod po grebenih od Tošča do Lipanjskega vrha, nas bo najbrž že kmalu na začetku zdramil žvižg stražarja, ki čuva svoje krdelo, nakar se vsa družina v paničnem begu zateče

v svoje rove in votline. Ne za dolgo. Ko zasluti mir in samoto, se žival zopet razleze po travnatih strminah, stika za hrano in poležava na soncu, ali pa uganja norčije. V gosti podrasti je raj za ptice, ki pa jih zasledimo vse tja do sivobelih melišč. V tem svetu kraljijeta divji petelin in njegov manjši bratranec ruševac, pridružujejo se jim številne večje in manjše ptice, belke, kotorne, debeloglavi kalini, taščice in vrsta drugih, od kavk in vran do sokolov in kanj, ki krožijo visoko pod oblaki ter oprezajo za plenom. Kdaj pa kdaj se v elegantnih lokih sprehodi nad svojim domovanjem celo kraljevski orel.

Pokljuka je prekrasen svet. Poln lepote in skrivnosti, ki se razodenejo le tistim redkim, ki so dovolj vztrajni in trmoglavni, da se zavestno odpovedo miku skalnatih lepotev Julijskih Alp ter se potrudijo, da bi prisluhnili govoric kraškega sveta ali pa pozvanjanju kravjih zvoncev in meketu drobnice na danes že redkeje posejanih in kar nekam preveč osamelih planinah.

Pokljuka živi in šumi v vetrovih, beli se po snežnih viharjih, dehti v sončni pripeki in trepeta v tresku neviht. Včasih drevje skloni glave, ko prek nje zdvijajo vrtnični viharji, nato pa se spet sprosti in si oddahne v tisočletnem miru.

Vabeča je ta naša Pokljuka, potrudimo se k njej, rada nam bo razodevala svoje čare...

Napisano za XXIV. zbor planincev PTT (gl. PV str. 304)

PLEZANJE V KARAVANKAH

(Pogovor z dr. Hansom Sattekom)

STANKO KLINAR

Dr. Hans Sattek je v naših planinskih krogih precej znan, najbolj od svoje nesreče v Vevnici leta 1956, ki se je spominja v svojem zadnjem odgovoru spodaj. Rojen je bil leta 1927 na Dunaju, o sebi pa ve povedati tole: »Odrasel sem v severovzhodnih Predalпах. Iz vasi, kjer smo živeli, smo tedaj hodili peš 15 km daleč do slovite dunajske plezalne šole Peilstein in Hohe Wand. Peilstein je 80 m visoka in 1 km dolga apneniška stena, edinstveno plezalsko vežbališče v Evropi. (Naj vas v tej zvezi spomnim na Kasparkovo knjigo Von Peilstein zum Eiger.) Na dunajski univerzi sem diplomiral iz nemščine in zgodovine, in promoviral leta 1950 iz novejše nemške zgodovine. Od leta 1952 živim na Koroškem (v Celovcu), od leta 1972 sem gimnazijski direktor v Šmohorju v Ziljski dolini. Poročil sem se s slovito alpinistko, ki si je pri svojih štiridesetih letih privoščila prečenje Užbe, letos (1975) pa pri svojih triinštiridesetih letih steber Dych-Taava v navezi s svojim sinom. (Medtem sem se jaz s hčerko lotil nekaj blažjih tur v Pirenejih.) Moja žena je začela plezati s šestnajstimi leti, in kot vidite, do danes ni popustila. Njen vzor je bila Mira Marko Debelakova, in njeno smer v Špiku je moja žena ponovila v njenem stilu, tako da je vodila od prvega do zadnjega metra. (Drugi v navezi sem bil seveda jaz.) Zato sodim, da je to druga ženska ponovitev, kajti alpinistke, ki so pred njo plezale v tej smeri (mislim pa, da je bila samo ena, namreč Nadja Fajdigova), niso vodile naveze. Tako sva preplezala tudi Jalovčev raz, ona pa je s slovitimi plezalcami kot druga v navezi preplezala še težje stene. Jaz ne sodim med ekstremiste, četudi sem se spuščal v smeri pete stopnje in izjemoma celo šeste. Moja želja je bila zmeraj, spoznati čim več smeri in poti v čim več pokrajinah.«

Gospod Sattek, v »Bergsteigerju« ste leta 1957 objavili članek o plezanju v Karavankah (»Karawankenfels«), in tudi sicer ste znani v plezalskih krogih kot temeljit poznavalec karavanskih sten. Vemo pa, da plezate tudi drugod, npr. v Julijskih Alpah in Dolomitih. Kako bi označili Karavanke kot plezalsko gorovje?

Karavanke imajo kot plezasko gorovje le lokalni pomen, ne morejo se primerjati z Julijskimi Alpami in Dolomiti. V njih plezajo skoraj izključno samo Celovčani in alpinisti iz manjših bližnjih krajev, Borovelj in Bistrice v Rožu. Že Beljačani zlepa ne pridejo tja. Seveda so vzponi in sploh celotne ture razmeroma kratki in ne terjajo toliko priprav in koncentracije kot veliki vzponi v izrazitih plezalskih gorovjih. Celovčan, ki ima avto, prenočuje pred vzponom doma in se na večer spet vrne domov.

Dr. H. Sattek

Foto
Helga Sattek

Seveda pa so nekatere smeri, ki imajo trdno skalo, resnično lepe in so še vsakogar navdušile. Na primer zahodna stena Košutnikovega turna, ki sem jo plezal z Dunaščani in Rečani (Stankom Gilićem). Zaradi plezalne šole v Mrzlem logu, ki jo organizira društvo Prijatelji narode (Bergsteigerschule Koschuta der Naturfreunde, am Koschutahaus), je v zadnjih desetih letih postala Košuta znana tudi v širokih krogih. Sploh mislimo predvsem na Košuto, kadar govorimo o plezanju v Karavankah. Pravzaprav je škoda, da so Karavanke tako malo znane, saj so zlasti za trening naravnost idealne.

Naši fantje v Karavankah zelo malo plezajo. Res je sicer, da so alpinisti iz Mežiške doline opravili nekaj prvenstvenih vzponov v Peci in Uršlji gori, nanje so tudi upravičeno ponosni, toda zanimanje ni preseglo lokalnih okvirov. Naši alpinisti premalo zahajajo v avstrijske predele, kjer so stene mogočnejše in mikavnejše. Posledica je ta, da niso tam začrtali niti ene prvenstvene smeri. Pri avstrijskih koroških alpinistih pa je verjetno prav obratno res, saj so vse stene na gosto preplezali. Kaj bi povedali našim fantom kot vzpodbudo za intenzivnejše plezanje v Karavankah?

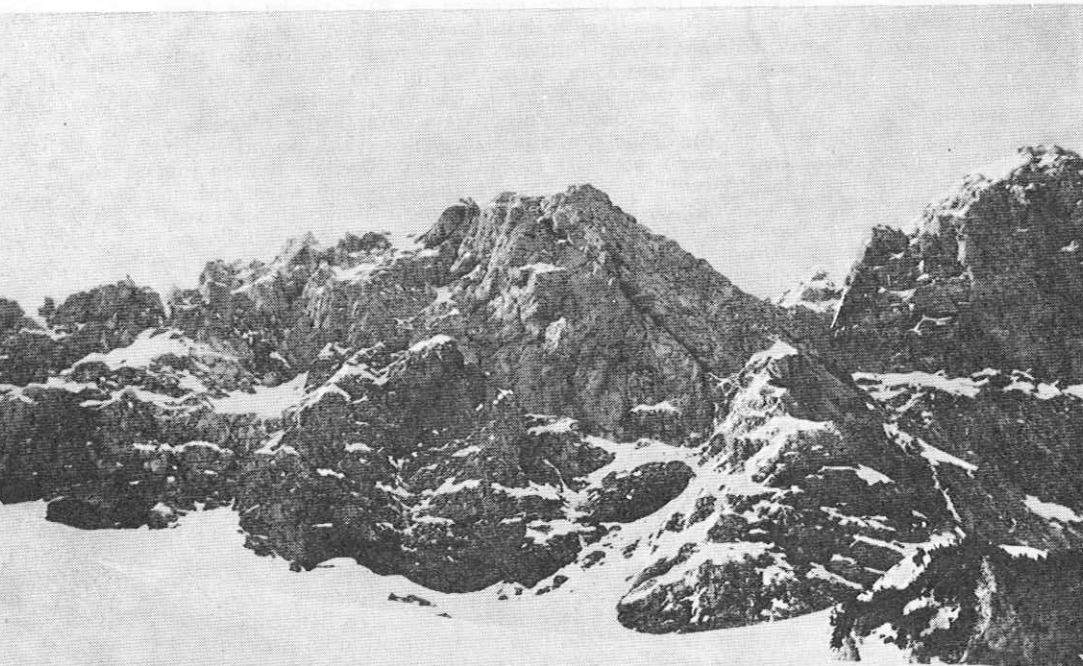
Iz Ljubljane je veliko bližje v Kamniške in Julijske Alpe, kjer so gore in stene višje, pa tudi meje ni treba prekoračiti. Zato najbrž Slovenci ne hodijo plezat v Karavanke. Lahko pa bi priporočil Karavanke slovenskim plezalcem predvsem v maju in na jesen, ko julijske stene še niso, oziroma niso več ugodne. Toda vsekakor je treba priti z avtom, ker so prometne zveze slabe, in bi sicer kratki konec tedna plezalec komaj lahko izkoristil za plezanje.

Nazadnje pa so Slovenci le sami krivi, da ne plezajo v Karavankah. Na stotine jih prihaja v Celovec nakupovat. Seveda ti niso planinci, toda ravno tako bi se lahko planinci pripeljali čez mejo po svojih opravkih.

Mimogrede povedano: Slovenci se počutimo na severnih karavanških bregovih zelo tuje. V kočah je vse nemško, na poteh slišimo samo nemško govornico, domačin koroški Slovenec je v gorah redek kot bela vrana, razen kmetov in gozdnih delavcev, ki pa ne zahajajo v gore iz plezalskih in športnih nagibov. Včasih naletimo na prikrito ali odkrito sovražno ost.

Ostrv (Kainradlsturm), prislonjena ob čokato Macesje (Breitwand), na desni; levi greben jo veže s Košutnikovim turnom. V desnem delu se vidi kamini (5 - 316 C), priljubljena plezalna smer

Foto Stanko Klinar

Med člani SPD Celovec ni plezalcev, pa tudi sicer zelo malo aktivnih planincev. Med nemškimi planinci, ki jih srečujete na stezah in vrhovih, pa je zelo veliko ali pa kar večina letoviščarjev, ki prihajajo na dopust iz širokega nemškega zaledja. Oskrbniki v kočah, z redkimi izjemami, niso domačini. Iz svojihkušenj pa vem, da so v smuškem centru na Mokrinah (Nassfeld) – to je sicer v Karnskih Alpah, a še vedno na dotiku s slovenskim etničnim ozemljem – gostje iz Jugoslavije enako dobrodošli kot od drugod. Turistične agencije (General Turist iz Zagreba, na primer) organizirajo tam smuške kolonije (tečajje) in naši gostinci jih sprejemajo z odprtimi rokami, saj je njihov denar enako dober kot vsak drug. Gotovo bi bilo mogoče narediti podobno tudi v Karavankah.

Če se ozreva po karavanskih stenah, so najbolj na očeh Celovška špica, Vrtača, Palec in nekaj predelov Košute. Kakšna doživetja vas vežejo na te stene in katere smeri bi predvsem priporočili?

V Celovški špici vse tri klasične smeri, kamine, direktno in Horeschowskyjev raz. (V slovenskem vodniku so to Š-268 A, B in C.) Zdi pa se, da je direktna, ki je sicer prav tako lepa kot drugi dve, za spoznanje manj priljubljena. Je tudi nekoliko težja. Dostop od Celovške kočje do stene pa je seveda zelo kratek in pripraven.

Z mirno vestjo, žal, v Vrtači ne morem ničesar priporočiti. Tu je vse razbito od padajočega kamenja. In isto velja za Palec. Seveda pa se ne bo dal oplasiti, kdor je vajen severne stene Planjave ali sten nad Krmo. Stena Vrtače je prav gotovo doživetje za tiste, ki uživajo v Rzeniku. Podobno je s Kladivom. Njegova stena je na pogled najveličastnejša v Karavankah, visoka 600 m, s skrotastim razrvanim podnožjem celo 900 m, v vodniku imate sliko nasproti strani 97, pogled od Maleja, nemara najveličastnejše prizorišče v celem gorovju, plezajo pa tudi skoraj nič.

Lep plezalski svet se začne z Macesjem in Cjajnikom. Tam je mogoče prav vse priporočiti, od lahkih do najtežjih smeri. Cjajnikov južni raz (Š-313 A) je prava poslastica, to je lepa napeta in izpostavljena plezarija v trdni skali, četudi kratka. Zelo pa je treba paziti pri sestopu čez »normalno poč« (Š-313 a), ki sicer ni visoka, a ker mora vsak tam skozi, je že čisto zglajena in je postala krepka trojka.

Medtem ko ima zahodni vrh Macesja (Lärchenberg, Mittelwand – »Perilnik«) dokaj trdno skalo, pa je stena vzhodnega vrha (Breitwand) krušljiva in prav nič razvese-

Cjajnik (Lärchenturm) z vzhodno in severno steno. Levo »Perilnik« (Š – 312 J), vmes Cjajnikova grapa (Lärchenschlucht)
Foto Stanko Klinar

ljiva. Nasprotno pa je Ostrý lepa in ima zanimivo oblikovitost. Kamini (§-316 C) so postali klasična smer, ki jo lahko vsakomur priporočim, direktna smer (§-316 B) pa je le za te, ki obvladajo moderno tehnično plezanje. Danes seveda ne plezamo to smer 15 ur, kot piše v vodniku. To je čas prvopristopnikov, sedaj pa je v steni dovolj klinov.

Vzponi v zahodni steni Košutnikovega turna kot tudi njegov severni raz (§-315 C, D, E in F) pa so brez dvoma najlepše plezanje v celotnih Karavankah. Smeri so sijajno izpostavljene in skala je odlična, tako da ima tudi srednje večč plezalec zvrhano mero užitka. Čim bolj pa se v Košutnikovem turnu bližamo vzhodni grapi, tem bolj je skala krušljiva. Kljub temu pa je severni steber (§-315 B), ki je tako strm, da se zdi, kot da visi iz stene, na ključnih mestih trden in omogoča posebno lepo prosto plezanje pete stopnje. Ž ženo sva opravila na njem šesti vzpon, in nato sem prav ponosen, čeprav steber ni posebno visok.

Alpinistu, ki bi rad obral cvet karavanške plezarije, bi svoja priporočila povzel takole: tri do štiri vzpone v Košuti (izhodišče Koschutahaus), pri čemer mora nujno opraviti vsaj po en vzpon v Košutnikovem turnu in Cjajniku ter vsaj en vzpon v Celovški špici (izhodišče Celovška koča).

Kaj pa Kepa? Videti je, da ima mogočno steno.

Kepa je preveč krušljiva. Kdor večkrat zahaja na to goro, si za spremembo kdaj privoščí severovzhodni raz nad Bertahütte (§-204 a), tudi v snegu. Drugače pa tu ni kaj.

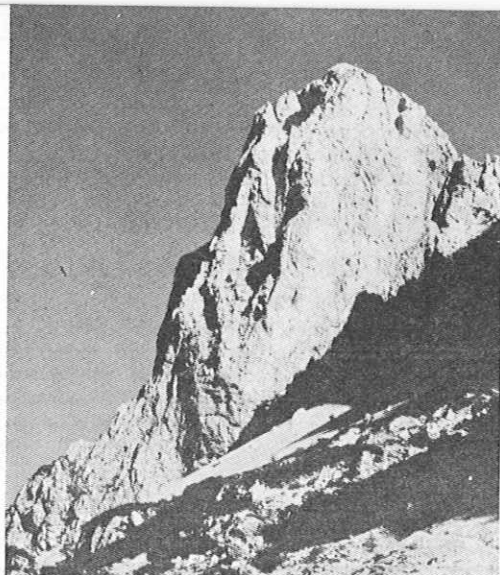
Veličastnih klasičnih grebenov, kot sta recimo Rokav–Škrlatica v Julijskih Alpah in Rinka–Skuta v Kamniških Alpah, v Karavankah ni. Ali pa je vseeno kaka lepa grebenska plezarija? In kako je z zimsko alpinistiko? Takrat je marsikateri krušljiv greben veliko prijaznejši kot poleti.

Da ni takih grebenov, je kriva oblikovitost gorovja: na severu stene, na jugu travnate vesine. Povrh teče še po vseh glavnih grebenih državna meja. Prijeten, četudi krušljiv greben je tisti od sedla Belščice prek Celovške špice na Stol, pa od Škrbine na Košutnikov turn in dalje na Tolsto Košuto. In kot že sami omenjate, zelo so primerni pozimi in na pomlad.

Zahodno krilo Vrtače od severa. Pod njim odlično smučišče s sedla Vrtače v Poden (§ – 412)

Foto Stanko Klínar

Levo: Košutnikov turn od zahoda. Skozi njegove stene teko najlepše smeri v Karavankah.
Desno: Severovzhodna stran Palca. Desno severni raz (Š - 275 J), pod njim sedlo Dolič, od vrha levo
vzhodna grapa
Foto Gottfried Magnet

Veliko hodijo poleti in pozimi v teje smeri: po zahodni grapi na Košutnikov turn, potem pa na zahodni vrh Macesja (Lärchenberg) in navzdol po Cjajnikovi grapi ali pa obratno. Priljubljen je tudi vzpon na Škrbino in grebenska pot prek Kladiva na Veliki vrh ter sestop na Hajnževo sedlo ali obratno. V Košuti je več žlebov, po katerih se vzpenjamo ali sestopamo, pa si zato poljubno izbiramo dolžino grebenske ture. Zlasti priljubljena je Pichsova grapa (Pichsschlucht, Š-312 II D), ki je na vstopu zelo strma, a bolj varna pred padajočim kamenjem kot druge.

Pa zimska in pomladna albinistika na sploh? Menda je nekaj smeri, ki so izrecno prikladne prav za ta čas.

Naši planinci se pozimi večinoma prelevijo v turne smučarje. Tisti pa, ki hočejo trenirati za Zahodne Alpe ali visoka svetovna gorstva, imajo boljšo priložnost v Visokih Turah.

Zal nihče ni beležil zimskih vzponov, zato govorim bolj po vtisu. Vem, da v severnih grapah veliko plezajo in da je moja naveza (z Jožetom Kropiunikom iz Bistrice v Rožu in sinom Haroldom Sattekom) opravila tretji zimski vzpon po severovzhodni grapi Kladiva. Plezanje po grapah je resna zadeva zaradi padajočega kamenja. Treba je zelo zgodaj vstopiti in izstopiti najkasneje tedaj, ko sonce obsveti vrh gore. Če pomislim, kako je od padajočega kamenja posuto podnožje Vrtače in kako je enako posuta Rdeča grapa v Stolu, potem teh vzponov ne morem nikomur priporočiti. Izjema je Pichsova grapa, ki je obrnjena na zahod.

Kot sem že prej omenil, imajo nekaj več obiska pozimi le grape in grebeni, stene večinoma mirujejo. Med zanimive grape spada tudi vzhodna v Palcu, čeravno ni zelo strma. Vidimo jo z ljubeljske ceste severno od predora, desno od vršičkov Na Možeh, teži proti vrhu Palca.

Ali bi navrgli kako besedo o turnem smučanju, pa tudi o zelo strmem, mogoče celo stenskem ali »ekstremnem« smučanju, ki je danes v modi?

V Karavankah je veliko možnosti za prav lepe turne smuke. Opisali ste jih v vodniku in k temu ne bi ničesar dodajal, razen spusta po Obirjevem zahodnem žlebu. Za Celovčane je ta posebej prikladen. Z avtom se pripeljejo tako visoko, da imajo do vrha samo še 1000 m višine ali 3 ure hoda, to se pravi, da okoli devetih ali desetih začno smučati po žlebu navzdol, ko je sneg najugodnejši. Za kosilo so že doma. Moramo pa ločiti Obirjevo zahodno grapo (Obirrinne, Breite Rinne) od Obirjeve vršne grape (Obir-Gipfelrinne). Zahodna grapa, ki sem jo pravkar omenil kot tako prikladno, se spušča s sedla med Ojstrcem in Kravjim vrhom, vršna grapa se začne pa že kar brž južno od vrha Ojstrca in teče čez zahodno strmal vzporedno z zahodnim žlebom, le nekoliko severneje, vendar je hudo strma in primerna samo za zelo izurjene in skušene smučarje.

Ekstremnega smučanja v današnjem pomenu besede v Karavankah ni.* So le izredno

* V tem smislu je treba torej korigirati v vodniku drugi odstavek na str. 236.

strmi spusti, ki jih v vodniku ne omenjate. To so pravkar omenjena Obirjeva vršna grapa, Zleb (Zelenica-Rinne) in spust s Kepe po zahodni stehi na Jepco k nekdanji Annahütte. Spust s Kepe k Bertahütte je sicer zložnejši, lahko pa postane prav hud v hudih snežnih razmerah. (Tako kot vsak.) V to skupino gotovo sodita tudi Široka riža v Stolu (Grüne Riese, S-267 b), Veliki plaz v Begunjščici, pa grapi vzhodno in zahodno od Celovške špice. In najbrž še kaj.

Ni pa se mogoče spuščati s smučmi po zahodni grapi v Košutnikovem turnu, pa tudi ne po Pichsovi grapi, ker je preozka.

Dovolite še osebno vprašanje. Ste rojen Dunajčan, vaš vedri značaj in široko strpno svetovljanstvo sta gotovo dediščina in dota tega evropsko usmerjenega velemesta. Kaj vas je nagnilo, da ste se naselili na južnem Koroškem in da ste se celo naučili našega jezika, kar sicer store le redki Nemci? (Obratni proces, za nas zelo boleč, je, žal, veliko pogostejši: da se rojen Slovenec na Koroškem trudi, da bi čimprej pozabil in čim globlje zatajil svoj rod in svoj materin jezik.)

Tu sem dobil službo. Pa tudi sicer sem rad prišel sem, to sem si že od nekdaj želel. Dobil sem nalogo, da za Oesterreichische Alpenzeitung napravim pregled prvenstvenih vzponov v Julijskih in Kamniških Alpah po letu 1945. Vzponi so bili popisani v Planinskem vestniku, pa sem se naučil slovensko, da sem lahko nalogo izvršil. Kasneje je nekdo pri vas poročal o mojem pregledu in pohvalil pravilno zapisana imena. Tega priznanja sem bil prav vesel. Gotovo pa je zelo izjemno, da se nekdo »po planinski liniji« nauči tujega jezika in se potem še posveti problemom tega naroda. Kasneje sem namreč še večkrat prišel v Slovenijo, se navezal na ljudi in se izpopolnjeval v jeziku.

Leta 1956 sem se ponesrečil v severni steni Vevnice. Nesreča ni bila ravno huda, čeravno sem odletel trideset metrov in si razbil stopalo. Plezala sva skupaj z ženo. Visoko pod vrhom stene se mi je izpulil kamen, ko sem bil kakih petnajst metrov nad varovališčem. Pet klinov se je izpulilo, šesti je vzdržal, obstal sem za ceno osmojenih ženinih dlani. Ker so mi v stopalu počile kosti, nisem mogel naprej. Italijanski reševalci so me spravili na vrh in začeli sestopati proti Tamarju, ko so se jim pridružili vaši pod Uroševim in Radovim vodstvom. Celovski reševalci so skušali priti čez mejo pri Ratečah in na Korenu, da bi pomagali pri transportu v stenah nad Tamarjem, a niso imeli vstopne vize in so se morali vrniti. Miličniki so jim pojasnili, da sta na delu dve reševalni ekipi in da to zadostuje. Italijanske reševalce so v Tamarju aretirali zaradi nedovoljenega prehoda čez državno mejo, vendar se je zadeva brž razjasnila in so jih izpustili domov. Tisk je iz vsega tega naredil strašansko afero, češ, kaj je pomembnejše, obmejni papirji ali človeško živ-

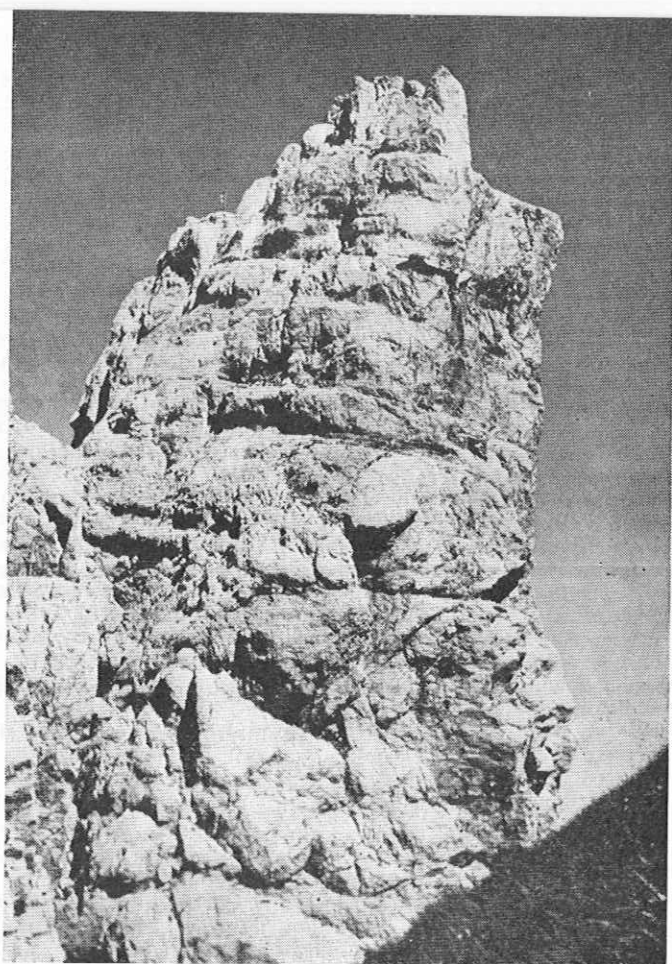
Vzhodni vrh Macesja (Breitwand) in njegova severna stena. Polica (S - 312 II B, na sliki dobro vidna) jo deli v spodnjo in zgornjo polovico. Stena je zelo krušljiva, zato manj obiskana. V njej so tudi »atletske« smeri

Foto Stanko Klinar

Cjajnik (Lärchenturm) od zahoda. Desno južni raz (S - 313 A), kratka, napeta, estetska smer

Foto Gottfried Magnet

ljenje. To je bilo seveda veliko pretiravanje. Vmešala se je diplomacija, kasneje je bilo dosti opravičevanja in pojasnjevanja, dokler se ni vse zgladilo in pozabilo, saj v ozadju res ni bilo niti trohice politike. Na naši strani so bili prepričani, da bom Jugoslaviji za vekomaj obrnil hrbet, zato tudi mojega pojasnilnega članka, kjer sem razložil svoje razumevajoče stališče, niso hoteli nikjer objaviti. Ne smemo namreč pozabiti na napetosti in trenja v takratnem času, in da je bilo s tega vidika ravnanje jugoslovanskih oblasti razumljivo. (Mimogrede povedano, tudi s Karavank so me že gnali uklenjenega v dolino, a kaj češ, tak je bil takrat režim in s tem je bilo treba računati.)

Nasproti pričakovanju na naši strani sem Slovenijo zmeraj pogosteje obiskoval in tako vzljubil, da jo danes poznam od njenih ekstremnih plezalnih smeri do pohlevnih Gorjancev, Pomurja in Slavnika. Zelel bi jo spoznati do zadnjega kotička. V meni je silno živo geografsko-topografsko zanimanje, zmeraj iščem v gorah novih stvari in le redko ponavljam znana pota. Rad imam slovenske transverzale, imam značke loške in savinjske poti, hodim po transverzali kurirjev in vezistov in se zanimam še za vse druge vaše vezne in krožne poti. Tudi pot prijateljstva bi rad končal; pravzaprav sem od tridesetih vrhov, ki jih obsega, spravil podse že petindvajset, ko so jo uvedli. Se bom pač še enkrat napotil nanje, za spremembo s kake druge strani. Zame je vsaka pot, lahka ali težavna, zmeraj novo odkritje in novo doživetje.

Naj za konec namesto vas obvestim slovensko planinsko družino, da ste sodelovali pri slovenskem planinskem vodniku po Karavankah (2. izdaja 1975) in ste zanj izbrali opise plezalnih vzponov ali celo prispevali svoje originalne opise. Zdaj ste stvarne opise iz vodnika dopolnili in požlahtnili z osebnim pogledom na estetsko vrednost posameznih smeri, tako da bi te vaše odgovore lahko ocenil kot bistven prispevek k vodniku. Pomembno je namreč, da tiste, ki se namerjajo na plezanje, usmerjamo k najvrednejšim ciljem. Pomembni so tudi vaši namigi za zimsko alpinistiko in turno smučanje. Za delo pri vodniku in za tale intervju se vam v imenu slovenskih planincev, pa tudi v svojem imenu, iz srca zahvalim.

TRI DOGODIVŠČINE KPD

URŠA KOLENC

1. CIN, CIN V SLOVENSKI SMERI (KPD, 13. 7. 1975)

Slovenska smer v veličastni triglavski steni – pravo pripravniško romanje. Mojstri-alpinisti ob njenem imenu navadno zamahnejo z roko, začetniki na vrvi pa jo največkrat tu dobijo po glavi. No, če se ne bi bilo treba orientirati in izstopiti po mnogih čirulah-čarulah, bi bil to prav prijeten planinski izletek. Ampak markacij ni, izkušeni vodniki tudi niso vedno na razpolago in tako so bile prepametne ženske butice prepuščene svojemu strašnemu instinktu in iznajdljivosti. In ko smo po večurnem kolovratenju srečno izstopile, smo se počutile kar malce užaljene: »Pa jo tisti plezalski važiči kar preveč v nič devljejo. Prav res, zanimiv in razgiban vzponček je. Seveda ne za neukrotljive ase, ki vso sezono visijo v zankah in lestvicah. Ljudje so pa, res, včasih preveč krivični; saj so tudi navadni državljani na tem svetu in ne samo elita.«

Tri Kolenčeve aracije smo sedele in počivale na prodnati polici sredi mogočne grape. Zareča pečica na nebu je kurila s polno paro. Hotela je nadomestiti vsakdanje polivke črnih nevihtnih oblakov, ki so ob popoldnevih pljuskale s poletnega neba. Narava je bila prejšnji dan odličen pralni stroj. Zato se je vse bleščalo v čudoviti brezmadežnosti. Še tako tečna gospodinja tega vraževernega 13. julija ne bi zavihala nosu nad drobcem prahu in umazanije.

Trio se je zadovoljno martinčkal in sprejemal radostne poljube igrivih sončnih pramen.

»Cin, cin cin.«

Radovedni kljuni so pozijali navzdol.

»Nekdo gre.«

Pa spet: »Cin, cin cin.«

»Upam, da ne prihaja sam sveti nadangel Gabrijel, ki tako lepo prizvončklja v eni izmed Boccaciovih novel. Nemogoče!« Glasek je izgnil v 15-metrskem kaminu, kmalu zatem pa se je prikazal skrivnostni glasbenik. Nikjer ni bilo perutničk, nikjer tistega sladkega zvončka, ki je pripeljal Zlatka šugmana k versko obsedeni lepotic. Najprej se je odkrila bela čelada, nato pa še porjavelo telo. Nekomu se je pač hudo mudilo, nekomu je bilo strahotno vroče. Le kdo bi se kopal v taki sparini? Nenavadni angelček si je pumparice obesil na prusik, srajco za pas in ubral kros po tisti zljajnani, neštokrat ponovljeni stezici starih trentarskih lovcev. Ob strani pa so mu viseli trije klini in igrali »nebeško glasbo«. Škoda, da niso na tistem šodrčku izbirali mistra univerzuma. Brez dvoma bi zmagal. Dres je ustrezal, postava tudi ni bila napak in bil je edini – kandidat. Kaj je zamudil!

Prikazen torej ni bilo krilato bitje iz nebes, ampak samo divji himalajec (slovenski), ki je nabiral kondicijo. Jutranji skok po »Kratki nemški« in opoldanski let »Mimo macesnov« mu prav gotovo nista delala preglavic. Makalujeva stena je namreč hudičevo nevarna, le naj vadi. Dobre pa so naše gore, dobre. Junakom dajejo moč, ki jo bo trdosrčni osemtisočak vampirsko izsesal.

»Cin, cin,« duhu so zopet zrasle peroti in ga ponesle navzgor k modrini prijaznega in tako domačega gorenjskega neba.

Me pa smo ostale same, s tisoč problemi alpinističnih pryošolčkov, se mučile s Frelihovo prečnico, ušle pod mogočnim Slovenskim stolpom in se odrešile na ledeniku. Zadovoljne smo bile. Kaj zato, če danes nismo bile nekakšni operjeni angelčki, ki bi kar zleteli v višave. Ampak drugič, ko ne bo več ugibanja, drugič pa bomo tudi me pobirale stopinje urnih modrih plezalnikov in kot nežna sapica oplazile tisto smer v neusmiljenih triglavskih pečinah.

P. S. Samo interno – na uho! Verjetno se je Dolžanu kar splačalo dirkati čez steno. Pomagalo mu je, Makalu se mu je vdal.

2. ZELENIŠKI TRIMČEK (KPD, maj 1975)

Človek in opica imata menda skupnega prednika. Salamensko drži! Če pa kdo ne verjame staremu, učenemu Darwinu, pa naj gre okušat greben. Zeleniški špic in kmalu bo postal tudi on zagrizen pristaš te neverjetne evolucije.

Tam nekje nad Repovim kotom se dostojanstveno bohotijo grapaste pečine zaraščenih vrhov in se spogledujejo z jugovzhodno steno Planjave. Vlečejo se kot ponedeljek,

kot tistih groznih 24 ur na začetku tedna, ki jih noče in noče biti nikoli konec. No, drugače pa so prvovrstni trim za zdravi in gibanja željni slovenski narod. Zavidanja vreden trening! Nekaj časa se kot Tarzan poganjaš z veje na vejo, drugič se spet preleviš v plazilca in si utiraš pot med rušnatimi zaprekami, navsezadnje pa ti ostane še desert, prava, resnična, pristna, trdna kamniška skalca. Brez pripomb, tole je vsestranska tura z dvema majhnima hibama – prelestni iglavčki in presenetljiva kratkost. Vstaneš z zarjo, končaš pa v tisti blaženi romantiki luninega sija. Čudovito, res čudovito, izlet ti je napolnil vso nedeljo in ti sistematično razgibal telo. (Do srede si sicer precej trd in težko stopaš po stopnicah, pa si vseeno zadovoljen. Veš, da se boš kaj kmalu znebil te grozne bolezni. Pomembna je bila samo kondicija, bližala se je sezona.)

Bobí se je nam trem predstavnicam Kolenčevega sindikata ponudil za vodiča. Samo, kdo bi čakal na zasedenega alpinista! Lani ga je okupiral Kangbačen, letos Andi, ženske pa naj ponižno posedajo v Kosezah. Same smo jo mahnilo na Dedca (Kamniškega). Presenetila nas je pravcata gneča. Tudi nekaj Idričanov se je poganjalo z grmička na grmiček in pozdravljalo tiste redke skalne pomolčke, ki so gospodarili nad bohotnim zelenjem. Pomladno sonce pa je žgalo, žgalo.

V senčni kotanji se je zasvetila krpica snega. Ja, med iglicami smo bile že podobne opicam, ampak tu v blaženem, najprijetnejšem in na srečo hladnem in mokrem snegu smo se pobratile z noji, ki svojo neumno butico zdravijo v zeleniški kopeli. Mami si je pošteno olajšala dušico:

»Saj nisem afna. Neprerano skačem z enega konca na drugega. Sem bi morali vrlí instruktorji pripeljati nadobudne pripravnike. Selekcija bi se končala že na začetku. Polovici bi se alpinizem pri priči zagnusil, pa naj me vrag pocitra, če ne bi bilo tako.« Hopla, hopla, po gorski sparini, nazadnje pa so čudne, smolnate in opraskane človeške žogice le priskakljale na odrešilni Staničev vrh. Rešene smo bile nedeljske zaobljube. Vse zagnance je čakal le še užitek. Tam nekje, po poklini, se je spuščala modra čelada, zgoraj se je sprožil kamen, mami je tulila, da naj nategnem vrv. Mesnati balončki-plezalci pa so se venomer dvigali in spuščali pa spet dvigali in spuščali in se nazadnje umirili na še zasneženem Srebrnem sedlu.

In kakšen je konec? Srečen kot v pravljici. Kazi ga le tista grozna kislina v udih in tista groba, nesramna realnost, ki nam ne da miru niti tam, kjer tišina šepeta.

»Mami, čestitam, bila si čudovit partner.«

»Kaj? Roko mi daješ? Raje me nekam pošteno brčni, mene, kozo staro! Že v Hornovi smeri sem se zaklela, da ne grem več na vrv. To ni več za moje križe. Nikoli več ne bom plezala. Uh, kam se spravim! Če bi me zdajle Jur videl! Pri priči me pošlje v Polje. Danes sem pa res prenehala s takšnimi norijami.«

Ampak lice mi je vseeno pomolila in glasen cmok je za trdno odločil: »Ah, kaj leta in mož, še ga bova fiksali po hribih pa ni važno kdaj, kje in kako.« In Kolenčeve pravljice je bilo zaenkrat konec.

3. TJETA (4. 7. 1975)

Drug za drugim smo se dokapljali do našega začasnega počitniškega apartmaja. Nič se še ni spremenilo: koprive, luknjasta streha, posušeni kravjaki. O lepota, ta nedotaknjena lepota pa je ostala: razpadajoči stan, mehke travnate blazine, pisani rožni kupčki, ledenomrzli potok, ponosni macesni nad bregom. Še sreča, da ljudje tako redko zahajajo sem gor. Vse bi pokvarili. Saj že tistih nekaj nemarneže² ki prisopiha na Bavški Grintavec, prav po nečloveško posvinjari umirajočo planino. Nekaj lesenih zavitkov fructalove srebrnine in delamarisove železnine čudovito dokazuje človeško srčno kulturo.

Prišleki smo si izbrali najboljše pograde, pograbili največ slame in se izročili le-nobnemu preživljanju prazničnega dne. Neznansko smo se trudili, da bi zabili popoldanske urice. Delo je menda posadilo človeka na kraljevski tron, ni vrag, da ne bi pozdravilo še našega naveličanega presedanja. Šviga, švaga po lesenjači, malo kidanja, kurjenja in ostrega smradu in tamar bi se lahko spet prelevil v hlev, če že ne v kaj boljšega.

»Tra-ta, ta-ta la la la la la.« Zvoki žalne koračnice so resnobno zadoneli, mi pogrebci pa smo se spremenili v užaloščene gamsje sorodnike, ki so se poslavljali od preminulega kozliča. Kdo ve, kaj je umirilo spretnega prebivalca gora? Revček se je zatekel v najtemnejši kotiček v kolibi in mirno zaspal. Žival si je izbrala grob na propadajoči planini. Potem smo spet šteli ure in s pobožno potrpežljivostjo čakali na Mitjo.

»Čudno! Le kje vandra? Saj ne pogrešamo njega, glavno je, da bo pritorvil obljubljeno bogastvo. Vojaški fazanček nam že ne bo ušel, za pijačo bo pa že dal.«

Ob zatonu je nebo nekam bolno posivelo. Nikjer ni bilo zdrave kmečke rdečice, oblaki so se začeli sumljivo kopičiti.

Tresk, bum! Prišla je noč in pristna poletna nevihta.

Jezno smo se stisnili okoli ognjišča. Vedeli smo, da ne bo ne Miča ne žlahtne kapljice. Zrli smo v vitke rdeče peteline, pomirjali klokotajoče potočke v želodcih in godrnjali. Vse nam je šlo narobe. Vreme se je kujalo in še pijače ni bilo.

Koraki.

Morala je takoj zrasla. Žan je prirobantil s svojo neizmeno abecedo psovk.

»Prekleti dež, hudičev! Gnil sem do kože. Ampak maligne sem vam pa priskrbel. Če ne bi bilo mene, ne bi bilo dobrega požirka. Ni važno kako, zaklad je pa le tu.« Dekleta smo pobrskaile po zavitkih in iskale rezervne jopice.

»Hm, kakšen sem? Seksi, a ne!« Dornik se je postavil v elegantno pozo in manekensko razkazoval ženske hlačne nogavice in enkratne modne čevlje iz polivinilastih vrečk. Nazadnje je še nežno zatrepetal z rokami in odplesal labodjo smrt. Diretissimo pa mu je vneto asistiral in konkuriral, v svojih dolgih spodnjicah je opozarjal na svoj baletniški talent in propagiral naše tovarne perila.

Dolgočasje nam ni več odpiralo usta, nič več nismo zijali kot nilski konji, skrbel nas je le še monotoni štropot dežnih kapljic, ki so vneto močile lesene žlebiče. Zagorjan se je hotel spet nekaj šopiriti, mami pa ga je naveličano ustavila:

»Nehaj, no! Ti me že ne boš sekiral. Ampak že vem, kam sodiš. Tipičen Zasavec si. Na zunaj si grob, znotraj pa mehek ko putrček. Jaz že poznam take ljudi, 17 let sem živela v revirjih. V začetku sem se kar težko znašla, pa sem se kar navadila. Motilo pa me je, ko so me otroci povsod klicali za teto. Pa ne lepo, ampak s tistim groznim razpotegnjenim e-jem: tjeta. Saj nisem bila njihova sorodnica, oni pa kar naprej kot srake: tjeta, tjeta.«

Žan se je kot utopljenec vrvi oprijel čudodelne besede. Obraz mu je raznežil topel nasmeh, resno je vprašal:

»Tjeta, boste šli jutri z mano plezat? Srebrnjakov zahodni raz je imeniten. Ne bo vam žal, boste videli.«

»Ni govora. Zaklela sem se, da ne grem več na vrv. Z Maričko sva že zmenjeni za Šmihelovec.«

»O ne, tjeta, moj soplezalec boste. Orgn oj, naveza bova. Kaj ne, tjeta, da me ne boste pustili na cedilu.«

»Ne pa ne.«

»Ja pa ja.«

»Ne pa ne.«

»Ja pa ja.«

Nazadnje pa se je snubač zadovoljno pomiril:

»Saj sem vedel, da mi ne boste odklonili. Prva bova v smeri. Vstala bova ob štirih. Fantje, da mi ne bo kdo zmešal štren!«

Jutro ju je napolilo pod steno. Mladina je še spala. Le kdo bi se pretegnil? Ob sedmih pa smo le pokukali iz vreč in si razočarani natikali obleko. Morali smo vstati. Vsega pa so bili krivi nemarni pajčolan, ki niso in niso hoteli spustiti nebesnih solza. Kolonija AAOjevcev se je prebijala skozi vlažni gozdiček in hitela do vstopa. Zarezala sem se:

»Pomislite! Zdajle ju bomo zagledali nekje v četrtem raztežaju in poslušali edinstveni dialog na svetu:

Tjeta, pejd, varujem!

Žan, grem, potegni!«

Zmotila sem se. Mami je stala čisto na začetku in potrpežljivo podajala vrv. Voda ji je kapljala za vrat, drgetala je v iutranjem hladu in pazila na svojega orientacijskega fenomena.

»Ja, kaj pa vidva coprata? Saj se že uro in pol nikamor ne premakneta. A sta se zaplezala, kaj?«

Andreju so nenadoma zrasla krila:

»Urša, pokaživa jima, kako se pleza.«

Zdivjala sva navzgor, pa sva bila vseeno prepozna. Veterana sta naju za hipec prehitela in pobrala nečastno prvenstvo. Nikoli se še nisem tako dobro počutila. Dornik je zabijal, jaz pa izbijala (mami s svojim urarskim kladivom res ne bi veliko naredila), vsi štirje smo se čudovito ujeli in ubrali. Hitela sem za tovariši. Ne nisem smela zamuditi edinstvenih predstav na zapotoškem koncu.

Žan se je spet basal v kaminu, nato pa besen obstal pred previsom:

»Vidiš, to pa imaš, ker si tako majhen zrastel. Prav ti je. Čez pa moraš, kakorkoli že.«

Po dolgi litaniji knapovskih slavonspevov je le zadonel srečni pika-poka, vpel se je karabinc, napel se je nylon. Soplezalka mu je spretno sledila. Komaj pa se je usidrala na polički, že si je sprostila živce: »Da veš, Žan, vsak raztežaj te bolj sovražim, na vrhu pa te sploh pogledala ne bom več. Jaz sem vendar človek, ne pa ptič. Prav nič spoštovanja nimaš do starejših žensk. Sram te bodi.«

Malo zares, malo za hec, nenavaden par pa je odlično napredoval in mojstrsko izplezal. Z Andrejem sva bila žal le zadnji violini v orkestru, nisva se mogla kosati z razpoloženima gadoma. Nalezla pa sva se tiste čudovite dobre volje. Krohotali smo se, ko smo se rinili navzgor, režali smo se pri spustu, smejali smo se, ko smo kot pavi dostojanstveno vdrli v naš hotel. Tam so se že kuhali makaroni in se odcejali v luknjasti vreči. Dva kilograma italijanske narodne jedi z ubogo, majčkeno konzervo čuft ni bilo veliko, ne okusno. Zadnjo besedo pa je imel kot ponavadi tisti drobnj, a po veljavi tako veliki in strašno jezikavi Žan:

»Kdo je to spacal? Zdi se mi kot bi žrl polžke z mineralno vodo. Ampak danes sva pa s tje to prima lezla. Sva že zmenjena za obe varianti v Aschenbrenerjevi smeri v Travniku. Ti kar treniraj, tjeta. Ko pridem s Kavkaza, ti bom telefoniral. Ne bom pozabil. Zmenjeno, da veš!«

ZIMSKI POHODI (NA STOL IN ŠE KAM)

ING. BOZO JORDAN

Stol je vreden množičnega obiska
– a brez žrtev in poškodb.

P. Kunaver

Letos je bila »enajsta šola« pod Stolom. V jubilejnim desetem pohodu, v letu žensk, se mu je pridružil prvi zimski vzpon na Snežnik pod geslom »Akcije 100 žensk na Snežnik«, letos pa je dobil še posnemalca na Poreznu.

Zimski pohod na Stol nas je zamikal pred petimi leti. Bilo je zanj nekaj več »reklame«, saj je bil to jubilejni pohod – 30 let po slavni bitki na Stolu. Tako smo zvedeli zanj tudi v »dolini zelenega zlata«, hmelja. Pohod je bil tisto megleno, mrzlo nedeljo, v snežnem metežu, po gazi, ki naj bi bila označena z zastavicami. V zgornjem delu je gaz sproti zametlo, zastavice niso plapolale v vetru, ker jih je sproti odnašal. Bil je izredno težak pohod, bil je drzen pohod za tako množico. Puškine cevi je led poredil do debeline topovskih, o jeklu ni bilo več sledu. Spomin na boj se je opravil kar v Prešernovem domu, s kratkim govorom tovariša Slovenka. Pri spominski plošči padlemu partizanu se ni dalo narediti še tako skromne proslave. Velika množica se je tudi gnetla v koči, da je prišla do žigov, izkaznic in značk. Tudi sestop je bil težaven. Stanko in še nekaj drugih, ki jih je vodil gorski reševalec, so zašli povsem v napačno smer proti dolini, se vrnili in še enkrat sestopili. Temu se ni čuditi. Tu je bila megla, rjoveča gmota, hrumeči zrak, poln ledenih koscev. Tudi izurjen planinec se izgubi, srditi piš te zelo lahko prevrne, nezavaranega planinca še celo. Prof. P. Kunaver piše: »V lepem vremenu in po dobrih stezah je Stol otročje lahak, v slabem pa smrtno nevaren, predvsem pozimi, pred njo in tik za njo.«

Težko je bilo zjutraj iti na pot, ker ni bilo miru v koči. Bili smo v spodnjem prostoru, bilo nas je več kot preveč. Bili so med nami tudi »dobri planinci«, ki so si, preden je bilo dovoljeno, prinesli poln zaboj piva. Ne čudim se, ko je najsposobnejši drugi dan ostal brez denarnice in brez dokumentov, saj je vso noč pel »žena naj ostane doma in čaka na moža«. Moja je bila z nami, skupno smo čakali jutro, skupno smo dosegli vrh, se prerivali za značko in izkaznico. Oba sva se vrnila v družbi jeseniškega gorskega reševalca s psom varno v dolino – hvala mu, samo z raztrgano pelerino, ki ji gneča v koči ni prizanesla. Oni veseljak se je raje podričal po snegu – po megli – in izkaznico za vozniški izpit prepustil snegu. Tisto bi mu zapel: »... moped me čaka doma, brez izkaznice na pot se ne da...«

Pozneje je bilo zapisano v Delu: »Kako je sedaj, vsi vemo – ... Ko steče beseda o pijančevanju, smo hkrati pri problemu številka dve katerekoli slovenske množične prireditve. Morda to kje prispeva k izvornosti, v hribih in ob prazniku, ki ga prirajamo v čast padlim borcem, pa je prava sramota in v pramenu neskladju z nameni treznih udeležencev in prirediteljev. Vinjenih ljudi ni moč pripraviti k redu. Razgrajajo, motijo druge, so nerazsodni – kdo še ni preklinjal izgubljenih noči, ko so ga spet in spet zbuvali kričači z razglašenim petjem in prismojenim govorjenjem? Nekateri jim je sredi noči ušel v dolino (dva Celjana, op. p.) ali pa skozi temačno hosto proti vrhu. In smo spet pri varnosti. Mislim, da alkohola na tem pohodu resnično ne bi smelo biti! Zaradi spodobnosti do komemoracije, pa tudi zategadelj, ker pijača in planinstvo ne sodita skupaj. Strpnost in zmernost navsezadnje lepo prispe-

vata k ugledu sodelujočih in prireditve kot celote.» (Pripravljeni na Stol, Delo, 18. 2. 1974.)

Naslednje leto se je Stol bleščal v soncu in se ponašal s svojim čudovitim razgledom. Bil je to osmi pohod v nedeljo 25. februarja 1973. Hladno je bilo, pihal je veter, vendar brez tiste puste lanske megle. Na vso srečo, tudi noč je bila mirnejša in s tem več moči za pot. Za energijo je poskrbela »Gorenjka«, ki je vsakemu podarila zavitek čokolade. Lani smo dobili tudi posebno priznanje pokrovitelja, letos pa knjižico z nekaj podatki o zimskih vzponih na Stol.

Izkušnje teh pohodov so privedle organizatorja do tega, da je to množico razdelil v dve skupini, v soboto in nedeljo. Pohod v soboto je bil morda še lepši kot lanski. Dan kot bi ga naročil. Naslednji dan je postal iz sončne gore vetrovni velikan. Pohodnikom ni pustil na vrh. Nekateri so silili še proti vrhu, kljub opominu gorskih reševalcev. Kmalu so se sami vrnili, pa ne pokonci, temveč po vseh štirih, ker drugače ni šlo. Tako mi je povedal Jože, ko je šel v nedeljo gor, pa ne do vrha. Bil je to deveti pohod.

Deseti jubilejni zimski spominski pohod na Stol v počastitev 30-letnice osvoboditve, 80-letnice ustanovitve PD Radovljica, 65-letnice otvoritve prve Prešernove kočice na Malem Stolu in 33-letnice velike bitke na Stolu (20. februarja 1942). Organizacija je bila že boljša (listki, delitev značk in vpisovanje v karavli), le čoklada je bila manjša, menda ni bila zadnja? Vreme ni nagajalo. Pot je bila močno poledenela. Ob sestopu je bil sneg nižje že gnil, spodaj pa blato. Od Prešernove kočice je bil povratek pod Velikim Stalom, da je bil zadnji del vzpona in spusta ločen. Ob poti sta bili napeti tudi dve najlonki. Ker je Stol ob lepem vremenu razgledna gora in najvišja gora Karavank, je marsikdo ušel nanj. Pokazal pa se je tudi »sila nevaren, ko se po njem pode potuhnjene, zlovešče megle in snežni meteži in viharji ali ko je ukovana v globok plazovit sneg in led.« Tako sta zapisala domačina F. S. Finžgar in J. Jalen. Po vrnitvi, smo si ogledali tudi njegovo rojstno hišo in krampižlje, s katerimi je hodil Finžgar na zimskih potih. Tudi nedelja je bila lepa. Sončen dan je pripomogel, da se je spominska slovesnost lahko opravila pri plošči padlega partizana Kodra (PV 1975 – 171).

V marcu (16. 3. 1975) smo jo mahnilo na Snežnik. Bil je to prvi zimski pohod na ta vrh v letu žensk. Organizacija je bila zelo dobra, vreme pa ne preveč naklonjeno. Proslava je bila na vrhu. Snega je bilo tudi še nekaj na Sviščakih, na vrhu pa kar precej.

Letos so bili kar trije zimski pohodi. Na vrhu Stola letos nismo bili. Bil pa sem petkrat pozimi na vrhu. Letos so nekateri šli. To pa ni prav. Lahko bi bili šli prej ali pozneje. Bil pa je prečudovit pohod pod njim, po zasneženi obsijani pokrajini. Tudi na vrh Stola bi bili prišli, vsaj dobra polovica, kot je zapisal Slovenko. Varnost pa je prvo. Morda se bomo drugo leto spet povzpeli na vrh, toda bolje pripravljeni! Letošnji Snežnik je bil podoben vzponu na Stol leta 1972 (20. 3. 1976). Megla in burja, prava kraška! Vse kosti nam je preštel. Ko smo se vračali s Sviščakov, kjer je bilo letos veliko snega, tudi cesta ga je imela (le krašji spodnji del je bil kopen). Tabla ob njej nas je opozorila na pogled proti vrhu. Kako obsijan in brez megle je bil, le kje je bilo vse to prej? Morda je vedel, da se mora tak posloviti. Tako obsijan naj bo tudi Porezen. Bil je, le burjo je tudi premogel. Morda je prav zato vodja kolone tako hitel proti cilju in se ni oziral na tovariše, ki so mu s težavo sledili. Ali so imeli dosti kondicije?

Vsi pohodniki bi morali imeti prej kondicijski trening. Naše društvo je vsako leto pripravilo prečenje Menine. Letos smo prečili le Dobrovlje, pa so bile verjetno težje kot prejšnja prečenja (saj je bilo snega do kolena). Avtobus je pripeljal samo do Gornjega grada, Črničva ni dosegel. S Stankom sva šla prej nabirat še kondicijo na Rogatec, na Špehove peči. Da pravijo tako, mi je povedal Špeh sam, ko sva stala na Lepenatki (Gornjegrajski nadučitelj Kocbek je tako tudi zapisal leta 1903. Špehova peč – mimo Špehove peči, ne Špehovich peči – je velika skala pri razpadli domačiji Spodnjega Špeha. Stari Oknet, doma je bil pri Zgornjem Klinarju, sedaj v Gornjem gradu, mi je povedal, da se je hodil na to peč igrat kot otrok. Njegov stari oče, mu je povedal, da je to skalo sem prinesla dekla v predpasniku. Potem je skala tako velika zrastle). Šla sva na vrh po vzhodnem pobočju, po poti, ki ni opisana v Vodniku, je pa dobra markirana. Je brez klinov (brez jeklenic je tudi ona s Kala) in vrtoglavice. V slabi uri si na vrhu. Upam, da nisem zapisal kaj napačnega, ker bi se ta greh težko popravil, saj kmalu ne bo koga več vprašati.

Zimski pohodi so sedaj na Gorenjskem in Primorskem v višjem svetu. Štajerci so letos pozimi hodili po odsekih poti XIV. divizije. In na koncu je to tudi prav, saj se ujema z načeli samoupravnega sporazuma v telesni kulturi. Morda bo v jeseni tak spominski pohod ob 35-letnici prve partizanske frontalne bitke na Dobrovljah. Morda bo pa oživel na Menini postavljeni cilj, pohod po poteh XIV. divizije v zimskem času. To so dejavnosti v konceptu množične telesne kulture in njeni nosilci so planinska društva.

SOCIOLOŠKI PRISPEVKI K PROFILU SLOVENSKEGA PLANINCA

MR. TONE STROJIN

Družboslovne osvetlitve raznih področij človekovih dejavnosti in ljudi samih danes niso postale moda, temveč potreba in zato nujna. Delitev dela in življenja sploh je postalo tako atomizirano, družbeni odnosi tako prepleteni in zato premalo spoznavni, da so svojo pot morale nastopiti družboslovne znanosti. Zanimala so jih vprašanja, zakaj so nekatera delovna področja manj priljubljena in zasedena, druge dejavnosti mimo dela, med katere spada tudi planinstvo, pa vedno bolj priljubljene in množične. Družboslovne znanosti so poiskale medsebojno zvezo, da bi pozitivno iz dejavnosti mimo dela kompenziralo z delom in obratno, vse v človekovo korist.

Planinstvo po svojih družbenih koreninah je kljub skoraj stoletni tradiciji premalo sociopsihološko raziskano, čeprav gre za razmeroma velik fond prostega časa, v katerem se izkorišča, za obsežen krog ljudi in zajema prostorsko široko področje Slovenije.

Vprašanja, ki smo jih načeli, niso nova. S prispevkom želimo dati podlago za razmišljanja in vzpodbudo, da se dela lotimo.

Jasno je, da tako majhen anketni vzorec populacije, kot ga zajema zaključni izlet PD v neznanu, ne more dati popolne slike, čeprav gre za največje jugoslovansko PD z znano izletniško tradicijo in za izletnike z utrjenim planinskim profilom.

I. Metoda ovrednotenja

Kot metodo preučevanja smo izbrali anketo z anonimnim izpolnjevanjem rubrik na anketnem obrazcu. Da bi kolikor toliko poenotili odgovore na vnaprej postavljena vprašanja, smo anketirancem omogočili odgovoriti z vsaj tremi možnimi odgovori, pri nekaterih pa smo anketirancem ponudili tudi možnost, da ne odgovorijo.

II. Anketni vzorec populacije

Število oz. vzorec populacije je bil avtobus tj. 40 ljudi, čeprav je pri PD Ljubljana-matica že običaj, da vozi na zaključni izlet pet avtobusov. Razlog, zakaj nismo anketirali vseh avtobusov, je bil ta, da gre za izredno homogeno strukturo izletnikov. Anketirali smo jeseni – po letni sezoni – torej, ko je bila telesna kondicija še na primerni ravni.

Kot primer anketiranja smo izbrali zaključni izlet PD Ljubljana-matica iz več razlogov. Anketirani niso vedeli, kam gredo, torej je bil motiv udeležbe izoliran od kakršnegakoli razloga. Udeleženci so vedeli le, da bo izlet enodneven in usmerjen v sredogorje, torej ne preveč naporen. Vsi so bili na zaključni izlet prijavljeni že tri tedne prej, torej neodvisno od vremena. Zato je bil navzoč le voluntativni namen.

Slabost anketnega vzorca je bila ta, da so se anketiranci vsaj eno polletno sezono bolj ali manj osebno poznali (kar pa je lahko tudi pozitivno za anketo, da so imeli priložnost poprej identificirati skupne planinske interese. Skratka vzorec populacije ni bil popolnoma slučajno izbran. Druga slabost je, da je bil vzorec številčno ozek, tudi anketiranje vseh avtobusov verjetno ne bi prineslo bistvenih novosti. Razlika bi nastala pri anketiranju udeležencev zaključnih izletov pri raznih PD npr. med »sindikalnimi« PD in matičnim ljubljanskim PD.

Positivna stran izbire takega anketnega vzorca je bila v izbiri PD Ljubljana-matica, kjer je članstvo izrazito heterogeno po socialni strukturi, spolu, poklicih, starosti itd. Za boljše spoznavanje anketiranega vzorca ni odveč podatek, da ima to PD redne nedeljske izlete, celo diferencirane na visokogorske izlete, avtobusne izlete v zamejstvo in običajne nedeljske, kjer težavnost z nadmorsko višino izletniških točk doseže kulminacijo v poletnih mesecih julija in avgusta. Gre torej za izrazito planinsko populacijo, v katero »pade« sorazmerno nizek odstotek popolnih novincev zlasti pri izletih na vrhu sezone. Ni odveč povedati, da se »tiha selekcija« opravi že ob prijavi za izlet v pisarni PD, kjer se običajno začetnik informira o težavnosti izleta, trajanju hoje, opremljenosti in o drugih podatkih.

V primerjavi z drugimi vrstami izletov v PD Ljubljana-matici (visokogorski, redni, nedeljski, fotografski, mladinski, alpinistično-vodniški itd.) zaključni izlet v neznanu združuje okuse populacije, saj se na zaključnem izletu zbera vsi profili vseh starostnih stopenj in gorniških izkušenj, tako da že sam izlet v neznanu predstavlja

po udeležencih neko povprečje slovenskega profila, ki zahaja v gore. Pri anketirani populaciji gre za izredno homogeno strukturo po interesu in motivu, kar zelo olajša preučevanje. Za dostopnost teh izletov naj omenimo, da cena ni komercialna, se pravi, da ni namen z njimi ustvarjati dohodek. Gre za vse sprejemljivo vizo socialne dostopnosti.

III. Opredelitev naloge:

Zastavljena vprašanja:

1. Planinska sezona ima približno 50 nedelj. Ali mi lahko poveste, kolikokrat ste v preteklem letu šli na izlet?
2. Zakaj v preteklem letu niste šli (oz. zakaj niste šli večkrat) na izlet?
3. S kom ste šli največkrat na izlet?
4. S kakšnim prevoznim sredstvom ste se največkrat peljali na izlet?
5. Koliko kilometrov – v eno smer – ste najpogosteje prevozili ali se peljali na nedeljskem izletu.
6. Ali ste šli na izlet najpogosteje za pol dneva, ves dan, dva dni in več?
7. Kateri izmed naštetih motivov so odločilni, da ste postali planinec?
8. Ali imate počitniško hišico?
9. Če bi vam finančne razmere dovoljevale, ali bi si želeli postaviti oz. kupiti počitniško hišico?
10. Če si jo želite, kje?
11. Starost anketiranca.
12. Ali imate oz. je v družini avto?
13. Ste pogosto v obmejnih gorah? Če ne, zakaj ne?
14. Zakaj ne hodite pozimi v gore?
15. Zakaj ste transverzalec?
16. Na katero goro, gorsko skupino ali planino zahajate najraje in zakaj?

IV. Namen preučevanja

Želeli smo preučevati predvsem profil, ki v današnjih slovenskih razmerah zahaja v gore, se poglobiti v njegov splošni demografski status, zvedeti za njegovo mobilnost po prostoru in času, za družabnost odn. izoliranost, zlasti pa za njegov motiv

ŠE O ALPSKEM STILU V HIMALAJI

Spomladi 1975 je Pakistan privolil, da se na Hidden Peak ali Gascherbrum I povzpne alpska naveza Peter Habeler–Reinhold Messner. Vrh je drugi najvišji v Karakorumu. Leta 1958 so prišli Amerikanci po relativno položni južni strani prvi na vrh te gore. Habeler in Messner sta si izbrala težko severno steno. Messner je komaj sredi junija prišel iz Lhotseja, Habeler pa je čakal vodniški tečaj. Financ še nista uredila, v desetih dneh jih tudi nista mogla, toda našla sta mecene: Habelerjevo domačo občino, AV, Tiroler Tageszeitung in privatnike. Podprl ju je tudi predsednik južno-tirolske skupščine dr. K. Vaja in prevzel pokroviteljstvo.

In v začetku julija sta odletela v Pakistan, piše Habeler v »Alpinismusu« 1975/11. V Ravalpindiju jima niso delali težav, v Skardu sta odletela z vojaškim letalom. Vse odprave so imele težave z nosači, onadva pa ne, rabila sta jih le 12. Z džipom sta od Skarduja prišla v Dassu v štirih urah. Odtod sta po slabi stezi, kjer ju je ogrožalo padajoče kamenje, prišla do Paju, kjer se začinja 63 km dolgi Baltorski ledenik. Habeler je šel sam naprej, da izbere kraj za bazni tabor. Padel je v ledeniški potok, se komaj ujel, premočen prespal v premočeni spalni vreči, toda 26. julija, tri tedne po odletu iz Avstrije, sta v vzhodju Hidden Peaka v višini 5100 m postavila bazni tabor. Nato so se nosači vrnili v svoja selišča, ostala sta sama. Oba sta bila v visoki formi, deloma tudi zaradi naporega dostopa. Takoj sta odšla na ogled v dolino Gašerbrum, odkoder se vidi severna stena Hidden Peaka. Posebno spodnji del stene je videti strašen, v višini 6900 m ima gora kopni pas, napet, težak. Prenočila sta v višini 5900 m, naslednji dan pa sta se vrnila v bazni tabor. Potem sta več dni skrbno opazovala vreme in ugotovila nekakšen vremenski ritem. Vsake tri, štiri dni je prišlo do poslabšanja.

Ko se je vreme spet popravilo, sta nad vstopom v ledeno steno napravila majhno skladišče hrane in opreme. Od tu sta videla vso steno in ugotovila, da ju padajoči kamni in ledne škrlj ne bodo ogrožale.

ali motive pri planinski aktivnosti in izbiri izletnih točk. Posredno iz analize uzremo stopnjo planinskih sposobnosti oz. zrelosti za planinstvo.

Kohezivnost take planinske skupine nismo še posebej raziskovali, posebej ne med vodnikom in izletniki, med tistimi z daljšimi in bogatejšimi gornškimi izkušnjami in tistimi s skromnejšimi, posebej novinci. To nalogo smo prihranili za prihodnjic. Vendar pa smo posredno raziskovali, kaj družbi posameznika s planinsko skupino odn. s kom odhaja na izlet. To lahko govorimo zato, ker gre pri PD Ljubljana-matica za tedensko se ponavljajočo dejavnost skozi tričetrt leta (od marca do konca oktobra), torej za dovolj dolgo obdobje, da se posameznik družabno naveže na planinsko skupino in ima v njej neko vlogo. Tudi vprašanje vloge posameznika, predvsem katere so tiste lastnosti, zaradi katerih ima posameznik vlogo v taki ad hoc skupini, je samo zase zanimiva sociološka tema za drugič. Kot eno zanimivih vprašanj za prihodnjic smo pustili odprto – odnos skupine do postavljenega cilja in »maršrute« izleta (ne glede na spremenjene vremenske razmere kot višjo silo) odn. za vprašanje, kakšno je operativno področje izleta take planinske skupine glede na heterogenost osebnih ciljev. Gre torej za ugotavljanje stopnje kohezivnosti, ugotavljanje napetosti, ki nastanejo med boljše in slabše kondicijsko pripravljenimi člani skupine pri spremembi vremenskih pogojev ali zaradi nastopa utrujenosti pri večurni hoji po visokogorskem svetu. Ta vprašanja postanejo zanimiva ob primerjavi s pravili častnega kodeksa slovenskih planincev odn. lepih in dobrih navad ter običajev slovenskega planinskega izročila. Poseben problem je analiza konfliktov, saj je znano, da so planinske zamere hude in zelo dolgotrajne, saj gre tudi za vprašanja planinskega prestiža in časti, ki je ena od zelo cenjenih vrlin v planinskem življenju in sploh v družbi. Iz zgodovine vemo, da so bile sprte mnoge znané planinske osebnosti; vse življenje niso mogle razčistiti sporov, ki so jih ločevale, čeprav so bile gore in planinstvo slej ko prej njihov skupni imenovalac. Zato je naziranje o vlogi planinstva eno osnovnih vprašanj planinske družbe kot celote. Namenoma ta vprašanja zapisujemo za to, da bralcem vnaprej ponujamo gradivo za razmišljanje in oporne točke za analize tistim, ki jih te stvari zanimajo.

V. Analiza odgovorov

Demografske značilnosti.

Osnovno razlikovanje glede na status vprašanih, ki smo ga upoštevali, je razlikovanje na samski oz. družinski status. Za zaključni pa tudi najbrž za vse druge nedeljske in druge vrste izletov (visokogorske, alpinistične, vodniške idr.) je po anketi značilen

»Odločila sva se: Še enkrat v bazo na počitek, nato pa v periodi lepega vremena na vrh. Zavedala sva se, da bova morala plezati brez varovanja, kajti v enem dnevu bi stene z vrvo ne mogla preplezati. Bivakiranje v steni bi bilo preveč tvegano. Kombiniran svet, strm, težak, v tem sva mojstra, v tem je najina moč.

8. avgusta je nehala mesti, vreme se še ni bilo umirilo, vendar je dobro kazalo. Tam, kjer sva steno že dvakrat ogledovala, sva postavila šotorček in v njem uredila oba nahrbtnika. Vsak odvečni gram je v takih višinah napotje, vsak, ki manjka, pa v primeru slabega vremena lahko pomeni smrt. Kakor prejšnje leto, preden sva šla v Eiger, je tudi to pot dolgo trajalo, da sva vse pregruntala.

9. avgusta sva vstopila v steno zelo zgodaj. 1200 m nad nama sva nameravala bivakirati v strmlem ledu. Steno sva morala preplezati brez vrvi, brez kisika, brez vsake pomoči. Vse, kar sva rabila za tri dni, je moralo v najina dva oprtnika. Samo zaupanje v Messnerja in vzajemno zaupanje me je potrjevalo, sicer pa sva bila vsak zase, vsaksebi. Plezala sva zdaj vštric, zdaj drug za drugim, sinhrono, skoraj brez besed. Po osmih urah sva skozi težke, nevarne kamine prišla v lažji svet. Bila sva žejna: za hrano nama ni bilo. Sede sva ravnala svet za šotorček in že ob petih popoldne zlezla v spalni vreči. – 10. avgusta ob 6.30 je bilo zelo mraz, v nekaj minutah so nama prsti odreveneli. Le nobenih ozeblin! S seboj sva vzela samo foto-opremo in nekaj zdravil, drugo sva pustila v šotorčku. Svet je bil sprva lahek, po eni uri pa se je stena spet uprla, tanki zrak se nama je že poznal. Vsakih 20 metrov nama je sapa pošla, naslanjala sva se na cepine in duškala, da bi nama moč spet prišla v noge. Okoli poldne sva prečila v vršno steno proti grebenu. Vrh ni mogel biti daleč. Toda – počivala sva na vsakih pet metrov. Ob 12.30 sem bil na vrhu, bilo je lepo vreme, razgled nepopisen. Pol ure sva bila na vrhu, nato sva se po isti poti spustila in v dobrih dveh urah dosegla bazni tabor.«

Bivak 2 sta si uredila v višini 7100 m. 1200 m vršne stene primerjata s severno steno Eigerja.

visok odstotek samcev obojega spola, kar je presenetljivo. Pri tem med samce štejejo tudi ovdovele in ločene. Sledi prvi zaključek, da imajo planinski izletji pod organiziranim vodstvom družabno vlogo in v neki meri priložnost za spoznavanje, pri čemer je planinska dejavnost okvir in vsebina, vsaj v začetku. Zanimalo nas je, v kateri dobi starosti je samski stan najbolj dovzeten za tovrstno družabnost. Anketirance smo razdelili na pet starostnih kategorij, pri kateri nobena ni bila daljša od desetletja, pri čemer pa zgornja meja 60 let ni imela omejitve. Kot zanimivost povejmo, da se matičnih izletov neredko udeležujejo sedemdesetletniki in celo osemdesetletnik zaide vmes. Za spodnjo mejo smo vzeli 19 let, za izlete mlajših skrbe mladinski odseki. Pri tej razvrstitvi nas je zanimalo, v katerem starostnem razdobju človek čuti večjo ali manjšo potrebo po planinskem druženju. Anketa ni dala zanesljivega odgovora po desetletjih, vendar lahko rečemo, da je ta interes večji pri starejših od petdesetih let. V neki meri to lahko potrdimo z večjo sproščenostjo mlajših, da se vključijo v druge družabne kroge (športna društva, izlete potovalnih agencij itd.), morda zaradi podzavestne težnje po varni hoji v družbi, po težnji za takšno obliko izletništva, kjer posameznik sodeluje s čim manjšimi dolžnostmi (paketi uslug), potrebi po vodstvu in še kaj.

Poklic v statusnem pogledu nikdar ni imel posebne vloge npr. pri uživanju kakršnihkoli prednosti na izletu. Primarij se je enako dobro razumel z administrativnim delavcem, vrtnar z drugim akademskim poklicem. Rokodelski poklici in kmetje so na izletih slabo zastopani! Številčno močno skupino imajo upokojeanci. Očitno je planinstvo v takih okoliščinah (skupna hoja, družba, enaki interesi) privlačna oblika za razvedrilo in vzdrževanje kondicije (fizične in umske). Razumljivo je, da se izletov udeležujejo ljudje z normalnim zdravstvenim statusom, vendar so med njimi tudi taki z lažjimi hibami in telesnimi okvarami, ki pa ne ovirajo hoje ali vsaj ne bistveno.

Samokritičnost pri presoji lastnih zdravstvenih sposobnosti je razmeroma visoka, v desetih letih izletništva je bil zabeležen le en smrtni primer (kap), kar pa se pripisuje drugim vzrokom, ne pa pretiranemu izčrpanju na turah. Vzajemnost pri trenutnih slabostih in slabem počutju med udeleženci izletov je bila visoka, kar je psihološko dobro vplivalo na prizadetega. Zanimiv primer je, da se teh izletov udeležuje skoraj vedno kakšen zdravnik ali zdravstveni delavec, toda nenaročeno. Okoliščina, ki pride do izraza redko, pa zato nekaj pomeni, da je pomoč pri roki. Manjša samokritičnost, ki jo pripisujemo tudi neznanju in pomanjkanju izkušenj, je presoja svojih fizičnih sposobnosti in opreme. Izbiranje pred odhodom na prevozno sredstvo ni bilo vselej strogo, ker se računa na vzajemno podporo. Res je, da je bilo takih primerov malo in prizadeta oseba se ni več pojavila. Po večini gre

Z vrha (8068 m) do bivaka 2 (7100 m) sta rabila dve uri in pol. Na 7100 m sta spet bivakirala. Na povratku s 7100 m na 5900 m sta imela opravka z viharjem. Raztrgal jima je šotor in bivakirala sta pod milim nebom v spalnih vrečah. Od 5900 m do baznega tabora 5100 m sta prišla po novi smeri peti dan ob 9.30.

Riccardo Cassin je ob tem podvigu izjavil: »Imenitna storitev, v osnovi nemogoče, toda pri Messnerju je vse mogoče. Samo njemu se lahko kaj takega posreči.« Walter Bonatti: »Velik alpinizem. Oba plezalca sta ga, edina v zadnjih letih, pomaknila naprej.«

Fritz Wiessner: »Najbrž je to največje dejanje v gorah doslej. Utegne pomeniti novo dobo. Oba sta dobra hodca, bajno trenirana, zelo hitra, izredno sposobna. Tehniko, telesno in duševno moč, vse troje imata.«

Podatki: Messner je star 31 let, gorski vodnik, 65 kg, 1,76 m visok. Habeler: 33 let, gorski vodnik, 57 kg, 1,72 m.

Oprema: 2 Cassinova šotorčka (3,2 kg); 2 bluet plinska gorilnika, karteče z butanpropansko mešanico, čevlji lowa-triplex, Cassinove vrhnje golenice, navadni veston, dereze »Stubai«, cepin.

Prehrana: Oba sta se hranila največ s hrano, ki sta je navajena doma. Na potovanju do baze sta živela od deželnih jedi (čapati, čaj, jajca). V taboru: juhe, sir, salame, južnotirolski trdi kruh, tunina z zelenjavo, corned-beet, argentinsko goveje meso, riž, suho sadje, velike množine medu. V višinah: slaščice, čokolada, kokos, juhe, med. Habeler je izjavil: Glede prehrane nisva imela nič posebnega, kvečjemu velike množine medu. Pri vzponu sva jedla samo juhe!

Novi aspekti? Pisali smo že, da so mnogi Habelerjevi in Messnerjevi rojaki majali z glavo, češ ena, dve lastovki še ne prinašata pomladi. In so se spraševali: Kako je to mogoče, odkod taka kondicija, kje so meje človeku?

Jasno je, da je idejni vodja te silne storitve Messner. Zato mora biti posebne vrste um in intuicija, da se odločiš za stvari, ki druge zgolj presenetijo in jih tirajo k vprašanju: »Kako je to mogoče?«

za neustrezno obutev. Premoženskega statusa anketirancev nismo raziskovali. Za značilno smo imeli, ali anketirani oz. družina ima avto ali počitniško hišico odn., kje bi jo želeli. Iz odgovorov smo posneli zaključek, ki je verjeten že sam po sebi, da večina oz. v družini ni avtomobila, da pa je tretjina takih, ki sama avto ima, oz. ga ima družina. Združevalni interes po pripadnosti k planinski skupini je torej drugje. Avtomobil ni zadostno merilo, da je zato človek manj vezan na družbo in manj mobilni, če ni hkrati iznajdljiv, komunikativen do ljudi ipd. Preseneča število odgovorov takih, ki si sploh ne žele počitniške hišice, tudi če imajo finančne možnosti za to; nekateri na to niso odgovorili. Do neke meje si to razlagamo s tem, da nočejo biti vezani na en kraj in počitniško hišico, ker žele spoznavati nenehno nove kraje, gore in ljudi. Ker gre pretežno za samski stan ljudi brez posebnih družinskih obveznosti, je to razumljivo pa tudi izvedljivo.

Zanimali so nas tudi odgovori pravzaprav motiv, kje bi si sicer zgradili hišico. Odgovorilo je malo anketiranih, iz odgovorov pa lahko razberemo, da gre za zelo heterogene vzroke pa vendar do neke mere skupen odgovor. Za planince je razumljivo, da si jo žele na Gorenjskem, kateri kraj je najbolj zaželen, pa bi lahko dala analiza krajiinske valorizacije ob upoštevanju naravnih prvin (čiste vode in zraka, brez hrupa in gozdovi). Nekateri so si zaželeli bližino turističnih krajev npr. Preddvora, drugi alpske doline npr. Krmo. Globlja raziskava bi bila področje za psihologa s posamezniki. Anketni list je bil namreč anonimen. Raziskovanje glede počitniške hišice v izrazito gorskem ali turističnem kultiviranem okolju bi pokazalo ali vsaj razložilo marsikaj, kar bi lahko upoštevali arhitekti, varuhi narave, urbanisti itn. pri socialnem planiranju.

Mobilne značilnosti anketirancev

Temeljnega pomena za anketo je bilo pogostost obiska na leto, izbira prometnega sredstva, družba, dnevna mobilnost na izletu, časovno obdobje in zlasti motiv (ev. več motivov), odločilnih za začetek hoje v gore oz. razlogi, zaradi katerih anketirani v preteklem letu niso pogosteje hodili v gore.

a) Glede pogostosti v obiskovanju gora lahko zapišemo, da so bili redki tisti, ki so obkrožili odgovor, da so bili samo 1–10 × v letu na izletu. Imeli smo torej opravka z vnetimi ljubitelji gora (op., ki pa so imeli tudi čas za to). Mnogi so bili več kot 40 nedelj v gorah – tem lahko samo zavidamo. Ne, tako visoke frekventnosti ni mogoče pripisovati običajnemu profilu slovenskega planinca, temveč je casus specificus za izletnike PD Ljubljana-matica, najbrž še za postavko PD idr.

En odgovor na to smo že zabeležili – češ da je konservativni, alpski stil v Himalaji samo za poklicne ljudi, ki so takorekoč vedno na nogah. Pa ne zadostuje, kajti velik procent dosedanjih himalajcev je bilo poklicnih vodnikov, precejšen tudi takih, ki so jim po svojem »treningu« blizu. »Razmišljanja o taktiki« so po Messnerjevi izjavi pomagala, da sta s Habelerjem prišla na Hidden Peak. Vselej ga je »jezilo«, da velike ekspedicije v Himalaji ne doživljajo sijajnih dni na vrhu in to prav zaradi ekspedicijskega stila, zaradi velike ekspedicijske piramide, ki se ne more zgraditi z naglico in tudi podvzati se ne more. To, pomanjkanje denarja in stari prepri mi med himalajci so ga nagnali, da je prišel na fantastično idejo: na ekspedicijo v dvoje. Mnogi so mu oporekali, češ da podcenjuje nevarnosti, če sklepa, da malo prtljage pomeni hitrost, hitrost pa prinaša varnost. Seveda, obe strani sta imeli prav: Eksaktni Messnerjev račun + sreča in nasprotniki, ki sreče niso priračunali. Nekateri so kazali tudi na tiste, ki so šli z Messnerjem po istih potih, pa niso preživeli. Messner je po Hidden Peaku izjavil: »Če bi se nama 10. avgusta ne posrečilo priti na vrh, bi ga ne dosegla več. Res sta nekaj sto metrov pod vrhom ugotovila, da bosta zmogla priti na vrh. Toda: nič se jima ni smelo pripetiti, ta občutek ju je gnal in obenem zaviral. »Biti sam v steni, to je najhujše.« Tudi brez oddajnika! Čemu bi ga le imela? Nosače sta izplačala, zvezni oficir je odšel k neki poljski ekspediciji.

Načrt je bil odvisen od tovariša. Leta 1973 je Messner pisal v knjigi »Der 7. Grad«: »S Petrom Habelerjem bi se upal priti na osemtisočak v dvoje«. Habelerja je kot plezalca poznal po opisih njegovih tur in po pripovedovanju. Srečala sta se prvič v Walkerjevem stebri, vsak s svojim tovarišem, Habeler poklicno.

Messner je tedaj občudoval Habelerjevo plezanje, nagonsko, zanesljivo, kakor da bi nič ne premišljeval, je premagoval težka mesta, popolnoma na isti način kot Messner sam. Ko sta se po turi poslovila od spremljevalcev, sta se preizkusila v sestopu in ugotovila, da sta oba enako dobra. Habeler se je izkazal v smeri Salathé v El Capitanu. Ameriški asi so govorili, da je noben Evropejec ne bo preplezal. Habeler je vstopil sam in jo preplezal v času, kakršen še ni bil zabeležen.

b) Izbira komunikacije do podnožja gora sama po sebi ne pove mnogo. Pravzaprav je konstanta – cesta in z njo avto ali avtobus. Avtobus je največkrat izbrano prevozno sredstvo, med drugim se najde celo kolo. Cesta je slej ko prej kažipot v gore. Začuda ni omenjena žičnica. Ali jih je morda še premalo, da bi bile za izhodišče ali pa jih planinci manj uporabljajo kot turisti in smučarji. Nadaljnjih vzrokov nismo raziskovali.

c) »S kom hodiš v gore, pa ti povem, kdo (kaj) si?«

Med možnimi odgovori smo ponudili tudi hojo z zakoncem, z družino, z znanci, prijatelji in celo s sorodniki. Spet je samski stan močno vplival na anketo. Mnogi so – poudarjamo – pripisali PD (!), kot da je to posebna kategorija družabnosti, pa še res je. Vendar so mnogi pripisali »sami«, kar jim ne moremo šteti v škodo oz. ne pomeni asociabilnost. Odnos do narave je v planinstvu individualistično močno obarvan.

č) Razdalja gibanja v eno smer nas je zanimala iz več vzrokov: z vidika podjetnosti, ekonomske situiranosti oz. preprosto razdalja nedeljskega premikanja takih ljudi, ki ne razpolagajo z lastnim vozilom. Poudarili smo kilometrino v eno smer in ugotovili, da se giblje pri večini od 40–100 km v eno smer. Ker gre pretežno za Ljubljance in za start iz Ljubljane, nam »radius migracije« tudi pove interesna področja. Lahko domnevamo, da je to pretežno – gornja Gorenjska, vendar se upoštevajo tudi druga področja, toda tega nismo izrecno raziskovali, ker se izbira spreminja glede na letni čas.

d) Trajanje odsotnosti se v veliki večini omejuje na enodnevne ture. Nismo raziskovali, ali to velja tudi za čas dopusta. Na vsak način pa to kaže, da vsi še nimajo prostih sobot (delajo), da so dvodnevni izleti občutno dražji (prenočevanje in konsumiranje vsaj dveh obrokov), da taki izleti bolj utrujajo itd. Zdi se nam, da je na odgovor močno vplivala praksa PD, ki raje prireja enodnevne ture, da se nam ni treba ukvarjati z rezervacijo prenočišč in zapleti, ki utegne priti do njih. Po drugi strani pa omejevanje na enodnevne ture odkriva nesproščenost pri uživanju gora in planinstva. Čas pomeni denar, hitimo skozi prostor, ne da bi od njega imeli tudi kaj več, kot da smo ga prehodili. Mar je naglica konsumiranja gorskega prostora tudi oblika potrošništva?

e) Zakaj v preteklem letu niste šli večkrat na izlet, se je glasilo naslednje vprašanje? Med razlogi je bil na prvem mestu odgovor brez odgovora ali iz drugih vzrokov, šele nato približno v enakem razmerju »zaradi dela« in »zaradi bolezni«. Izjema so bile denarne težave, zaradi majhnih otrok ali celo »ne čutim potrebe«. Zaradi starostne strukture (večina nad 50 let) je razlog bolezen opravičljiv, enako

Potem sta v Peruju skupaj preplezala steno Yerupaja (6634 m), ki ima pod vrhom neizčrpano zalogo meli in grušča. Imeli so jo zaradi stalne kanonade za nepreplezljivo. Habeler in Messner sta se je lotila ponoči, ko tudi grušč primrzne in sta uspela. Oba sta bila od svojega 15. leta stalno v gorah, oba sta bila pri 20. letu v »svetovni špici«.

Velik delež pri tem ima trening. Ko je Messner treniral za Nanga Parbat, se je vsak dan v eni uri po prstih gnal tisoč metrov visoko. Načrtno je shujšal s sadno dieto. Danes ga je ena sama kita in kost. Nikdar ne teče navzdol, nič ni za gležnje in členke bolj škodljivo. Jedro njegovega treninga je tek navkreber. Dva do tri mesece na leto povsem počiva, ne pleza, ne teče, ne smuča, tudi v plezalni vrtec ne gre. Vendar ta kondicijski trening še ni legitimacija za osemtisočake. Nekaj mora biti prirojenega. Messner in Habeler v velikih višinah producirata precej več rdečih krvnih teles kot drugi, njuna adaptacija na spremembe v atmosferi je nenavadno dobra.

»Avtogeni« trening pred ekspedicijami Messner skrbno opravlja. Svojo duševno »žilavost« zavestno bolj ceni kot telesno zdržljivost, ker ve, da mora v smrtnem pasu vse prav narediti. Zato kontrolira svoj pulz in ga zavestno drži na 42; ožilje na rokah in nogah mora bolje pulzirati, roke in noge najprej omrznejo, ozebejo. To je Messner že tudi sam doživel.

Na resni turi še ni »odletel«. Če pravijo nekateri, da to ni res, je to zato, ker se ne strinjajo z njim, kaj je resna tura. Čez svoje moči, pravi, še ni posegel. Skrivnost njegovih dejanj je prav v tem: do skrajnosti trenirano telo. K cilju pa privede, če se človek obvlada, koncentrira, če je discipliniran in izkušen in seveda navdušen za stvar. In seveda, če pomaga tudi sreča – človek ne more vedeti, kdaj ga bo ta duševna žilavost pustila na cedilu. Treba je reči, da je imel Messner doslej tudi mnogo sreče.

razumljivo je delo (tudi domača dela). Zadržek zaradi majhnih otrok ni pogost odgovor, presenečajo pa anketni lističi brez odgovora ali iz drugih vzrokov. Mar to pomeni našo pretirano radovednost za intimo ali občutljivost in sramežljivost anketirancev?

f) Kateri izmed motivov so (bili) odločilni, da ste planinec?

To vprašanje je morda najznačilnejše za preučevanje planinstva kot družbenega pojava. Zaradi orientacije in lažjega sortiranja smo ponudili odgovore, petnajst po številu z možnostjo pripisa. Opozarjamo, anketni list je bil anonimen. Odgovori so nam potrdili, kaj je planinstvo kot dejavnost. Večina nam je odgovorila: planinarim (hodim po gorah), ker uživam v hoji in lepoti okolja. Drugi motivi so bili: najdem zadovoljstvo, ker so planinci moji prijatelji, da bi postal odpornejši in zdrav, ker postanem sposobnejši za življenje, rad premagujem ovire, je priložnost za potovanje in spoznavanje novih ljudi in krajev, da bi si podaljšal starost (ne mladost), ker mi omogoča, da se znebim »dolinskih« skrbi ipd. Skratka anketirani so nam potrdili, da jim planinska dejavnost daje vse tisto, zaradi katerega planinstvo uživa splošno priznano družbeno veljavo, ima perspektivo in vedno večji razvoj pred seboj. Med možnimi odgovori smo zastavili tudi provokativne npr. planinec sem postal zato, da bi postal znan med ljudmi, hodim (plezam), ker hočem biti boljši od tovarišev, plezam, ker tako lahko spoznavam tuja gorstva. Si lahko predstavljate? Nobeden ni odgovoril. Res smo lahko veseli. Priložnost za »iskrenost« je bila dana, saj je bila anketa anonimna. Skriti promil pa naj ostane v temi podzavesti.

VI. Sortiranje okusov anketirancev

Zanimala so nas predvsem tri vprašanja glede izvira ciljev: (ne)navenosti na transverzale, sposobnosti za zimske ture in odnosa do obmejnih gora, ki imajo svoje značilnosti. Glede najljubšega cilja (gore, gorske skupine, pogorja ali celo planine) zaradi cele vrste odgovorov ni mogoče dati splošno podčrtane značilnosti. Najbrž tudi tako vprašanje ni sodilo v anketo glede na že pričakovani individualni odgovor. Bolj upravičeno je bilo vprašanje: Zakaj ne hodim pozimi v gore? Vprašanje ima nikalno obliko zato, da bi se odkritosrčneje približali anketirancem. Tudi tu smo jim ponudili odgovore zaradi lažjega oblikovanja in klasifikacije odgovorov. Na prvem mestu je razlog, da kočje niso odprte, kar je v nasprotju z odgovori večine, da so pretežno na enodnevnih izletih. Mar to pomeni, da so planinci navezani na kočje zgolj v oskrbovalnem smislu ali pa zaprte kočje v psihološkem smislu pomenijo ogroženo varnost? Nekaj jih je odgovorilo, da se boji zimskih nevarnosti, nekaj tudi, da ne znajo smučati ali oboje. Nihče ni obkrožil odgovora, da nima zimske preme ali da bi ga »izdala« kondicija. Zanimivo je, da so nekateri pripisali smučam, vendar pozimi ne hodim v gore. Upoštevajmo, da so vsi anketirani zagreti planinci z visoko frekvenco letnih obiskov gora. Mar to pomeni, da smo glede odnosa do zimske narave tam, kjer smo bili pred pol stoletja? Kako premagati naravno danost? Ali so zimske gore res tabu? Nekaj podobnega bi ugotovili za obisk obmejnih gora poleti. Vprašanje: Ste pogosto v obmejnih gorah, če ne, zakaj ne? je nalezelo v prazno. Anketirani niso odgovarjali. Morda je bilo vprašanje neustrezno ali pa imamo predsodek. Dejansko pa obmejne vrhove z Avstrijo bolj obiskujejo Avstrijci kot naši, isto je z Italijo, izjema je Mangrt.

To je fenomen, ki ga ni pojasnila anketa, torej naloga za prihodnjič. Opozorimo naj, da je mejni režim v izvlečku iz Uradnega lista natisnjen v vsaki planinski izkaznici. Vprašanje, zakaj sem transverzalec, je nalezelo na ugodnejši odmev. Anketirani so pretežno odgovorili, da radi hodijo po označenih poteh in ker je izdan vodnik. Nihče pa ni obkrožil odgovora, ker zbira žige. Mar to pomeni, da imamo napačno predstavo o zbiralcih žigov in nabiranju transverzalnih znakov? Na vsak način pa ti odgovori kažejo na profil planinca, ki si poleg uživanja v hoji in lepoti okolja želi tudi pouka iz vodnika in varnosti na označenih gorskih poteh. Z omenjenimi vprašanji še nismo zajeli vseh komponent, da bi lahko kolikor toliko popolno predstavili profil človeka, ki zahaja v slovenske gore. Nismo na primer vprašali, kako doživlja gore in planinstvo, ker bi tudi sicer dobili odgovorov brez števila, če ne bi sami nakazali tistega, kar menimo, da je najznačilnejše. Toda s tem bi prejudicirali odgovore, zato je bolje, da gore individualno, po svojem motivu, vsakdo uživa sam. Začetek analiziranja pa je vsekakor dan.

Na vsak način pa moramo na sociopsihološki analizi delati naprej. Morda bo novo ustanovljena katedra za planinstvo in smučanje testirala in analizirala dalje. Ne gre za mehansko poenostavljanje problema planinstva in alpinizma, ki je dobil družbene dimenzije. Seveda brez širokega poznavanja planinstva in alpinizma, njihove zgodovine in kulture ne gre, sama spoznanja sociologije in psihologije pa niso dovolj. Treba je združiti oboje, saj sta planinstvo in alpinizem kot družbeni pojav tako komplementarna, da bi laičnost naredila več škode kot koristi.

DRUŠTVENE NOVICE

XXIV. ZBOR PLANINCEV PTT IZ VSE JUGOSLAVIJE NA POKLJUKI

PD PTT Ljubljana organizira 4. 7. t. l. XXIV. zbor jugoslovanskih poštarjev-planincev. Za propagando in za boljšo organizacijo je ugledno PD PTT Ljubljana pod vodstvom dolgoletnega predsednika tov. Jožeta Dobnika izdalo ličen »Bilten« št. 1 (2. 3. 1976), izšlo pa jih je za njim še nekaj. Uvod je napisal predsednik Jože Dobnik sam. Sledi zapis organizacijskega odbora, ki ga vodi Jože Dobnik, med njegovimi pomočniki pa najdemo tudi ugledne planince, ing. P. Šegulo kot propagandista, tov. Dominika Kocija (za izletništvo) in tov. Jožeta Praprotnika (za nastanitve). Naveden je tudi program za dneve od sobote 3. julija do torka 6. julija. Pokljuka ima svoje mesto v NOB, o čemer nas seznanja članek o boju partizanov z Nemci 15. dec. 1943 po publikaciji »Govejek 15. XII. 1943«. Članek ing. P. Šegule, vsem znanega in postrtvovalnega in uspešnega planinskega publicista in aktivista, objavljamo v tej številki kot pozdrav vsedrjavni priraditvi, ki jo je pripravilo PD PTT Ljubljana.

T. O.

PD RUŠE – 75 USPEŠNIH LET

Dne 20. marca 1976 so ruški planinci na svojem 75. rednem občnem zboru dopolnili s pregledom uspešno prehojenih poti organiziranega planinskega dela. Dne 8. aprila 1901. so ustanovili Podravska podružnico slovenskega planinskega društva s sedežem v Rušah.

Navzočim 119 planincem je prof. Vogel-nik iz Maribora predvajal 100 barvnih diapozitivov o Karavankah.

Zbor so pozdravili: predsednik PD Ruše ing. Rafko Razpet, v imenu PZS tovariš Bende, predsednik MDO in PD Mariborski tisk tov. Stojan, predsednik PD Maribor Matica, predstavnik PD MTT in PD PTT ter planinska veterana, profesor Ivan Šumljak in prof. Friderik Degen.

Ta dva zaslužna planinca je občni zbor imenoval za svoja častna člana.

Transverzalno značko PZS sta prejela Drago Jurše in Edita Bečan.

Zelo uspešno je deloval MO. Opravil je skupno 53 raznih akcij, izletov, taborjenj in tekmovanj. Planinsko šolo je obiskovalo 61 učencev višjih razredov osnovne šole.

Markacijski odsek je le s težavo dohitel z novimi markacijami, ker gozdove okrog Areha močno sekajo. »Certus« gradi pri Arehu veliko rekreacijsko središče, velika smučišča, žičnice in hotel. Propagandni odsek je organiziral predavanja o svežih dogodkih najnovejših gorskih podvigov slovenskih alpinistov. Izletniška dejavnost je bila dobro organizirana za obisk naših planin in v zamejstvu (Madžarska). Tradicionalni so izleti pod Jalovec in Kogel (kraja smrtno ponesrečenih ruških alpinistov).

Tri žeblje na Pohorju, kraj junaške borbe legendarnega Pohorskega bataljona, obiskuje planinska ekipa redno na krajevni praznik 8. januarja.

Na dan 31. 12. 1975 je bilo v društvu včlanjeno 1051 planincev (382 članov, 248 mladincev in 421 pionirjev).

Prof.
Ivan
Šumljak

Ing.
Friderik
Degen

Zaključni račun izkazuje 988 629 din dohodkov, 668 620 din izdatkov in 320 008 din ostanka dohodka.

Nabavljeno je veliko inventarja in drobnega materiala. Pripravljeni so načrti za notranjo ureditev Ruške kočice, za nove sanitarije po zahtevi sanitarne inšpekcije in ventilacije kuhinje, novih podov in električne napeljave, kanalizacije in vodovoda. Predračunska vsota znaša 840 000 dinarjev.

Občni zbor apelira na gl. odbor PZS za intervencijo pri vladi za oprostitev obveznega 50% pologa pri gradnji in obnovi planinskih postojank, saj so tudi te v prvi vrsti namenjene našemu delovnemu človeku za rekreacijo.

Občni zbor je sprejel delovni načrt za leto 1976. Spremljal bo tudi priprave za praznovanje 200-letnice vzpona na Triglav in akcije PZS z geslom: »Gore niso smetišče!«.

Društvo bo svoje jubilejno leto končalo 4. septembra 1976 pri Arehu z veliko slovesnostjo za področje nekdanje Podravske podružnice in s tem potrdilo kulturno vrednost planinstva.

ing. J. Teržan

OBČNI ZBOR PD LJUBLJANA-MATICA

25. marca 1976 je imelo občni zbor slovensko matično društvo PD Ljubljana-matica, ob katerem se vselej spomnimo prve skromne celice slovenskega planinstva iz leta 1893. Samo na dveh krajih je kal pogrnalo planinstvo v istem letu – v Celju in v Kamniku.

Člani matice so se zbrali na 82. občni zbor v dvorani zdravstvenega in socialnega varstva na Miklošičevi cesti. Občnega zbora se je udeležil tudi predsednik PZS dr. Miha Potočnik. Za uvodno intonacijo je poskrbel mladinski šolski zbor šole Valentina Vodnika pod vodstvom

tov. Sachsove. Nato je predsednik tov. Marjan Oblak razdelil priznanja najstarejšim članom in častne znake, na kar je sam stopil na govorniški oder ter v tehtnih besedah označil delo društva, njegovo prilagajanje na nove možnosti in potrebe, uspehe in usmeritev v prihodnosti. Društvo se organizacijsko usmerja na ustanavljanje planinskih aktivov v organizacijah združenega dela. Pridobilo je nove društvene prostore v Trdinovi ulici 8/1 (84 m²). (Predsednikovo poročilo pričbujemo v izviru na drugem mestu.)

V letu 1975 je imelo 4526 članov, 2674 mladincev in 1005 pionirjev. Upravni odbor je štel 19 članov: predsednik Marjan Oblak, namestnik predsednika dr. Štefan Šoba, podpredsednik Stane Vernik, podpredsednik Metod Kovač, tajnik Jure Mušič, načelnik alpinist. odseka Tone Sazonov, načelnik mlad. odseka Filip Štucin, načelnik odseka za VN in GS Slavica Lesica, načelnik propagand. odseka Tone Poljšak, načelnik markacijskega odseka Jože Rovar, načelnik gradbenega odseka Janez Zupanc, načelnik gospodarskega odseka Metod Kovač, odbornik dr. Bojan Špicar, odbornik Andrej Brvar, odbornik Srečko Zorn, odbornik Peter Janežič, odbornik (gospodar Kredarice) Stane Kersnik, odbornik (gospodar Kamniške Bistrice) Saša Žabjek, odbornik (gospodar Triglavskih jezer) Jaka Krek, odbornik (gospodar Komne in Savice) Franc Baggia.

Iz poročil povzemamo:

V preteklem letu je bilo v AO včlanjenih 39 alpinističnih tečajnikov, 22 pripravnikov, 25 alpinistov, 2 alpinistična inštruktorja in 12 gorskih vodnikov. Od tega je bilo 18 tečajnic, 6 pripravnic in 5 alpinistk.

Članstvo AO sestavlja predvsem mladina nad 18 let, mlajši od 18 let pa morajo imeti pismeno privoljenje staršev, da lahko obiskujejo alpinistično šolo.

Do leta 1974 se je AO sestajal v pisarni Krajevne skupnosti Gradišče na Veselovi 10. Ker so ta prostor preuredili v otroški vrtec, je moral AO poiskati drug primeren prostor za sestanke in alpinistično šolo. Zadnji hip nam je priskočila na pomoč KS Stara Ljubljana, ki nam je dovolila, da se lahko sestajamo v dvoranci SZDL na Židovski stezi št. 2 vsak četrtek ob 20. uri.

Kot vsako leto je AO tudi v letu 1975 organiziral alpinistično šolo, ki obsega teoretični del (predavanja) in praktične vaje na Turncu pod Grmado.

V marcu so se pričele praktične vaje na Turncu, ki so bile zaradi velikega števila tečajnikov dvakrat tedensko. Skupaj je bilo 22 vaj, ki so trajale po 4–5 ur. Zaradi varnosti in večje nazornosti je imel vsak inštruktor oziroma gorski vodnik v navezi največ tri tečajnike. Na vajah so

se tečajniki seznanili z osnovami proste- ga in tehničnega plezanja, reševanje padlega, samoreševanja in prve pomoči ponesrečencu.

V času alpinistične šole je AO organiziral izlet v Kamniško Bistrico. Izleta se je udeležilo 34 tečajnikov in 27 alpinistov, ki so vodili posamezne naveze. Opravljenih je bilo 51 plezalnih vzponov v Zeleniških špicah, Koglu, Skuti, Turški gori, Planjavi in Brani. Da bi tečajniki pa tudi alpinisti spoznali bolj oddaljene doline v Julijskih Alpah, so zaključek plezalne šole organizirali v Bavščici pri Bovcu dne 25., 26. in 27. junija. Udeležilo se ga je 30 tečajnikov in 16 alpinistov. Opravljenih je bilo 65 plezalnih vzponov in pristopov na vrhove, od tega tri prvenstvene smeri v severni steni Bavškega Grintavca III. in IV. težavnostne stopnje. Na obeh akcijah je sodelovala tudi alpinistična eskijata PD Idrije.

Poleg vzgojnega dela z mladino so člani AO v letu 1975 opravili veliko število vzponov v domačih in tujih gorah. Celotno število opravljenih vzponov je 625. Od tega je 388 plezalnih smeri težavnosti od I. do VI., 14 lednih smeri, 143 pristopov na vrhove (zimskih in letnih nad 3000 m), 5 pristopov nad 8000 m, 64 turnih smukov, 15 prečeni.

AO urejuje propagandno omarico. AO upravlja alpinistični bivak pod Skuto na višini 2070 m, ki ga je zgradil že pred desetletji. Zal je bivak v lanskem letu dotrajal, ker je popustil nosilni steber in se je vdrla streha, tako da je prenočevanje v njem skoraj onemogočeno. Kljub temu so zabeležili v njem 146 nočitev (v letu 1975), kar pomeni, da stoji bivak na zelo važni točki in služi svojemu namenu. Zato bi bilo nujno treba misliti na novi bivak.

Decembra meseca so skupno z našo sekcijo iz Idrije organizirali slavnostni sprejem alpinistov. V alpinistične vrste so sprejeli 15 alpinističnih pripravnikov našega odseka in sekcije iz Idrije. Na ta dan je tudi sekcija iz Idrije izpolnila pogoje za samostojno delovanje in je bil ustanovljen alpinistični odsek PD Idrije.

Na osnovnih šolah je tudi letos potekala akcija **Pionir-planinec**, srednješolci pa so si znanje in izkušnje pridobili na zimski planinski šoli na Uskovicni (bila je od 26. 1. do 2. 2. – 32 udeležencev). Za izpopolnjevanje aktivnih članov odseka je bilo tudi v tem letu dovolj priložnosti. Trije člani so se udeležili zimskega dela tečaja za mladinske vodnike na Zelenici, štirje pa letnega dela tega tečaja v Vratih.

Planinske skupine na srednjih in osnovnih šolah omogočajo širše in intenzivnejše delovanje. Skupine vodijo mentorji, ki usmerjajo delo, podporo pa dobivajo od vodstva šole. Trenutno vključujemo sedem osnovnošolskih in šest srednješolskih planinskih skupin.

Aktivni člani mladinskega odseka so predavali na šolah, pa tudi mladinske ure so bile namenjene planinski tematiki. Skupaj je bilo letos 42 mladinskih izletov s preko 1200 udeleženci.

Mladinci so se udeležili pohoda Po poteh partizanske Jelovice, sodelovali so pri pohodu Ob žici okupirane Ljubljane. Letošnje leto so bili organizatorji srečanja mladih planincev Jugoslavije »Bratstvo in enotnost«, ki je bilo od 28. do 31. avgusta v Kamniški Bistrici. Udeležencev je bilo 32; prišli so predstavniki iz različnih krajev naše domovine.

Člani **markacijskega odseka** so skoraj vsi iz vrst MO. Letos poleti so veliko obnavljali markacije na poteh okoli Komne in postavljali drogeve s smernimi puščicami.

Propagandni odsek je začel izdajati informativni bilten.

Poglavitna dejavnost propagandnega odseka je

tudi v preteklem letu potekala v dveh samostojnih pododsekih: v izletniškem in v predavateljskem. **Izletniški pododsek** je v letu 1975 priredil 38 nedeljskih izletov z 2060 udeleženci, 16 visokogorskih dvodnevniških izletov z 260 udeleženci in 7 avtobusnih izletov s 340 udeleženci, to je skupaj 61 izletov s skupno 2660 udeleženci.

Vse te številke se vsako leto večajo in to brez posebne propagande.

Lanskega srečanja »**Bratstva-enotnost**«, ki ga je organiziralo PD »Pobeda« iz Beograda od 1. do 4. maja, so se udeležili trije naši člani.

Zaključnega izleta na Dolenjsko z zaključkom v Dolenjskih toplicah se je udeležilo skupaj 300 planincev.

Tudi **predavateljski pododsek** je uspešno deloval. Priredil je 19 predavanj, katerih se je udeležilo 4405 obiskovalcev, to je povprečno 232 obiskovalcev na vsako predavanje. Večeri, znani kot »Planinci ob sredah« so bili kot doslej v predavalnici Elektrotehniške fakultete na Tržaški cesti.

Markacijski odsek v sedanji sestavi deluje od 15. aprila 1975. Članstvo se je formiralo iz članov mladinskega odseka.

Pregled stanja poti je pokazal, da so prioritetne naloge tekočega leta markiranje poti na področju Komne, postavitve kazipotov in nadelava poti s Kredarice na Triglav.

Plan so izpolnili, razen nadelave poti na Triglav.

Opravljen markacijski dela: Komna–Crno jezero; Crno jezero–Peršivec; Lopučnica–Dolina za Bajerjem; Planina na Kraju–Planina za Skalo; Poljanica–Lanževica; Komna–planina Govnjač; Planina Govnjač–Mahavček; Bogatinsko sedlo–Mahavček. Drogove so postavili na križiščih pri Krnskem jezeru, na Planini na Kraju, na Planini Govnjač, pod domom na Komni. Vgradili so vpisno skrinjico na Kuclju (del Ljubljanske mladinske krožne poti, ki jo oskrbuje markacijski odsek).

Dejavnost **gradbenega odseka** je bila v preteklem obdobju spričo omenjenih finančnih sredstev usmerjena prvenstveno v vzdrževanje obstoječih planinskih postojank, medtem ko se za letošnje leto predvideva tudi investicijska dejavnost in sicer pripravljala dela za gradnjo prizidka Doma na Kredarici.

Gradbeni odsek predstavlja nekaj volonterjev, ki se sestajajo po potrebi (v letu 1975 je imel gradbeni odsek 8 sej), pri svojem delu pa sodelujejo z upravnim odborom PD in posameznimi gospodarji planinske postojanke. Ker gre pri tem delu za strokovno delo, vabijo k sodelovanju razne strokovnjake, ki bi jih veselila tovrstna dejavnost. Na posameznih postojankah so v letu 1975 bila opravljena vzdrževalna dela:

Koča pri Triglavskih jezerih:
V koči so v letu 1975 bila izvršena najboljše dela in sicer plesarska, kleparska, in instalaterska dela tako, da so dela na obnovi objekta v zaključni fazi. Zgrajen je bil tudi rezervoar za pitno vodo, vsa dela so stala 567 577,35 din.

Koča pri Savici:
V letu 1975 so bila izvršena samo vzdrževalna dela v vrednosti 50 000 din.

Dom na Komni:
V letu 1975 so bila izvršena samo manjša vzdrževalna dela.

Tovorna žičnica na Komno:
V letu 1975 so bila izvršena samo manjša vzdrževalna dela.

Kredarica:

V letu 1975 so bila izvršena samo manjša vzdrževalna dela, pridobljena pa je bila delno tudi dokumentacija za gradnjo prizidka na Kredarici. Gospodarska dejavnost je bila v preteklem letu usmerjena predvsem v redno oskrbovanje naših postojank, na nujna vzdrževalna dela in popravila postojank ter pomožnih objektov in naprav. Rezultati poslovanja so v preteklem letu v primerjavi z letom 1974 nekoliko slabši. Kljub temu pa so dosegli 581 123,94 din ostanka dohodka. Omeniti je treba le to, da je bilo v letu 1975 kar za 2986 manj prenočitev kot v letu poprej. Temu dejstvu je verjetno pripisati tudi manjši dohodek. Niso pa znani vzroki, zakaj tak padec nočitev. Dejstvo je, da so vlaganja v društvo že nekaj let usmerjena le v vzdrževanje objektov. V obnovu in izboljšanje ležišč pa niso ničesar vložili. Vsa ležišča so močno iztrošena in so komaj še na meji uporabnosti.

II. REDNI OBCNI ZBOR – PD TOMOS

Drugi redni občni zbor PD TOMOS Koper je bil dne 13. 2. 1976. Goste in člane društva je pozdravil predsednik Vlado Cvetko in podal poročilo o dejavnosti v letu 1974/75.

Delo je bilo v letih 1974/75 zelo razgibano, saj je bilo organiziranih nekaj čez 20 izletov v gore, katerih se je udeležilo okoli 700 planincev. Razen tega so se nekateri člani udeleževali tudi organiziranih pohodov, med drugim »Po stezah parti-zanske Jelovice«, tradicionalnega zimskega po-hoda na Stol, orientacijsko-strelskih tekmovanj in podobnih prireditvev.

Posebno zanimiva panoga med člani PD TOMOS je postalo smučanje. Delovanje smučarske sekcije je že kmalu po ustanovitvi preseglo začrtani okvir. Člani PD so aktivni tudi pozimi, ko je manj možnosti za osnovne planinske dejavnosti. Z orga-niziranim poukom smučanja se je za to panogo navdušilo nekaj desetlin planincev. Tako je delo v sekciji preraslo program in postala je matica, v kateri se razvija smučarska aktivnost od ele-mentarnega, rekreacijskega in sindikalnega smu-čanja do organiziranih tekmovanj. Tako je v letu 1975 PD TOMOS organiziral prvenstvo motorne in avtomobilske industrije Slovenije SPAIS v Zatr-niku. Prvenstva se je udeležilo 22 podjetij s preko 200 tekmovalci.

V društvu deluje tudi manjše število planincev-alpinistov pod vodstvom tov. Sandija Blažine, člana Obalnega planinskega društva. Možnosti za trening so neomejene v vseh letnih časih na Črnem kalu z izredno zanimivimi smermi vse težavnost-nih stopenj.

Društvo je v letu 1974 organiziralo planinsko šolo, ki jo je končalo več planincev. V letu 1976 bo potrebno, da bo šola ponovno oživele, saj si mora društvo zagotoviti lastne moči za vodstvo planincev na vseh izletih v gore.

Uspešno delovanje društva se čuti tudi na kul-turnem področju. Organizirano je bilo nekaj foto-amaterskih razstav, zadržaja ob 20-letnici TOMOSA. Predavanj z diapozitivi in barvnimi filmi iz naših izletov se je udeleževalo precejšnje število pla-nincev. Obstaja tudi skromna društvena knjižnica, ki stanovitno raste. Planincem so na voljo razni »Vodniki po gorah« in druga planinska literatura, ki jo izdaja založba PZS.

V razpravi je tov. Fili – predsednik MDO za primorska PD iz Tolmina, pozdravil občni zbor in čestital našemu društvu k doseženim uspehom in povabil naše markaciste k sodelovanju z bovškimi PD pri urejanju planinskih poti v bovški okolici. Predstavnika PD Sežana in obalnega PD sta za-želela čim ožje sodelovanje med društvi pri iz-letih in predavanjih.

V novem upravnem odboru je precej mladih čla-nov. Prvič je bil izvoljen v UO tudi referent za vzgojo in izobraževanje. Za predsednika PD To-mos je bil že tretjič zapored izvoljen tov. Vlado Cvetko, kar je priznanje za dosedanje uspešno delo.

Na občnem zboru so nekateri planinci prejeli priznanja in sicer:

Nada Skočaj je kot prva v društvu prejela značko I. slovenske planinske transverzale, osem planin-cev je prejelo članske izkaznice in značke gorske straže, šest članov društva pa priznanje pri orga-nizaciji smučarskega tekmovanja SPAIS 75. Ob tem je bila izrečena tudi zahvala tov. Jožetu Gašperšiču za uspešno organizacijsko vodstvo priprave za SPAIS.

Po občnem zboru sta tovariša Ivan Mesarec in Jože Gašperšič predvajala nekaj barvnih filmov iz naših izletov v gore.

S. A.

OBCNI ZBOR PD KRANJSKA GORA

Poročila o delu PD v letu 1975 je podal predsednik Andrej Tarman in pripomnil, da je slovensko planinstvo doseglo lep vzpon, da pa se v PD Kranjska gora vse delo zvrta »na ramena predsednika in tajnika«. Društvu manjka prirastek, mla-dina se za društveno delo ne zanima.

Tov. Hlebanja, predstavnik PD Gozd-Martuljek, je želel več sodelovanja s PD Kranjska gora in izjavil, da je treba mladino pritegniti z izleti, tekmovanji in s smučarjijo.

Iz predsednikovega poročila posnemamo, da so popravili Hanzovo pot na Prisoj-nik od vstopa v steno do Okna. Zgornji del poti pa na obnovo še čaka. Gozdno gospodarstvo Bled je dalo sredstva, da so do koč v Krnici predrli s cesto, tako da je Koča v Krnici dosegljiva zdaj tudi z motornimi vozili. Oskrbniki se ne bodo mogli več izgovarjati, da je oskrba koč težka. Sicer pa, beremo v poročilu predsednika Tarmana, so kočice tudi brez ceste »lahke«, daleč od težav, ki jih morajo pri oskrbi premagovati višinske pla-ninske postojanke. PD bo na cesti po-stavilo rampo, tako se avtomobili ne bodo zgrinjali okoli koč. Društvo je k cesti prispevalo 1500 din lastnih sred-stev.

Koča na Gozdu so odprli šele sredi sezone, vendar niso imeli sreče z oskrb-nikom, morali so ga odsloviti. Društvo stoji pred gospodarskimi nalogami, ki terjajo večja sredstva. Od PZS so prejeli 50 000 din za obnovo postojank, vendar s tem se dela niso mogli lotiti.

Mladinski odsek vodi Peter Šuster. V svojem poročilu pravi, da so mladinci pomagali pri obnovitvi Hanzove poti, da so priredili meddruštveni veleslalom in več izletov, skratka, vse kaže, da bo MO močnejše zaživel. Postaja GRS šteje 24 članov, od tega 12 pripravnikov. V letu 1975 so imeli tri reševalne akcije in nekaj poizvedovalnih, pri čemer jim je pomagal tudi helikopter.

T. O.

MR. DUŠAN VODEB ŠESTDESETLENIK

Šestdeset let je minilo od 28. aprila 1916, ko je ob grmenju topov pod cvetočim Čavnom v Ajdovščini privekal na svet Dušan Vodeb. V življenju je doživel veli-ko grenkega pa tudi lepega. Spoznal je tudi lepoto mogočnega planinskega sve-ta. Predal se mu je s srcem in dušo. Planine od zelenega Pohorja prek šta-jerskokoroških gora in Grintovcev, prek razglednih Karavank do Julijcev so mu bile najlepši del življenja.

Življenjska pot Dušana Vodeba se je vila iz Ajdovščine in strmih ključih do Kranja, končno pa je sedemčlanska družina pri-stala v Mariboru. Tam je v gimnazijskih letih navezal tesne stike z mariborskimi gozdovniki, med katerimi so mnogi poz-neje našli pot v vrste planincev, plezal-cev in gorskih reševalcev.

Leta 1928 je pri dvanajstih letih kot gozdovnik prvič okusil slast planinstva. Iz gozdovniškega tabora v Završnici je usmeril korake v višave Stola, Begunjšči-

ce, v kratkih hlačah se je tedaj povzpel na Triglav. Od tedaj je bil motor mariborskih gozdovnikov-planincev.

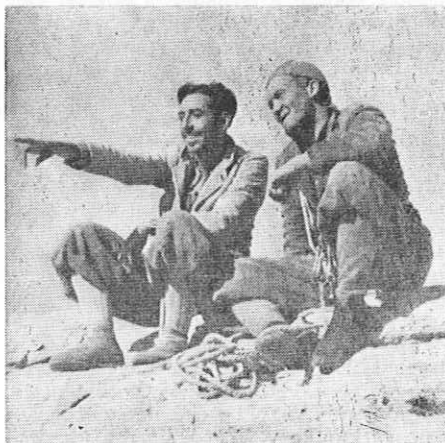
V družbi Mirana Cizlja, Leona Geržiniča, Sava Domiclja in mnogih drugih Mariborčanov, ki so vsako leto taborili pod gorami v Završnici, Kranjski gori in Martuljku, je Dušan Vodeb s 17 leti začel plezati. Navdušenje in ljubezen do alpinizma je te mlade zagnance gnala od uspeha do uspeha. Mladi gozdovniki iz Maribora so naglo rastle v odlične, vrhunske alpiniste. Njih vriski so prešerno odmevali v stenah Planice, Krnice, Martuljka, Vrat, Kota in Krme, pa tudi Grintovcev.

Nesreča mariborske naveze leta 1936 v skalahski smeri v severni steni Triglava jih je ohromila le za kratko dobo. Med 1930 in 1940 so mladi mariborski planinci uspešno premagovali najtežje smeri v naših Alpah.

Dušan in njegovi fantje, katerih krog je bil iz leta v leto večji, so prvi v Sloveniji ustanovili alpinistični odsek pri svojem matičnem društvu SPD Maribor. Organizirali so naše prve plezalne šole in tabore, iz katerih je izšla vrsta odličnih alpinistov, zdravo jedro planincev izpod zelenega Pohorja. Potegnili so novo smer v severni steni Triglava, kaminsko smer v Črnem grabnu pod Ladjo, mariborsko smer v severozahodnem steburu Špika, prvi so bili pozimi na Frdamanovih policah in na Visoki Goličici, njihova edinstvena prvenstvena smer pa je bila tik pred vojno vrisana v policah Velike Mojstrovke in Travnika. Vse do danes ni bila ponovljena. Dušan je bil prvi mož med temi plezalci in alpinisti.

Osvobodilna vojna je neusmiljeno prečrtala vse velike načrte AO Maribor, levičarsko usmerjeni AO PD Maribor pa je kmalu občutil uničujočo pest okupatorja.

Levo Dušan Vodeb, desno Miran Cizelj

Dušan je bil med prvimi aretiran in izgnan v Srbijo, Miran je padel kot partizan pod Storžičem, Gajšek in drugi so postali žrtve vojne.

Leta 1946 je Dušan Vodeb v Mariboru ustanovil novi AO in postajo GRS, žal brez najboljših predvojnih plezalcev.

Danes je še vedno aktiven ljubitelj in obiskovalec planinskega sveta. Rad obiskuje ljubljene martuljske gore, kjer je začel svojo planinsko in alpinistično pot in jo tudi zaključuje. Za svoj delovni in življenjski jubilej je speljal edinstveno planinsko pot ali smer PP, ki povezuje najlepše in najbolj samotne predele našega planinskega sveta od Planice do Pokljuke. Čudovita pot, prijatelj Dušan! Dušanu Vodebu, odličnemu plezalcu, čestitamo k njegovemu jubileju in se mu zahvaljujemo za opravljeno delo, za iskreno tovarištvo in moštvo prijateljstvo.

Uroš Župančič

DELO POSEBNE POŠTE ZA XI. ZIMSKI POHOD NA STOL

Na pobudo planincev poštarjev je sindikalna organizacija skupno z OO SZMS TOZD za PTT promet Radovljica in planinske skupine PTT Kranj organizirala na XI. spominskem pohodu na Stol 21. in 22. februarja t. l. soorazumno z organizatorjem pohoda pri Zvezi borcev Jesenice v karavli pri Valvazorjevem domu pod Stolom posebno sprejemno poštno službo. Sprejem je bil omejen na navadne in knjižene pisemske pošiljke, na prodajo znamk in razglednic. Uporabljali smo priložnostni poštni spominski žig, katerega osnutek je napravil tov. Jakob Torkar, slikar iz Jesenic, oskrbel pa organizator ZB Jesenice. Izdelal ga je predsednik planinske skupine PTT Kranj tov. Jože Praprotnik. Uprava TOZD in pošte je delavcem omogočila prosto soboto, da so prevzeli delo v omenjeni pošti. Za poslovanje smo si oskrbeli znamke pri PTT podjetju v Kranju in to posebne znamke iz priložnostnih serij, razglednice pa pri PD Javornik - Kor. Bela in Radovljica. Prodajali smo tudi spominske razglednice z motivi NOV. Priskrbel jih je organizator.

Skupno je bilo prodanih 2326 kom. razglednic po din 0,70 v korist organizatorja.

Odpravili pa smo dne 21. 2. 1976 s posebno odpravo 15 R, 3 navadna pisma in 450 razglednic. Na dan 22. 2. 1976 smo odpravili 65 R ter 3497 razglednic. Kasneje je bilo sprejeto še 28 R ter 346 navadnih pošilj. Pri pošti Žirovnica pa je bilo kasneje oddanih še ca. 400 pošiljk. Na dan 21. 2. 1976 so delali tov. Joža Praprotnik, Olga Mohorič in Angelca

Brlje, na dan 22. 2. 1976 pa tov. Ivan Avgust Novak in Ljuba Gamzi. Delo smo opravili v karavli. Spotoma smo udeležence pohoda opozarjali na poštno službo s posebnimi propagandnimi napisi, na karavli s platnenim lepakom in kažipotom »POŠTA«.

SE O JOZETU POLJANCU

Rodil se je 1. 3. 1896 v Ptujju kot sin viničarskih staršev. Dniril je po kmetih do 19. leta, ko je moral k vojakom. Vsa vojna leta je bil pri planincih na Tirolskem in Salzburškem, v višinah nad 2000 m. Po končani vojni se je javil v vrste Maistrovih borcev.

Leta 1920 je prišel domov in se zaposlil v tovarni obutve v Ptujju kot kurjač. 1924. leta je zaradi krize odšel na Koroško, v Zerjav in dobil delo v rudniški hidrocentrali v rudniku. Vsa leta na Koroškem, je obiskoval Peco, Smrekovec, Uršljo goro, Olševo in Raduho in tudi Kamniškim in Julijskih Alpam se ni odrekel. Leta 1930 je spet prišla kriza, Jože je to pof odšel v Srbijo v Kosovsko Mitrovico in se zaposlil kot strojnik.

L. 1926 je postal član mežiške podružnice SPD. Leta 1930 se je vpisal v Srbsko planinsko društvo. Večkrat je bil na Kopaoniku, v Homolskih planinah, na Sar planini, na Durmitorju. Malo pred koncem druge svetovne vojne sta se ženo vrnila in Joža je vojno končal v partizanih. Leta 1948 pa se je vpisal v PD Zerjav. Najprej je bil član PD Zerjav, zatem PD Zerjav-Crna. Potem sta se Zerjav in Crna združila v PD Crna. Tu je ostal do l. 1960. Kljub starosti ni izpregel, prizadevno je še delal kot markacist in pobiral članarino in to še vedno dela.

DRUGO SREČANJE PLANINCEV NA MATAJURJU

V lepem sončnem vremenu so se zadnje nedelje v marcu planinci PD Kobarida, Tolmina in Slovenske Benečije že drugič prijateljsko podali roke na mejnem vrhu Matajurja ter obudili spomin na težki boj, ki je po teh matajurskih grebenih divjal 8. in 9. novembra pred 33 leti med borci Bazoviške brigade in nemški SS diviziji »Princ Evgen«. Med našimi se je boril tudi beneški narodni heroj Marko Redelonogi.

Po kratkem odmoru in okrepčilu je številnim mladim planincem spregovoril predsednik PD Benečije Joško Kukovac in orisal borbo Beneških Slovencev za obstoj. Poudaril je, da za Slovence z obeh strani meje ne sme biti ovire za prijateljsko sodelovanje.

Za njim je v imenu kobariških in tolminskih planincev spregovoril najstarejši udeleženec tega srečanja Ivan Kurinčič. Orisal je mladim planincem boj Bazoviške brigade z SS, padjo je nad 30 borcev. Narodni heroj Marko Redelongi, doma iz vasice Zapotok, je kot namestnik komandanta IV. bataljona s svojimi borci krčevito držal v svojih rokah vrh Matajurja, Glavo in nekaj nižjih grebenov. Zaman so nemški esesovci v belih haljah in smučeh naskakovali, da bi zavzeli greben.

Na koncu je Kurinčič predlagal, naj bi v spomin na te padle borce postalo sre-

čanje na vrhu Matajurja tradicionalno. Vsako leto naj se tu zbero planinci, mladina in prebivalstvo z obeh strani meje.

Po tem so se planinci zbrali pred grobnico na pokopališču v vasi Matajur in z molkom počastili spomin padlih borcev Bazoviške brigade. Zatem je sledil skupni piknik na prostem. Zbranih je bilo nad 100 planincev in prebivalcev beneških vasic Mašerov, Ložca in Matajurja.

Ivan Kurinčič

ZIMSKE ŠPORTNE IGRE PTT NA GOLTEH

V soboto, 13. marca, so bile na Golteh nad Mozirjem sedaj že skoraj tradicionalne, III. zimske športne igre ptt delavcev iz Slovenije.

Že prejšnji dan je na Golte prispelo več kot polovica tekmovalcev. To je bilo nedvomno zelo pozitivno za nastopajoče, kakor tudi za organizatorje, saj so se na tak način lahko dobro spoznali s progo, tekmovalnimi pogoji in organizacijsko shemo. Na predvečer tekmovanja se je uradno zbrala tudi športna komisija.

Koča na Golteh, ki jo imata v skupni lasti Podjetje za ptt promet Celje in Ljubljanska banka, je res lepo vzdrževana in nadvse ugleden objekt.

Tekmovanje je bilo organizirano tako, da so bili rezultati znani in izračunani že po prvem tekmovanju. To, kar pa je najbolj prijetno presenetilo, pa je bilo čudovito sončno vreme in idealen pršič. Po končanem tekmovanju se je v posebni sobi zbralo kakih sto udeležencev zimskih iger, katerim je v imenu pokrovitelja najprej spregovoril Dane Rinc, direktor Podjetja za ptt promet Celje. Navzoče je prav tako pozdravil in nagovoril Izidor Sodja, član predsedstva SK ZO PTT.

(Po glasilu PTT)

POLDE CILENŠEK IN FRANC LAZNIK

Marca 1976 je zabukovške planince globoko presunilo: umrl je Polde Cilenšek. Pred 72 leti se je rodil v delavski družini Cilenškovih. Že kot 14-letni fantič se je zaposlil v Tovarni keramike v Libojah, kasneje je kopal premog v rudniku Zabukovica. Kljub napornemu delu v jami pa je vseskozi deloval v delavskem društvu Svoboda in kasneje Vzajemnost. Igral je tamburico, prepeval v pevskem zboru. Na lanskem zletu Svobode je v Celju prejel zlati častni znak. Kot mnogi drugi »svobodaši« se je tudi on pred vojno večkrat zatekel na Mrzlico, kjer so se zbirali delavci. In takrat je verjetno vzljubil tudi gore.

Po osvoboditvi ga najdemo med zabukovskiimi planinci in pevci v Libojah. V društvu je bil eden izmed najstarejših, pa tudi med najbolj predanimi člani. Kljub visoki starosti je prehodil Savinjsko pot in Zasavsko pot. Ob 70-letnici si je kot stari planinec pripel na svoje prsi znak za prehojeno Šaleško planinsko pot. Nedokončana je ostala Slovenska transverzala in Koroška mladinska planinska pot. Lani je še proslavljajl 25-letnico društva na Homu, letos pa so stali planinci na častni straži ob njegovem grobu. Ni se še posušilo cvetje na grobu Polda, ko je umrl Franc Laznik, član društva od ustanovitve. Rodil se je leta 1919 v Zabukovici. Pred vojno je deloval v Svobodi in Vzajemnosti, sodeloval je v dramski in pevski sekciji. Izučil se je za trgovca. Leta 1941 ga je okupator pregnal v ujetniško taborišče. Ko se je vrnil iz ujetništva, je kopal premog v rudniku Zabukovica, dokler ni odšel v partizane. V partizanih je postal komisar III. batalijona VDV brigade in kapetan prve klase. Kljub različnim obveznostim v rudniku Zabukovica, kjer je bil po osvoboditvi vseskozi na vodilnih delovnih mestih in kasneje po ukinitvi rudnika v Stanovanjskem podjetju Žalec in kljub aktivnemu političnemu delu je še našel čas za delo v DPD Svoboda. Če mu je le čas dopuščal, je rad odšel v gore. Že leta 1948 je postal član družine planincev in od ustanovitve društva član Planinskega društva Zabukovica.

Bolezen mu je zadnja leta preprečevala, da bi zahajal v gore, vendar se je še rad povzpel na bližnje griče in užival v pogledu na Alpe.

Bil je vzor planinca, vzor družbenopolitičnega delavca in komunista.

Njegovo priljubljenost je izpričala množica, ki se je od njega poslovila ob prebranem grobu. In med mnogimi prapori se je vil planinski in planinci so nemo stali na častni straži ob njegovem grobu.

Franc Ježovnik

TEČAJ ZA MLADINSKE VODNIKE V ZIMSKIH RAZMERAH

V času od 27. 2. do 7. 3. 1976 je bil na Komni tečaj za mladinske vodnike v zimskih razmerah, ki se ga je udeležilo 42 tečajnikov. Program tečaja, v skladu s pravilnikom o vzgoji in izobraževanju, je bil v celoti opravljen, delno ga je oviralo le nepopolno preverjanje znanja v smučanju, ki ga niso mogli bolje opraviti zaradi neugodnih snežnih razmer.

Opravljene so bile tri ture: na Lanževico (2003 m), Lepo Komno do pod Kala in Govnjaški Kuk (1850 m), poleg tega je bilo tudi nekaj krajših smučarskih tur in smučanje na področju Planine na Kraju, pa tudi hoje z derezami z uporabo cepina in vrvi. Tečajniki so se urili v iskanju ponesrečenca izpod plazov, transportu ponesrečenca in skupinskem delu v zimskih razmerah. Opravljen je bil tudi dvehurni orientacijski pohod. Tečaj je vodil Jože Melanšek, tehnični vodja je bil Stane Koblar, inštruktorji pa Janez Pretnar, Franjo Krpač, Blanka Maticič, dr. Andrej Bren, kot zdravnik in kot zunanji sodelavec Metod

Zalar iz RK ZSMS. Samo en tečajnik ni zadostil kriterijem, trije pa bodo morali ponoviti še znanje iz smučanja. Kar 12 tečajnikov je bilo predlaganih za kandidate inštruktorje planinske vzgoje. Vsi pa so bili seznanjeni tudi z nalogami MO v PD in o možnosti, da pridejo v planinske enote JLA in TO.

Na tečaju so skupno prišli do naslednjih ugotovitev: da je pripravljani tečaj zelo potreben, ker si sicer kažejo prevelike razlike v znanju smučanja; PD naj omogočijo tečajnikom priprave že doma; testiranje je potrebno še izpopolniti. Še posebej pa so tečajniki pohvalili tovariški odnos inštruktorskega in vodstvenega kadra do njih, pravi vzor sodelovanja med vodstvom in tečajniki. Od tega je najbolj odvisen tudi uspeh tečajev.

Jasna Šebjanič

O POPOTNIŠTVU IN PESPOTEH

Povzetek nekaterih misli iz poročila predsednika Evropske popotniške zveze dr. Georga Fahrbacha na njenem zasedanju v Mariazellu (Avstrija) 21. junija 1975. Po »Obvestilih«.

V zadnjih letih ugotavljamo skoraj povsod v Evropi naglo večanje zanimanja za popotništvo oziroma za preživljanje oddiha v naravnem okolju. Število članstva popotniških, planinskih in podobnih organizacij nenehno narašča. Ljudje spoznavajo pomen gibanja v naravi, vedno bolj cenijo tišino gora, gozdov in lepoto kulturne krajine. Ljudje hodijo v naravo posamič, vedno več pa je tudi organiziranih popotovanj. Posebno razveseljiva so tim. družinska popotovanja in popotovanja z avtom na določeno mesto, odkoder vodi dalje posebej zaznamovana krožna pot. Takšnih poti je vedno več.

Ideja popotovanja pridobiva na pomenu tudi na mednarodnem področju. O tem pričajo številna mednarodna pota in popotovanja iz dežele v deželo. K ideji medsebojnega spoštovanja, razumevanja in spoznavanja narodov so prispevala tudi naša evropska pešpota. Mreža evropskih pešpoti je dejstvo, o katerem ve vsa Evropa. Ta mreža seveda zaradi naglice, v kateri je nastajala, še ni popolna. Skrb za nenehno spopolnjevanje evropskih pešpoti je naloga vseh naših organizacij. Dolga in zelo neugodna zima 1974/75 je zavlekla marsikatero delo pri označevanju in opremljanju poti, kar bo treba v teku leta 1975 in 1976 popraviti. V teku so priprave za podaljšanje naših pešpoti: št. 2 in 3 prek Velike Britanije in Irse, št. 1 in 6 prek Danske, Norveške, Švedske in Finske, št. 3 in 4 proti vzhodu ter št. 4 v smeri proti jugozahodu (v Španijo). Za to bo poskrbela naša komisija za pota oziroma njene podkomisije za posamezne predele Evrope. Večinoma markirajo naša pota posamezne popotniške in planinske organizacije s tiho priložitljivo oblasti in lastnikov zemljišč. Zakon o ustanavljanju, markiranju in vzdrževanju pešpoti pa so že sprejeli na Finskem leta 1973. Zakon nalaga pri ustanavljanju in vzdrževanju poti posebne obveznosti komunam, neposredno pa so pri tem vključene še gozdno gospodarske organizacije, predvsem v državnih gozdovih. Nujno bo treba sprejemati takšne zakone tudi v drugih deželah Evrope.

Zelimo, da bi državne meje ne ovirale popotovanja iz dežele v deželo. Posamezne države naj bi na svojih mejah sporazumno urejale takšen režim, da bi bilo prehajati čez mejo na uradno priznanih pešpotih brez posebne kontrole potnih listov in posebne carinske kontrole. To je posebno pomembno za počitniška popotovanja na daljših poteh, ki potekajo večkrat prek raznih meja. S potnim listom v žepu, naj bi popotniki, ki je zanje jasno, da potujejo peš z nahrbtnikom zaradi svojega oddiha in ne zaradi tihotapsva, podnevi prehajali čez mejo brez posebnih omejitev. Zato priporočamo organizacijam iz posameznih držav, da pri svojih oblasteh predlagajo takšen režim ne samo na posebnih in omejenih poteh, ampak povsod tam, kjer je prehajanje meje zaradi potrebe oddiha oz. rekreacije umestno in potrebno. Zelo priporočamo skupinska organizirana popotovanja. Nemška popotniška zveza je tako razpisala v tekočem letu (1975) 125 različnih popotovanj po mnogih deželah Evrope. Zanimanje za takšna popotovanja je zelo veliko. Udeleži se jih

lahko vsakdo po svoji želji, izbor je precejšen, le pravočasno se mora prijaviti, ker je število udeležencev na posameznih popotovanjih omejeno.

Pri tem vabi Nemška popotniška zveza k sodelovanju tudi organizacije v drugih državah. Medsebojno sodelovanje je namreč pri organiziranju takšnih popotovanj nujno. Popotovanja Nemške popotniške zveze niso omejena le na lastne člane, ampak se lahko nanje prijavijo tudi iz drugih držav, ne glede na članstvo v Evropski popotniški zvezi. Naše popotniško področje je vsa Evropa.

Popotovanja so stvar mladih in starih. Zelo uspešna popotovanja so bila tudi že takšna, kjer so bili najstarejši udeleženci stari prek osemde-set, najmlajši pa pod deset let. Vendar je dejstvo, da mladina poluje najraje v sebi primerni mladinski družbi. Zato pripravljamo vsem našim organizacijam, da organizirajo v okviru svoje dejavnosti še posebno mladinska popotovanja s posebnimi, mladini primernimi programom. Ni namen popotovanja priti samo iz kraja v kraj, še celo ne iz gostilne v gostilno. Pešpot moramo doživeti: spoznavajmo cvetje, naše vasi in mesta, gradove in druge kulturne spomenike, lepoto posameznih pokrajin. Pri tem pa gojimo tudi družabne stike, zato tudi kdaj pa kdaj skupaj pose-dimo in zapojmo.

Zelo pogosto je občutiti željo, da bi imeli vsi naši člani, kot pripadniki velike organizacije – Evropske popotniške zveze – posebne značke. Pri tem priporočajo mnogi, da bi bil na naši znački upodobljen evropski popotniški par. Tudi fistim, ki imajo pri razvoju evropskega popotništva in ustanavljanju ter organiziranju evropskih pešpoti zasluge, naj bi naša organizacija podeljevala posebne častne značke, podobno kot so to storili za evropsko pešpot E6 naši slovenski prijatelji. Avstrijska pobuda je, da naj bi se podeljevale za prehojene evropske pešpote posebne častne značke. Kipar Carl Hermann je s tem v zvezi že pripravil posebne osnutke. Nadalje prihajajo pobude, da bi se na križiščih evropskih pešpot postavila podobna obeležja kot na križišču poti E4 in E6 na Seebergu. S takšnimi pobudami in spodbudami naj bi se bavila naslednja skupščina naše zveze. Še posebno pomembno bo sodelo-vanje vseh dežel in organizacij pri izdajanju popotnih vodnikov, ki jih bo treba za vse evropske pešpote čimprej izdati. (Doslej sta izšla vod-nika za E1 in E5).

M. Ciglar

PLANINCI, NAROČAJMO SE V VEČJEM ŠTEVILU NA PLANINSKI VESTNIK

Meni se zdi naravno, da se vsak planinec naroči na svoje planinsko glasilo »Planinski Vestnik«, kot je naročen vsak slovenski lovec na svoje lovsko glasilo »Lovec« ali ribič na ribiško glasilo »Ribič«.

V Sloveniji je leta 1975 bilo okoli 150 planinskih društev z 88 000 vpisanimi člani, od katerih je 41 000 mladincev. Od vse te mogočne planinske armade je redno naročenih na »Planinski Vestnik« le okrog 6000 planincev. Vsekakor res premalo! Jaz, na primer, sem 12 let član ribiške družine Tolmin. Vseh 12 let redno vsak mesec prejemam ribiško glasilo »Ribič«, ki mi – kot PV planincem – prinaša vse ribičem primerno in koristno čtivo. Vsi člani ribiških in lovskih društev Slovenije že pri letni članarini obvezno plačamo tudi naročnino za svoja glasila (če je več članov v družini, plača družina en izvod glasila). Ali ne bi mogli tudi mi planinci posnemati ribičev in lovcev?

Naj upravni odbor PZS vsestransko prouči tak način naročanja na PV. Na letni skupščini naj bi PZS sprejela sklep, ki bi bil obvezen za vse odrasle člane. Naročnina 100 din za današnje razmere res ni visoka.

Če bi tako uredili, bi si naše planinsko glasilo z zvišanjem novih naročnikov pridobilo tudi močno finančno podlago in tako bi bila cena letne naročnine PV še bolj zmerna in dostopna vsake-mu našemu planincu. Poleg tega ne bi smela biti brez naročenega PV tudi nobena šola!

Ivan Kurinčič

JUGOSLOVANSKA HIMALAJSKA ODPRAVA – TRISUL 1976

Cilj odprave:

Zahodna stena Trisula I (7120 m) v Garhwal Himalaji – Indija.

Pot odprave:

Z letalom iz Ljubljane 13. aprila 1976 čez Frankfurt v Dew Delhi, nato z vlakom oz. tovornjaki do vasi Chamoli, od tu pa peš po dolini reke Nandakini do podnožja zahodne stene Trisula. Vrnitev po isti poti.

Financiranje odprave:

Potrebna sredstva ca. 300 000 din so zbrana s pomočjo delovnih organizacij, društev in s samoprispevkom članov. Pokrovitelj odprave je »Salonit« Anhovo, po katerem se bo tudi imenovala smer, če bo odprava uspešna. Štiri višinske tabore bodo poimenovali po delovnih organizacijah oziroma planinskih društvih, ki so prispevala največji delež k proračunu odprave in sicer: PD Ljubljana-matica, »Alpina« Ziri, »Smelt« Ljubljana in »Medex«.

Poleg zgoraj omenjenih in planinskega društva »Medvode« so prispevale znaten delež k proračunu odprave še naslednje delovne organizacije: »Klima«, »Chemo«, »Sava«, »Jugotekstil«, »Petrol«, »Union«, »Hoja«, »Color«, »Tobačna tovarna«, »KOT Tacens«, »EMO Celje«, »Industrijski biro« in »Rog« Ljubljana. Prispevale pa so tudi delovne organizacije, ki so omogočile svojim članom izreden dopust. To so: »Color« Medvode, »Rog« Savlje, »Veriga« Lesce, »Petrol« Ljubljana, »Klinične bolnice« Ljubljana, »Sekretariat IS SRS« in »Lek« Ljubljana.

Podatki o vrhu:

Trisul I leži v Garhwal Himalaji in dosega višino 7120 m. Prvič je bil osvojen že leta 1907 z avanturističnim podvigom Angleža dr. Longstaffa in dveh italijanskih vodnikov. Prišli so nanj s severa, v enem samem pohodu z višine 530 m na vrh in spet nazaj. Do leta 1928 je bil Trisul najvišji osvojeni vrh na svetu. V letih po II. svetovni vojni je bil Trisul I še nekajkrat obiskan, vedno s severa. Leta 1960 so prišli pod goro Jugoslovani. Prva naša ekspedicija v Himalajo je naskočila vrh z juga in uspela na Trisulu III in Trisulu II. Za zaključni nasok na Trisul I pa ji je zaradi slabega vremena zmanjkalo časa. Ob vzponu na goro so si ogledali tudi zahodna pobočja Trisulov, vendar kot pravijo sami v knjigi »Noči in viharje«, se jim je želela zahodna stena, upoštevaajoč opremljenost in številčnost, nepreplezljiva. Po časopisnih vesteh je ekspedicija svoj cilj dosegla. (21. 5. 1976)

Vodja – Tone Sazonov-Tonač

Je član PD Matica, rojen 1937, gorski vodnik in reševalec, ki se je udeležil že petih večjih ali manjših odprav. Leta 1965 je bil skupaj z Dimitrovom najvišji mož na Kangbačenu, v svoji bogati zbirki vzponov pa ima tudi prvo jugoslovansko ponovitev severne stene Matterhorna, prečenje Chamoniških igel in Copov steber pozimi skupaj z Belakom in Kunaverjem. Je zelo aktiven tudi v PZS, vodi komisijo za alpinizem.

Zvone Andrejčič

Je član PD Matica, rojen leta 1950, pleza že od leta 1966 in je preplezal vse najtežje smeri v Julijcih. Je specialist za solo vzpone in vzpone v ledu. Udeležil se je odprave na Kangbačen (7902 m) in dosegel vrh. Od vzponov doma in v evropskih gorstvih navadimo: ponovitev severne stene Droites, prva ponovitev smeri Dufour-Frehel v Grand Pilier D'Angle in prvo zimsko ponovitev Dularjeve zajede v Jalovcu.

Andrej Grasselli

Član PD Matica, 1954, pleza od 1969, gorski reševalec. Poleg številnih težkih smeri v domovini je preplezal tudi več zelo težkih kombiniranih smeri v centralnih Alpah, med drugimi: Prečenje grebena Peuterer v celoti, steber v severni steni Droites.

Jože Hočevnar

Član PD Medvode, 1942, gorski vodnik, reševalec in smučarski vaditelj. Pleza od leta 1958. V svoji

zbirki ima večino najtežjih smeri v domovini in številne v tujini – predvsem v Dolomitih. Preplezal je večje število prvenstvenih smeri v Jalovcu, Travniku, Draških vrhovih itd. V zadnjih letih je vodil po vseh evropskih gorah in na številnih turnih smukih.

Janez Kalan

Član PD Medvode, 1950, pleza od leta 1967. Preplezal je večino težkih smeri v naših stenah. Med prvenstvenimi vzponi velja omeniti Medvoško smer v severni steni Travnika in Soštaričevo v severni steni Frdamanih polic. Bil je član navede, ki je prva pozimi preplezala Dularjevo zajedo v Jalovcu. Leta 1975 se je udeležil odprave v Kavkaz, se povzpel na Elbrus (5660 m) in preplezal severno steno Nakrataua.

Stefan Marenče

Član PD Šmarna gora, 1951, pleza od leta 1970. Je inštruktor alpinizma. Ponovil je večino težkih smeri v domačih gorah. Pleza in vodi tudi v tujini – Centralne Alpe, Dolomiti. Aktiven je tudi v zimski alpinistiki. Je član komisije za alpinizem pri PZS in načelnik AO.

Vanja Matijevc

Član PD Medvode, 1946, gorski vodnik in smučarski vaditelj. Pleza od leta 1970. Na odpravah

doslej še ni sodeloval, ima pa za seboj nekaj težjih smeri v Julijcih in Kamniških Alpah, sodelovanje v zmagoviti navezi pozimi v Dularjevi zajedi, prvo ponovitev smeri Dufour-Frehel v Grand Pilier, D'Angle in prvenstveni smeri v Travniku (Medvoška) in v Frdamanih policah (Soštaričevo).

Dr. Borut Pirc

Član PD Matica, 1937, zdravnik odprave. Sodeloval je kot zdravnik leta 1973 v odpravi na Makalu. Je tudi smučarski učitelj in gorski reševalec. Zdravila in zdravstveno opremo za njegovo zdravniško torbo so prispevali: »Lek« Ljubljana, »Krka« Novo mesto, »Galenika« iz Zagreba in »Klinični center« iz Ljubljane.

Slavko Švegelj

Član PD Matica, 1953, pleza od leta 1968. Ponovil je večje število težkih smeri doma in v tujini. Med njimi je najpomembnejše celotno prečenje grebena Peuterey in steber v severni steni Droites.

Marko Jurečič

Član PD Viharnik, 1951, je aktiven planinec od leta 1969, speleolog in načelnik AO Viharnik. V ekspediciji bo poleg drugih dolžnosti opravljal dolžnost ekonomista.

ALPINISTIČNE NOVICE

UMETNA POŽIVILA V GORAH

Glede raznih terapevtskih sredstev, ki človeku v stiski zbude »nadčloveške« sile, so med zdravniki in športnimi ideologi različna mnenja. Nekateri jemanje poživil zagovarjajo, vendar samo v skrajni stiski in s pravo mero, drugi imajo svobodnejša stališča, nekateri pa so v vsakem primeru proti.

Dr. Karl Herligkofer je v »Alpinismusu« 1975/11 slednjim nekako takole odgovoril: »Ni res, da so trije veliki alpinisti umrli zaradi dopinga. Hermana Buhla je pokopala opast, Felix Kuen si je sam izbral smrt, Sigi Löw tudi ni vzel pervitina. Da se na ekspedicijah jemljejo poživila, je znano od francoske Annapurne leta 1950. Tudi Buhl in Kuen sta vzela eno do dve tableti pervitina, toda to je bila terapevtska doza. Tudi mnogi drugi alpinisti ga nosijo s seboj, vendar o tem molče ali to taje. Spominjam se, da sem leta 1970 v glavnem taboru dal vsakemu alpinistu po 10 tablet pervitina v ročno apoteko za primer, če bi se moral v stiski sam reševati. Če sem leta 1965 rekel, da pervitin brez pomisleka lahko damo v roke alpinistom, sem mislil na skrajno stisko, v kateri sme alpinist vzeti eno do dve tableti, če ve, da bo tako v sedmih urah prišel na varno in lahko počival. Ni utemeljeno, če mi kdo tega ne verjame. So znanstveniki, na primer prof. Prokop, ki celo kardiazol in kofein

štejejo v doping. Nikar z vodo vred ne zlijmo še otroka z banjice! Ali bomo športnikom že zaradi skodelice »mokke« očitali doping? Saj Prokop sam pravi: »Če enkrat samkrat vzameš manjšo dozo amfitamina, ne more priti do težjih posledic«. Smrtne primere pri športnikih je povzročila prevelika doza pervitina, 120 do 150, to je dvajsetkrat več kot znaša terapevtska doza (6 mg). Večinoma se je to primerilo pri kolesarjih. Literatura nikjer ne govori, da bi terapevtska doza pervitina organizmu škodovala. Po mojem mnenju, pravi znani himalajski zdravnik, bi bilo nespametno, če bi alpiniste strašili pred pervitinom na težkih turah – za primer izjemnih težav, ko gre za življenje.

T. O.

MESSNERJEV ODGOVOR BARBIERU

Messner je na Barbierov očitke (»Alpinismus« 9/75) odgovoril, da na resni turi res še ni nikoli »zletel«, to je, nikoli ni »padel v vrvc«. Samo tak padec je po Messnerju pravi padec. »Če Barbier zna brati, bo zlahka ugotovil, da nima prav. Vem, da ekstremni plezalec utegne kdaj pa kdaj pasti, vem pa, da bi bil ekstremno plezanje opustil že davno, če bi bil toliko »letel« kot Claude Barbier in mnogi drugi.«

T. O.

ALPINIZEM – GNILO JABOLKO!

Heini Holzer, plezalec in »smučar VI. stopnje« se je, kakor po »Nachrichten ÖAV s. Wien« citira »Alpinismus« 1/1975, zavzel za vrnitev na V. stopnjo v alpinizmu. Takole pravi: »Zakaj danes nekateri plezajo okomatani z vsem, kar premore športna trgovina? Zakaj gre danes v denar toliko svetrovcev? Zakaj se lovi ne spravijo nad divjad s strojnico? Zakaj v ringu slabši ne potegne noža? Ali se je kdo vprašal, kako je prišlo do svetriranja in prekomernega zabijanja v gorah?

T. O.

2200 METROV VISOKA JZ STENA MT. EVERESTA

24. sept. 1975 sta angleška alpinista Dougal Haston, 35, in Doug Scott, 35, preplezala jugozahodno steno Comolungme, o kateri smo nazadnje obširno poročali leta 1971 ob kapitulaciji IHE, mednarodne himalajske ekspedicije, ki jo je vodil sin »himalajskega papeža« G. O. Dyhrenfurtha. 33 dni je trajal ta plezalski velemanever. Hastonu je uspelo, dvakrat je moral obrniti kot član vršne naveze v tej steni. Leta 1971 je z Don Whillansom dosegel 8350 m, leta 1972 v angleški ekspediciji z Mc Innesom pa 8250 m. Od leta 1969 so za »Eigerjevo steno Himalaje« kompetirale 4 japonske, 2 angleški in ena evropska naveza.

T. O.

GINO BUSCAINI IN SILVIA BUSCAINI- METZELTIN, ČLANA ÖAK

Za naše razmere se to danes ne bere več kot izredna senzacija, v tradiciji evropskega alpinizma pa so prominentni alpinistični klubi odigrali tudi svojo pozitivno vlogo, ker so na več načinov podpirali kvalitetni vrh. Članstvo v ÖAV je nedvomno vedno pomenilo priznanje za opravljeno delo in pobudo za nadaljnje naloge. Lahko da so naši alpinisti pri tej izbiri ostali v glavnem praznih rok (ÖAK je sprejel za članico Miro Marko Debelakovo), čeprav smo v razmeroma kratkem času dosegli primerno raven.

Gina Buscainija in njegovo ženo Sylvia Metzeltin, oba prvorazredna plezalca, smo v našem listu desetletje in več zvesto spremljali, slovenska alpinistična javnost ju dobro pozna, Gino nam je pred tremi leti dal vzoren vodič, ki zajema tudi naš del Julijskih Alp. Lani ju je ekskluzivni ÖAK sprejel med svoje člane in jima dal s tem, lahko rečemo, mednarodno priznanje za delo v gorah in o gorah. Posebno zadoščenje je to za Silvio Metzelt-

tin. Je kandidat za sprejem CAAJ (Club Alpino Academico Italiano), ki alpinistkam ni ravno naklonjen in jo je zato doslej odklanjal (gl. Alpinismus 1975/11).

T. O.

SEVEROZAHODNA STENA AILEFROIDE POZIMI

Zimski vzpon po osrednjem steburu severozahodnega ostnja 3954 m visoke Ailefroide je več let vabila najboljših naveze. S štirimi bivaki so to nalogo opravili od 19. do 23. februarja 1975 Pierre Béghin, Pierre Caubet, Olivier Challéat in Pierre Guillet, torej nova generacija francoskih alpinistov.

Ailefroide je eden glavnih vrhov v masivu les Ecrins. Lepa gora kipi v višave nad ledenikom Coste Rouge in ledenikom Noir. Severozahodno ostenje je najtežje, najveličastnejše.

Prvi je preplezal to stran Ailefroide Lucien Devies 23. do 24. julija 1936, z njim v navezi je bil Giusto Gervasutti. Se danes spada poletni vzpon čez to steno med velike vzpone, plezalci morajo računati tudi s požledom in rušečim se kamenjem. Stena je visoka 1050 m, ocenjena je s VI. Béghin je o svojem zimskem vzponu poročal v La Montagne et Alpinisme 1975/2. V uvodu razmišlja o novih pojavih v alpinizmu: vedno več je plezalcev, ki gledajo na vse smeri zgolj s tehničnega vidika in k temu prilagajajo neko novo etiko.

Med takimi je največ Angležev. Drugi spet v alpinizmu iščejo publiciteto in denar. Razumljivo je, pravi Béghin, da se resen alpinist ne bo zadovoljil samo z vzponom: Naj napiše knjigo, članek, naj predava. Danes zimski alpinizem ni več »mit«, ne pomeni več psihološke ovire. Severna stena Eigerja 1961, Walker 1963, Frêne leta 1967 in še nekaj podobnih vzponov je sprožilo dobesedno »plaz zimске alpinističke«. Tehnika je napredovala, z njo oprema, oboje pa omogoča, da gredo v zimsko steno tudi manj drzni od Bonattiija ali Desmaisona. »Elita se je razširila, pomnožila. Razmere so za pisce ugodne. Ne gre več za velike dogodke, gre bolj za učinkovito pisarjijo, vsaj v nekaterih primerih. Ailefroide nima takega ugleda kot Grandes Jorasses ali Dru, vendar ima specialne težave: kline je težko zabijati, skala je zdaj trdna zdaj krhka. Vendar se o njej manj piše. Tisk potrebuje senzacije, tragedije. Zadnja leta je bilo narejenih mnogo velikih zimskih vzponov, vendar je bilo odmeva v tisku malo: direktna severna v les Droites, v Triolet, v Grand Pilier d'Angle, Gervasuttijev steber v Frêneyu, solo Mrtvaški prt. Tako se je godilo tudi zimskim prvakom v Ailefroide. Oglasili so se v redakcijah velikih listov, pa ni bilo zanimanja, kajti vse je šlo po sreči, ni bilo nesreče, ne viharjev, a poleg tega gre za manj popularen masiv. Žalostno po eni strani, po drugi pa lahko ugotavljamo, da ima planinska publicistika vedno večji vpliv na javno mnenje. Po tej oceni planinske literature nadaljuje ta francoski planinski as med drugim takole: »Mi smo se pri tem vzponu odrekli moderni tehnologiji, ki privlačuje publiko – helikopterjem, kompresorjem in kar se spada v to kategorijo, le opremili smo se z modernimi pridobitvami, ki s svojo specifičnostjo, ne preveliko težo in smotnostjo omogočajo varnost in hitro plezanje.« Béghin je zoper pretirano tehniko, celo zoper preveč natančno filmsko snemanje, češ, vse to je ena samo prizadevanje za slavo, popularnost, ugled. Kaj pa bomo v gorah počeli potem, ko bomo vse prelezli in »odčarali«, se sprašuje zgodovni Francoz. Odprave na druge kontinente? Predaleč, preteško, preveč zapleteno! Soliranje, brez tovariša v navezi? To zmorejo le redki, v večini so temu na poti psihične ovire. Ostanejo zimski vzponi – za večino alpinistov utegne biti v zimskih vzponih rezerva, pravi rezervat.

Sledi Béghinovo tehnično poročilo za vsak dan in natančno navedbo materiala in opreme, hrane in tehnike. Pri opremi vzklina na koncu: »Ah, skoraj bi pozabil, predvsem smo vzeli s seboj veliko morale.«

T. O.

VARSTVO NARAVE

ODSEK ZA VARSTVO NARAVE IN GORSKO STRAŽO PD LJUBLJANA-MATICA

Odsek je vključeval v letu 1975 41 aktivnih članov. To število se spreminja, kajti osip v odseku je precejšen. Zato vsako leto organiziramo tečaje in tako poskušamo pridobiti nove člane. Letošnji tečaj je obiskovalo 32 tečajnikov, izpit pa jih je opravilo devet.

Da nam v bodoče ne bo treba iskati predavateljev za naše tečaje in za predavanja v planinskih šolah, sta dva naša člana napravila inštruktorski izpit za predmet varstvo narave.

Za tečajnike smo organizirali tri študijske izlete in sicer v Trnovski gozd, na Golico in na Snežnik. Te izlete je vodil strokovnjak-biolog in razlagal floro.

Imeli smo tri varstvene obhode: v Polhograjske Dolomite, ko cvete Blagajev in dišeči volčin, na Golico, ko so cvetele narcise, in v Triglavski narodni park.

Ob koncu sezone smo sodelovali v očiščevalni akciji na Triglavu, ki jo je organizirala komisija za varstvo narave.

Udeležili smo se pohoda po poteh partizanske Jelovice in po poteh tovarišta in spominov.

Konec leta smo imeli zbor stražarjev v Tamarju, kjer smo kritično pregledali naše delo in se dogovorili za program dela v letu 1976.

Vsa obvestila smo objavljali v rubriki Planine in ljudje, en članek o delu naše organizacije pa smo objavili v ljubljanskem radiu.

Najbolj nas je pri našem delu oviralo to, da smo v začetku sezone ostali brez prostorov, kjer bi se lahko sestajali. Tako smo redne sestanke ob torkih, na katerih se dogovarjamo o delu in akcijah, imeli kar na ulici.

Iz poročila na občnem zboru

VSAKO LETO MNOŽICE – IN VSE VEČ!

Kače na Matterhornu! In nič drugače! Toliko je planincev, žejnih tega znamenitega vrha, da so že morali omejiti čas, »sreče na vrhu« in vsega, kar menda spada skupaj. Na 20 minut! Če se srečnik pomudi dalj časa, je kmalu kaj narobe in kača je vsa srdita. »Naša najlepša gora je postala nevarno sejmišče. Večinoma so obiskovalci le priložnostni planinski izmetniki,« je pisala »Schweizer Illustrierte«. Zmutski in Furggenski greben skoraj nimata obiská. Kjer pa je gneča, je varnost kaj hitro ogrožena.

V Švici je na modnih vrhovih prišlo do problemov – sodnija hoče v prihodnosti stati ob grobu onesrečenec v gorah. Zakon namreč veleva, da mora javna varnost pri neuradnih smrtnih primerih – gorske smrtne nesreče pa to nedvomno so – za preiskovalnega sodnika narediti zapisnik in shraniti stvari, ki so pomembne za »stvarni stan«. Tako terjajo tudi zakoni v drugih alpskih deželah, vendar doslej ni bilo slišati, da bi se sodstvo vmešavalo v te nesreče – ali vsaj zelo redko je prišlo do tega. Odkar ima Švica prvovrstne helikopterske pilote, ki praktično lahko operirajo povsod, švicarska policija ne opušta ogledov na krajih, kjer je »počakala« gorska smrt. Posebno v Wallisu so čuvarji zakona zelo natančni. Stari reševalski mački so rahlo nejevoljni, češ, zdaj je lahko delati po zakonu. Razburjenje je seveda odveč. Tehnični napredek je ustvaril razmere, ki dopuščajo tudi sodnim izvedencem dostop v doslej težko dostopne ali nedostopne kraje. Predsednik sodišča v Wallisu je že zagrozil z denarno kaznijo in z zaporom, če reševalska služba stvar opravi brez svoje javne varnosti in sodišča.

T. O.

IZ PLANINSKE LITERATURE

PREDAVANJE R. STEINERJA (PD Ljubljana-matica)

O vsakoletnih predavanjih, ki jih že leta in leta prireja PD Ljubljana-matica, smo obširneje poročali ob jubileju predavateljske dejavnosti. Takratni dolgoletni predsednik PD Ljubljana-matica dr. Bojan Špicar je s posebno pozornostjo po-

spremil predavanje tov. Steinerja, ki nam je prikazal vrsto boatih, umetniško skladnih posnetkov. Prikazali so nam našo domovino v vseh barvah letnih časov. Tov. Rinaldo Steiner je tehnično brezhiben fotograf, obenem pa poln liričnega občutja, človek, ki mu enako pojeta barvni in besedni ton. Bil je leto za letom težko pričakovan, imel je stalno

publiko, ki ni skoparila s priznanji. Ko se je pripravljala na letošnje predavanje – in pripravljala se je vselej skrbno – mu je bilo vse važno, ni si prizanašal, vse je natanko premislil in prečutil. Ure in ure je predsedel pred diapozitivi, ki jih je snemal širom po naši deželi, jih montiral, kakor da gre za nekakšno lirsko dramaturgijo. Njegovo fotografsko delo je v pretekli zimi doséšlo tudi lepo mednarodno priznanje.

Lahko rečemo, da je PD Ljubljana-matica s svojim predavateljskim delom opravilo v resnici pomembno kulturno delo, ne nazadnje prav po zaslugi Rinalda Steinerja.

3. marca t. l. je Steiner napovedal svoj zadnji nastop. Upajmo, da to ni njegov dokončni sklep, kajti vemo, da svojega bogastva v barvah in besedah še ni izčrpal. To pot mu je beseda vrela iz srca, bila je nekakšna izpoved. Le pesmi – na straneh PV je nastopil s soneti, ki prese-nečajo s svojo klasično formalno stro-gostjo – le pesmi je bral, da bi mu ne ušla prosta beseda izza kánona preciz-ne poetike, ki ji Steiner podreja svojo pesniško tematiko. Nekako takole se je poslovil: »Končali smo dolgo pot. Ko boste prišli domov, se izročite udobju in občutju. Zatisnite oči in se vrnite prav tja, kjer vam je bilo v življenju najlepše, najdražje, kjer so vam neusahljive ko-renine pognale globoko, globoko v glo-bine duha in srca.«

Predavatelj je res izredno zanimiva, iz-razita osebnost, povezana z zelo zaslu-ženo generacijo alpinistov med obema vojnama. V čutnem žaru njegove spre-mne besede k poetičnim podobam gorske veličastnosti in tipično naše pokrajinske idilike odseva vse najboljše, kar nam je dal tisti čas trajnega in vrednega.

T. O.

PLANINSKA ZALOŽBA

Stanko Klinar: KARAVANKE
(Planinski vodnik)

Ze pred dvema letoma je bil razprodan prvi natis tega vodnika, lani je bil pri-pravljen ponatis in zdaj je že v prodaji. Kar z avtorjevimi besedami naj povemo, kaj je v vodniku v drugi izdaji izpopol-njeno: »Mnoge stvari so zdaj boljše kot v prvi izdaji: severni pristopi so opisani popolneje (Avstrijci so se medtem tudi odločili, da svoje steze oštevilčijo), po-pisani so vsi pomembni plezalni vzponi, dodan je pregled možnosti za turno smu-čanje in izpopolnjeni so zemljevidi.«

In dalje pripominja avtor: »Preveč počasi pronica v nas, če sploh pronica, spozna-nje, da so Karavanke veličastno gorovje. Bolj je res, se mi zdi, da jih podcenju-jemo. Kako zelo nimamo prav! Saj si v njih lahko omislimo športne in estetske pojnosti, ki se morejo meriti s tistimi v

drugih gorovjih, o smuki in prelepih izle-tih pa sploh ni treba poudarjati stare resnice. In vendar se val planincev zliva le v nekatere konce, drugod pa so prava nedotaknjena prostranstva.«

Resnično – vse premalo poznamo naše Karavanke! Vodnik naj nas vodi po lepih poteh nanje z juga pa tudi s severa – z lepe koroške strani

D. P.

THE HIMALAYAN JOURNAL

Nekajkrat smo že poročali o tej reviji, ki izhaja 35 let in pomeni nekakšno kroniko dogajanj v Himalaji. Uredništvo je že nekaj let v indijskih rokah, zdaj ga ureja Soli S. Mehta. V zvezku XXXI (leta 1971) je zabeležen naš Istor-o-nal (avtor poro-čila dr. Ivo Valič), sredi cele vrste velikih ekspediciij, na čelu z mednarodno na Everest, za katero je poročilo napisal Norman G. Dyhrenfurth, takoj za njim pa sta »Svojevoljni komentar« k tej ekspedi-ciji napisala Ken Wilson in Mike Pearson (Post mortem of an International Expedi-tion). V zvezku je spregovorila cela vrsta Japoncev, poleg njih pa zastopniki sko-raj vseh narodov, ki v ekspedicionizmu kaj pomenijo. V zvezku so poleg Japon-cev močno zastopani Čehi, Slovaki in Pol-jaki.

T. O.

MUNTANYA

Tak je naslov – ni ga težko dešifrirati – katalonske alpinistične revije. Izhaja v Barceloni trikrat na leto. Izdaja ga Cen-tre Excursionista de Catalunya (C. E. C.). Tako je katalonščina prišla do veljave tudi na alpinističnem področju. Zanimivo je, da je leta 1973 zadnji zvezek objavil članek o naših Julijcih, predvsem o naših alpinističnih dosežkih. Članek sta napisa-la Enric Font in Llorets ter ga opremila s številnimi slikami, največ znanih triglav-skih podob.

T. O.

PLANINSKA RAZSTAVA NA JESENICAH

Na Jesenicah je bila od 20. do 31. marca 1976 razstava slik s četrte in pete slikar-ske kolonije na Vrščiču.

Planinsko društvo Jesenice je leta 1970 organiziralo prvo planinsko slikarsko ko-lonijo. Zamisel, tudi na tak način vzbujati zanimanje za planinstvo, je vsekakor nova in kolonija te vrste je bila najbrž prva v naši domovini. Razen v letu 1971, ko kolonije iz tehničnih razlogov ni bilo mogoče izvesti, so planinske slikarske kolonije postale redna akcija PD Jese-nice.

V kolonije jeseniški planinci vabijo po-znane slikarje-krajinarje, ki vsakokrat,

bodisi pomladi ali jeseni, v Tičarjevem domu na Vršču najdejo za 7–10 dni priletno bivališče.

Vrščič s svojim planinskim bogastvom in obe dolini, Gornjesavska in Trenta, omogočajo prizadevnim in navdušenim slikarjem izbiro in obdelavo gorskih motivov v vsakem letnem času.

Z veliko prizadevnostjo Planinsko društvo Jesenice prireja tudi razstave slik, nastalih v teh kolonijah. Žal ni na Jesenicah niti v Dolini primerne prostora, kjer bi slikarji mogli pokazati vse, kar jim je uspelo ustvariti v kolonijah. Letošnja razstava je izjemoma zajela slikarska dela iz leta 1974 in 1975, seveda ne vsa, prostor je bil premajhen.

Planinsko društvo Jesenice kot organizator planinskih slikarskih kolonij in razstav dosega namen. Slikarji udeleženci vsake kolonije namenijo po eno delo organizatorju. Ta s temi opremlja svoje planinske postojanke. Zamisel, da se ustanovi galerija planinskega slikarstva, je vredna pozornosti.

Doslej so slikali v kolonijah: pok. Ljubo Ravnikar, Peter Adamič, Leon Koporc, Ivo Šubič, Jože Trpin, Kamilo Legat, Dora Plestenjak, Jaka Torkar, Izidor Mole, Marjan Pliberšek (vsi akad. slikarji).

Nadalje Milan Merhar, Franjo Smole, Boris Tavželj, Stane Bricman in člani jeseniškega DOLIK Janez Ambrožič, Nika Hafnerjeva, Dana Bemova, France Dolinšek, France Kreuzer, Tine Markež, Janko Korošec, Pavel Lužnik, Rudi Reichman in Tone Tomazin.

Letošnja razstava je povsem uspela. Ta razstava bi utegnila biti zanimiva tudi za druga PD v Sloveniji. Informacije daje PD Jesenice.

Branko Blenkuš

HEINE IN NARAVA

V OBZ 1975/12 je zanimiv Barobekov članek o Heinrichu Heineju (1797–1856), pesniku svetovne slave. Imenuje ga sarkastičnega opisovalca narave, tudi gorske narave. Govori o soncu, drevju, cvetju, vodah in – o ljubezni. »Če pa te ni v srcu,« pravi Heine, »potem krajina izgubi svoj blesk, sonce je samo še tako in tako telo v vesolju, drevesa postanejo kurjava, cvetje se klasificira po prašnikih in voda je samo še mokra.« Bil je velik popotnik. Neštetlo lepih opisov narave nam je zapustil, vse so prave pesmi v prozi, in skoraj vsaka ima za konec satiričen prizvok. »Potikal sem se čez hribe in doline, gledal zale trate, poslušal šumenje srebrih voda, cvrčanje ptičev, zvonkljanje čred, se čudil gozdni zelenini v soncu, nad vsem pa se je razprostiralo prozorno in prosojno nebo, tako da sem videl prav do kraja nebes – tam pa so se pri božjih nogah gnetli angelci. . . v zadnji vrstici je seveda Heinejev sarkastičen posmeh človeški naivnosti. Vedno znova se obrača h goram in najde zanje zveneče besede. Zdi se mu, kakor da ga resnobno gledajo in mu kimajo s svojimi velikimi glavami in bradami, ki jih pleto oblaki in megle. »Sem in tja sem opazil kak hribček v sinji daljavi, zdelo se mi je, kakor da stoji na prstih in radovedno pogleduje čez ramena drugih gora – najbrž zato, da bi mene uzrl.« Strežen čas, v katerem se je lahko tako pisalo, vzklika Barobek ob tej Heinejevi navidez egocentrični domislji.

Heine je bil doma iz Düsseldorfa, umrl pa je v Parizu. Bil ni samo pesnik, ampak tudi politično močno angažiran pisatelj. Nemški zvezni zbor je leta 1835 njegove knjige prepovedal.

Friedrich Nietzsche je dejal, da je imel Heine tisto »božansko hudobnost«, brez katere si neke popolnosti ne moremo zamisliti. (No, zgodovina je tej Heinejevi »hudobiji« prisodila zelo pozitiven pomen, ki seveda nacizmu ni šel v račun.)

O gorah je Heine pisal tudi zelo poglobljeno: »Vtisi, ki jih dojemamo v gorah, se v naši duši vežejo v nerazrešljivo, neudalljivo čustvovanje. Če temu čustvovanju pridemo do dna, spoznamo značaj gore.« Kaj je neki mislil lirik Heine s to mistično personifikacijo narave? Ko je potoval po Harzu, je na vrhu Brocken (1142 m), na katerega je vezanih mnogo bajk, takole razmišljal: »Če Brocken odpre svoje velikanske oči, verjetno več vidi kot mi prtilkavci, ki s svojimi zmedenimi očmi plezamo po njem. . . Znano je, da ima Brocken svoje prešerne, fantastične dni, na primer tedaj noč v maju. Tedaj zavriska in vrže se sebe svojo megleno kučmo in postane kakor mi vsi čisto po nemško romantično zmešan.« Spet Heinejev podton? Ali zgolj posebejlanje gore, da bi ljudi ne zadel naravnost in preveč? Vsekakor pa je globoka poetičnost tudi v Heinejevih »Popotnih podobah« (1826–1831), znamenitih tudi zaradi njegovega odnosa do narave in posebej do gora.

T. O.

ČETRTA IZDAJA VALLOTOVEGA VODNIKA

Vallotov vodnik (Guide Vallot) po Mt. Blancu (La Chaîne du Mont Blanc) tretji zvezek, je lani (1975) izšel v četrti izdaji. Avtorja sta znana vsemu svetu – Lucien Devies in Pierre Henry. O obeh smo v zadnjih 25 letih večkrat pisali, predvsem o njenem organizatorskem in literarnem delu. Tretji zvezek obravnava Aiguille Verte–Triolet–Mt. Dolent–Argentières–Trient. V tem prostoru so se v zadnjem času prepričljivo uveljavili tudi slovenski plezalci, v Mt. Dolent pa je pred leti Boro Krivic splezal tudi prvenstveno smer. V vodniku je tudi precej švicarskih Alp, kajti, pred leti sta pri Guide Vallot sodelovala tudi Švicarja Louis in Marcel Kurz.

»Vallot« je vselej dogodek za plezalski svet, saj najbolje odraža napredek alpinizma. Za četrto izdajo so značilne registracije zimskih vzponov in smučarskih spustov, ki so bili v bližnji preteklosti najbolj viden način afirmacije. Ni čudno, da je Vallot narasel na 490 strani, skoraj gotovo preveč za alpinistični oprtnik. Vodnik je zgled natančnosti, vesne registracije, resnega dela in poštenosti. Avtorja delata zdaj za drugi zvezek (Aiguilles de Chamonix), ki ga plezalci še težje pričakujejo.

T. O.

V WETTERSTEINU NE BO ŽIČNICE

Gre za vzpenjačo na Alpspitz, o kateri se v Nemčiji govori že nad 50 let. Tako je razglasil bavarski minister za okolje Max Streibl zastopnikom DAV, parlamentarcem in časnikarjem na razgovoru, ki mu je bila ta žičnica edina točka na programu. Poslovni krogi si pa vendarle obetajo, da se bo vrhovno varstvo narave le omeščalo, saj gradnjo vzpenjače na Alpspitz povezujejo s svetovnim prvenstvom v Garmisch–Partenkirchnu. DAV je zavzel kompromisno stališče: Nimamo nič zoper vzpenjačo, ne dopuščamo pa gradnje umetnih prog, liftoev in podobnih naprav. Nemška planinska organizacija kot alternativo predlaga žičnico na ploščad Zugspitze od Schneefernerkopfa proti Knorrhütte, češ da bi to razbremenilo Zugspitze, smučarje pa rešilo dolgega čakanja na tej popularni ploščadi.

Minister Streibl je vzpenjačo na Alpspitz odklonil zelo jedrnato: »Vsaka debata je odveč. Področje spada v cono C, v kateri je vsaka gradnja prepovedana. Če bi se umaknil pri Alpspitzu, bi se sprožil plaz prošelj za zidanje in gradnjo v coni B.«

T. O.

RAZGLED PO SVETU

SMUČARSKA AVTOCESTA

Pravzaprav je to manjša senzacija za sosede Avstrijo, spada pa k eksploataciji »Kralja gornjeavstrijskih gor«, to je Dachsteina. Cesta se spušča iz višine 2100 m s Krippenstein Gjaidalva v dolino vse do Obertrauna. Z gradnjo so končali leta 1974, cesta je stala 9 milijonov šilingov, 10 km je dolga, 20 do 40 m široka, varna pred plazovi in prilagojena za »družinski spust«. Visoki Dachstein je za smučarje res imenitno prirejen. Žičnica v treh stopnjah doseže 2100 m s severa, gondole se gibljejo tudi v »smučarski paradiz« na Zwieselalmu pri Gosau; tam je vrsta različnih liftov, hotel na vrhu gore, gorska restavracija in še mnogo drugih objektov.

T. O.

S SMUČMI NA SEDEMTISOČAK

Maja 1975 so prišli Nemci pod vodstvom E. Reismüllerja s smučmi na 7120 m visoki Trisul v Garhwal – Himalu. Z vrha so se spustili na smučeh in opravili spust z višinsko razliko 3200 m. Ekspedicijo je organiziral DAV, imela je 20 članov. Bazo so organizirali na 4600 m, nato še tabor 1, 5400 m in tabor 2, 6000 m. Na vrh so s smučmi na nogah prišli vodja in trije člani ekspedicije. DAV je organizacijo ekspedicije prepustil svoji planinsko-smučarski šoli.

T. O.

STOLETNI SMUČAR – ČASTNI DOKTOR UNIVERZE MC GILL V KANADI

Novembra 1975 je Univerza Mc Gill, ena od vodilnih kanadskih univerz, na slovesni seji podelila naslov častnega doktorja Kanadčanu norveškega izvora z imenom Jack Hermann Johansen Smith. Utemeljitev: pionirsko dolgoletno delo za širjenje smučarstva, posebno terenskega, turnega smučanja (cross country skiing). J. H. Johansen Smith je dopolnil 100 let. Še vedno smuča. Pozimi prismoča po osebno pošto 50 milj daleč. Po naslov častnega doktorja je na univerzo sam prišel. Vzhodna Kanada ga pozna pod vzdevkom Jaka Zajec (Jack Rabitt). Dobil ga je od severnokanadskih Indijancev plemena Kri (Cree), ko je kot inženir delal na njihovem ozemlju. Vzdevek »Zajec« se ga drži še zdaj. Čez 80 let star je še sodeloval v smučarskem cross countryju Montreal–Ottawa (okoli 200 kilometrov) in sicer iz propagandnih ozirov na zadnjih km pred ciljem.

Rodil se je 1875 blizu Osla na Norveškem. Priselil se je v ZDA in kot mlad inženir prodajal težke stroje za železnice, ko so delali progo med Atlantikom in Pacifikom. Nekaj časa je živel v Lake Placide, leta 1919 se je preselil v Kanado, se naselil v Montrealu, nato pa 50 milj severno v gorovju Laurentida v provinci Quebec. Pokrajina ga spominja na rodno Norveško.

V ZDA in v Kanadi je ves čas uporabljal smučmi, ki jih ameriški »traperi« niso poznali. Prišlo so mu prav pri gradnji transkanadske železnice in že samo to je bila propaganda za beli šport. Ker je prirejal tudi tekmovanja na smučeh, ga danes imenujejo »očeta smučarstva v Severni Ameriki«, čeprav gotovo ni bil edini, ki je v tistem času s podaljšanimi stopali meril razdalje novega sveta. Njegova popularnost je sededa izredna, saj se ga samo kot smučarskega učitelja spominjajo generacije od 15 do 80 let. V spominsko knjigo, ki je izšla ob promociji Jake-Zajca so zapisali svoje spomine nanj športniki, literati, časnikarji in vrsta drugih javnih delavcev, med drugim Roland Michener, nekdanji generalni guverner Kanade.

Častna priznanja je v svojem dolgem življenju večkrat doživel. Leta 1973 ga je s častnim doktoratom počastila univerza Concordia v Montrealu. Leta 1972 je dobil »Orden of Canada«, najvišje kanadsko odlikovanje za zasluge. Za 100-letnico mu je pisal norveški kralj Olaf, čestital mu je generalni guverner Kanade Leger, predsednik vlade Pierre Elliott Trudeau in seveda vrsta drugih vidnih osebnosti.

Po pismenem obvestilu R. Stefanovića iz Montreala uredništvu PV priredil T. O.

NOVI VZPONI V TIENŠANU IN V KAVKAZU

Tu so Moskovičani v 9 dneh zmogli 2600 metrov visoko severno steno Čan Tengri (6995 m). Druga moskovska naveza je v isti gori preplezala vzhodni steber in nato prečila Pik Saladin (6280 m) – Pik Šater (6640 m) – Pik Prševalski (6300 m) – Pik Rgo.

Alpinisti iz Alma Ate so bili 18 dni v Pik Marmor Stena (6400 m). Na 18-dnevni turi v poprečni višini 6000 m, dolgi 16 kilometrov, so porabili 119 klinov in 58 lednih.

Tudi v Kavkazu so nastale nove smeri modernega tipa. Krasnodarci so v 4 dneh preplezali 930 m visoko južno steno za-

hodne Šelde (4310 m), inštruktorji tabora Bezengi so zmogli severno steno Salinana (4350 m), vso zaledenelo, 950 m. Plezali so jo tri dni.

Žirija sovjetske alpinistične zveze (Federacija alpinizma) je podelila zlate medalje sovjetskega športnega komiteja navezam, ki so uspele v severni steni Čan Tengri, v prečenju Pik Komunizma in sosednih vrhov in v severozahodni steni Sindona (v Fanskih gorah, 1000 m visoka, moskovski »Trend«).

T. O.

RDEČA ZASTAVA S PETERIMI ZVEZDAMI DRUGIČ NA ČOMOLUNGMI

Prizor z zastavo na vrhu je posnel kitajski alpinist Hu-šeng-fu, po rodu iz Hana. Vsi drugi udeleženci te kitajske ekspedicije na najvišjo koto sveta so bili iz Tibeta: Fanthong (namestnica vodje), Sodnam Norbu, Lotse, Samdrub, Darfuntso, Kunga Pasang, Tsering Tobgyal in Ngapo Khyen, torej ena ženska in osem moških se je, tako beremo v poročilu, ki je izšlo tudi v »China im Bild« 1975/8, po severni strani povzpelo na najvišji gorski vrh planeta 27. maja 1975 ob 14.30 po pekinškem času. Pri tem so uživali podporo predsednika Mao-tse-tunga, centralnega komiteja partije in vsega kitajskega ljudstva. »To je,« nadaljuje poročilo, »zmaga proletarske revolucionarne linije predsednika Maa, nov dosežek velike proletarske kulturne revolucije in gibanja, ki kritizira Lin Pia (Biao) in Konfuceja (Konfucius, Kung-fu-tse, tudi Kang-tsè, kitajski modrijan in ustanovitelj religije, se je rodil leta 551 st. e. v mestu Lu, skoraj vse življenje preživel na poti in pridigal. Umrli je leta 479 st. e. Po njegovi smrti se je »konfucionizem« razširil skoraj po vsej Kitajski Op. ured.). Fanthongova je prva ženska, ki je prišla na Everest po severni strani.

Kitajci so prvič stopili na teme Čomolungme leta 1960. Bili so Vang-fu-čou, Konbu (Tibetanec) in Tji-Jin-hua.

Leta 1975 je kitajska ekspedicija postavila na vrhu tri metre visoko rdečo trigonometrično kovinsko znamenje z na pisom: »Alpinistična skupina ljudske republike Kitajske«. Fotografirali so in filmali, merili sneg, zbrali snežne, ledene in kamnite probe in na vrhu opravili elektrokardiogramski test.

Severna stran Čomolungme je zelo zahtevna. Kitajce je trl leden mraz, močno so čutili pomanjkanje kisika, premagati so morali zelo strme kopne pragove, pravzaprav stene, previsne čeri in globoke ledne razpoke, ves čas so se bali plazov in snežnih viharjev. Najtežje je bil Severni prelaz in »Druga stopnja«. Severni prelaz je pravzaprav stena, ki stoji na pol poti do vrha. Vse leto grme

čez prelaz ledni in snežni plazovi, to je najnevarnejši predel na Čomolungmi. »Druga stopnja« ima povprečen nagib 60 do 70 stopinj, mnogi prehodi so navpični.

Ekspedicija je imela s seboj alpinističnega partijskega sekretarja. China im Bild prinaša akcijski posnetek sestanka, na katerem ekspedicija pod sekretarjevimi vodstvom v višinskem taboru študira teorijo proletarske diktature.

Ekspedicija je startala marca, bazno taborišče so imeli v samostanu Rongbuk (5000 m). Taktika: Tabori so postavili na 5500 m, 6000 m, 6500 m, 7007 m, 7605 m in 8200 m. Nato so v višini 8600 m postavili še prehodni tabor. Vse to so naredili v štirih »marših«. 17. maja so začeli s petim maršem in v višini 8680 m postavili še en prehodni tabor in zadnji naskočni bivak. »Alpinisti so na marših in pri plezanju izkazovali revolucionarni duh, niso se bali ne naporov ne smrti, premagovali so vse težave in uspešno izpolnili slavno in težko nalogo,« tako pravi članek na koncu članka.

T. O.

SPORT, ALPINIZEM IN KALORIJE

Planinstvo je gotovo najbolj demokratičen šport, v svojih različnih oblikah vsakomur lahko nekaj da: lagodnemu izletniku, ki se vsak dan povzpne na kak vršič, ki mu je dovolj dve, tri ure hoje na dan, in ekstremnemu alpinistu, ki težko opremljen in oskrbljen 12 do 14 ur na dan gara in prestaja psihične in fizične napore. Ugotovljeno je, da tak ekstremni napor iz alpinista izcedi 51 znojna na dan in terja 10 000 kalorij. Tolikšna dnevna poraba kalorij pa je zabeležena le še pri profesionalnem kolesarju ali pri najtršem treningu dolgočasašev. Tabela o kalorijah ve povedati, da se jadralec zadovolji s 3000, popotovanje, tenis, kolesar s 3500 do 4000, dolgočasaš in streljivojši planinec s 4000 do 5000, profesionalni tenis s 4000 do 4500, biciklizem s 5000 do 6000, profesionalni biciklizem in ekstremni alpinizem povprečno od 6000 do 9000 kalorij na dan. Zelodec in črevesje lahko na dan sprejmeta 6000 do 7000 kalorij. Ekstremni alpinist – naj že je, kolikor se mu le da – živi od svoje substance in nujno mora shujšati, če take napore prestaja daljša časa nepretrgoma.

T. O.

NAJVEČJI SMUCARSKI MOST

Gre za most železne konstrukcije na smučiščih v smučiščih v St. Antonu na Arlbergu, zimskem rajju, ki se ponoša, da je z okolico vred največje in najbolj urejeno smučišče na svetu. Na mednarodnem kongresu lastnikov smučarskih prog so oklicali most za »največji evropski most na smučarski prog.«

Za kaj gre? Za podaljšavo treh smučarskih prog: Osthang, Kandahar, Valluga. Pri potoku Šteissbach se te tri svetovnoznane proge stekajo in končajo. Novi most, 30 x 30 m, 10 m nad vodo je smuke podaljšal in to tako, da za smučarje ne pomeni nobene nevarnosti. Ima sicer ograjo, vendar je širina talikšna, da bodo podaljšana stopala šviga čezenj brez strahu, ne bo se kaj zataknilo. Smučar bo zdaj po vseh treh smučarskih progah pridrsal naravnost v St. Anton, poleg tega pa se bo na podaljških dalj časa držal sneg, ker so speljani po senci.

Takle mostek je konec koncev majhna stvar, taka umetna stvar se bolj ali manj takoj vraste v pokrajino. Težje je, na priliko, z novo elektrarno v Kühltaiu v Otztalu, kjer so žrtvovali za vodo, ki se bo zbrala za 148 m visokem jezom eno

naravno jezero, zajeli 13 potokov in namestili 25 km velikih napajalnih cevi. Ježe in brežine so ozelenili že med gradnjo, obenem pa so se tlažili: Če hočemo imeti energetiko, se moramo marsičemu odreči.

T. O.

PRVA SVETOVNA VOJNA NA MARMOLATI

V »Osterreichische Alpenzeitung« 1974 je izhajala razprava Huberta Peterke »Južna stena Marmolate in njeni ljudje«. Članek z bogato dokumentacijo odkriva zgodovino Marmolate v prvi svetovni vojni, obuja spomin na celo vrsto avstrijskih osebnosti, ki so na sektorju Marmolate vodile alpsko vojno, kakršne zgodovina ne pozna. Peterka se je za razpravo oborožil z množico virov in literature in zelo živo prikazal tako italijansko kot avstrijsko stran, ogromno tehniko, ki je zavzela Alpe z obeh strani z enim samim ciljem, da bi zagospodarila nad njimi, predstavil množico imen in dogodkov, med imeni tudi mnoge znane, slavne plezalce, kaj vse so počeli ljudje za zmago orožja – celo mašo je bral vojaški kurat na vrhu Marmolate leta 1916, moške pa so se plazili s svojimi bremenii, umirali, zmrzovali, trepetali pred plazovi in obenem goro razrili, prevrtali, opremljali z vsem mogočim, nasekali v ledeniku, pritrjevali lestve, vrvi, žico, skobe, vrtali rove v skalo, v led, napeljevali elektriko, postavili na vrhu Marmolate orijski reflektor, v višini 2742 m v ledeniku napravili celo ledeno mesto (Eisstadt), samo na Marmolati v ledu skopali 8 km strelskih jarkov, na stotine metrov predorov v ledeniku, vse podprto in oprto s težkimi tramovi. Ponoči je italijanski reflektor presvetljeval vse te naprave, 40 velikih cevi je začelo bruhati ogenj po vsem pobočju, če je opazil premik oskrbovalnih oddelkov, ki so se primikali samo ponoči. V višini 3065 m je prišlo do boja na nož. En sam plaz 17. decembra 1916 je zasul 300 mož, največja lavinska katastrofa na Marmolati. Leta 1917 so začeli delati zaklonišča do 40 m globoko v ledeniški led. 8 km dolg strelski jarek v ledeniku so usekali, da bi bil manj izpostavljen in bolj učinkovit. Samo pri tem delu je nesreča pobrala 104 nosače. Koliko razdejanja je na gori naredil dinamit, na vrhu, po grebenih, povsod!

28. okt. 1917 se je zlomila fronta na Marmolati. Italijanska vojska se je premaknila na jug, razstrelila svoje naprave na grebenskem položaju Serrata. Leta nato je avstrijska vojska zapustila Dolomite, 4. novembra 1918 ni bilo več cesarsko kraljeve vojske ne cesarsko kraljevih »lovcev in strelceve«.

Nekaj let je potem minilo in Marmolata je spet postala zožena gora za turiste in alpiniste iz vsega sveta, njena južna stena pa kakor prej najlepša stena v Dolomiti, v kateri so nastajale slavne smeri italijanskih in avstrijskih navez. In seveda vseh navez, ki jih mami dolomitska plezarija. Peterka našteva množico prvenstvenih tur v območju Marmolate vse do leta 1974. Da so se med te uvrstili tudi slovenski alpinisti, to mu je ušlo ali pa do njega sploh ni prišlo. Peterka velja za enega najboljših vesnih alpinističnih kronistov in zgodovinarjev, med drugim tudi za Julijce in Grintovce.

T. O.

VRÉME NA KREDARICI V ZIMI 1975/76

Zima 1975/76 je bila v glavnem topla in suha. Decembar 1975, prvi zimski mesec, je bil na Kredarici občutno pretopen, saj je znašal njegov temperaturni popreček $-4,1^{\circ}$, medtem ko je vrednost dolgoletnega decembrskega temperaturnega poprečka (obdobje 1955–1970) $-7,1^{\circ}$. Pozitivni temperaturni odklon, ki je znašal $+3^{\circ}$ je bil razmeroma zelo velik.

Temperaturni popreček drugega zimskega meseca, januarja 1976, ki je znašal $-8,6^{\circ}$, je bil enak normalni vrednosti (popreček obdobja 1955–1970). Februar 1976, tretji in zadnji zimski mesec, katerega temperaturni popreček je znašal $-6,2^{\circ}$, je bil pravtako pretopen (odkl. $+2,7^{\circ}$). Ekstremne temperature so bile – razen februarškega maksima – v mejah doslej znanih absolutnih temperaturnih ekstremov Kredarice. Izmerjene

so bile naslednje ekstremne vrednosti: maksimumi decembra $6,8^{\circ}$ (dne 23. dec.), januarja $2,8^{\circ}$ (dne 9. jan.) in februarja $9,4^{\circ}$ (dne 27. feb.). Dosedanja najvišja februarska temperatura Kredarice je znašala $7,0^{\circ}$, izmerjena je bila 29. feb. 1960. Minimi so naslednji: decembra $-16,6^{\circ}$ (dne 19. dec.), januarja $-21,3^{\circ}$ (dne 27. jan.) in februarja $-16,8^{\circ}$ (dne 13. feb.).

Srednja mesečna oblačnost, ki je znašala decembra 3,5, januarja 4,3 in februarja 4,9, je bila vse tri zimske mesece pod normalno vrednostjo, ki znaša za december in januar 5,5 in za febr. 5,8. Decembra je padlo na Kredarici, v 9 padavinskih dneh, skupno 66 mm padavin, kar je 57% normalne vrednosti. Januarja je, pravtako v 9 padavinskih dneh, padlo samo 24 mm padavin, kar je 24% normalne množine padavin. Februar je bil nekoliko bolj namočen. V 12 padavinskih dneh je padlo 114 mm padavin ali 117% za ta mesec normalne množine padavin. Padavine so padale izključno kot sneg. Snežna odeja je ležala vso zimo neprekinjeno. Njena maksimalna debelina je merila v decembru 217 cm, v januarju 179 cm in v februarju 270 cm.

Heliograf na Kredarici je registriral v decembru 148 ur s sončnim sijem, kar je 55% maksimalnega možnega trajanja sončnega sija v tem mesecu. V januarju je imela Kredarica samo 126 ur s sončnim sijem ali 45% in v februarju 140 ur ali 48% maksimalnega možnega trajanja sončnega sija.

Iz navedenih podatkov povzamemo, da je zima bila planincem naklonjena.

F. Bernot

IZREDNI PRISPEVEK ZA PLANINSKI VESTNIK (16. 3. 1976 do 7. 5. 1976)

Prispevali so:

po 10 din:

Anica Horvat – Maribor, Štefan Lednik – Mežica, Ilka Skolar – Zagreb, Franc Vidmar – Kranj, Lojze Mojcen – St. Cerkev, Iva Lah – Maribor, Smiljana Škerjanec – Maribor, Jože Vizjak – Slovenj Gradec, Tadej Sluga – Ljubljana, Franc Vesel – Domžale, Karel Hauser – Slovenj Gradec.

po 20 din:

Boris Petrič – Rijeka.

po 30 din:

Karel Sitar – Velenje, Ivan Leskovšek – Zidani most.

po 40 din:

Anton Sajovic – Ljubljana, Franc Dimnik – Ljubljana, ing. Rado Rakuša – Švica, Frnc Lavližar – Kranjska Gora.

po 50 din:

Jože Nussdorfer – Ajdovščina, Miroslav Zolnir – Velenje, Roža Zabret – Kranj, Mimi Molavašič – Horjul, Marta Bobnar – Lj. Brod, prof. Viktor Gruntov – Maribor, Božica Živec – Nova Gorica, Jože Kljun – Ljubljana, Franc Salamun – Ljubljana, Slavko Zupančič – Materija, Marjan Jaršovec – Radovljica, Bojan Cestnik – Borovnica, Jože Raušl – Krško, Rudi Štraus – Rog. Slatina, Stanko Zwolf – Postojna, Boris Sartovi – Ljubljana, Alojz Šinigoj – Dornberk in Ivan Valant – Kranj.

po 60 din:

Lojze Sunčič – Bučkovci.

po 100 din:

Ing. Herbert Drogenik – Maribor, Dušan Vodeb – Maribor, Ivan Luževac – Maribor, prof. Janez Dolenc – Tolmin, Anton Bizovičar – Ljubljana, Franc Mervec – Ljubljana.

po 200 din:

Franc Jernejc – Pokljuka, Zdravko Kosmač – Ziri.

po 250 din:

Dr. Ivo Valič – Kranj.

po 500 din:

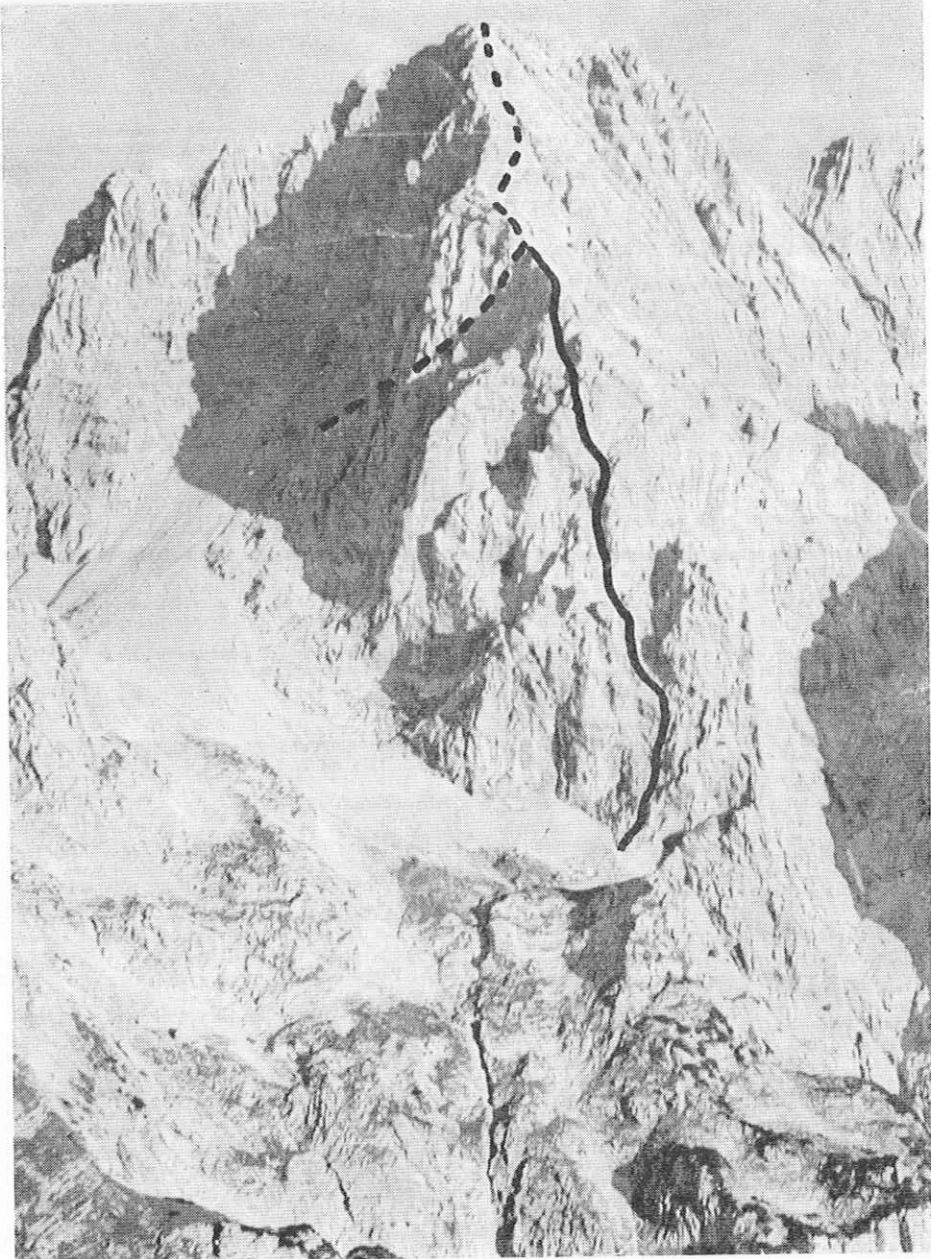
Dr. Tone Wraber – Ljubljana.

Odstopili honorar:

Dr. Karlo Benulič – Ljubljana 220 N din.

Skupaj 3380 N din.

Vsem se iskreno zahvaljujemo.

Južni greben Škrlatic

Foto Joco Balant

JUŽNI GREBEN ŠKRLATIC

Janez Brojan ml., Zvone Kofler, 25. 10. 1968.

Ocena: mesto IV -, sicer III, II. Višina smeri 350 metrov, čas plezanja 3 ure. Smer je bila že večkrat ponovljena. Prvi zimski vzpon: M. Pagon, E. Podreka, M. Poljanšek, J. Trošt, 11. in 12. 1. 1976. Lepo plezanje v idealni skali.

Dostop: Od Bivaka IV po poti proti Škrlatici do izteka Zadnjega Dolka in desno čez grušč do stene 1 ura.

Opis: Smer vstopa v steno po poševni grapi, ki se pričinja v višini travnate ravnice za izrazito skalnato glavo, kjer smo zapustili markirano pot.

Ta se tu vije vzporedno z robom Škrlatičine stene. V spodnjem delu ni mogoče govoriti o grebenu, prej o nekakšnem stožčastem postavku. Smer tu ni obvezna, mogoče so številno približno enako težavne variante (II, III). Vstopno grapo kmalu zapustimo in se pričnemo vzpenjati v glavnem naravnost navzgor po počeh in kaminih, ki so zarežani med značilne trebušaste plošče. Skala je izredno kompaktna in bogata z oprimki, zato je plezanje zelo prijetno. Po 200 metrih postane greben nekoliko razločnejši, variante se združijo v škrbiniči za večjim žandarjem. Tu desno okrog roba v žleb IV- in navzgor na razčlenjen greben, ki mu sledimo do stika z markirano potjo. Po njej še pol ure do vrha Škrlatic.

Sestop: Po markirani poti skozi Zadnji Dolek nazaj do Bivaka IV. 1 uro 30 minut.

ISKRA DANES!

Iskra je vodilni jugoslovanski proizvajalec na področju elektronike, avtomatike, telekomunikacij in elektromehanike. 30 000 delavcev v 65 TOZD sodeluje v bogati proizvodnji — od sestavnih elementov do najmodernejših elektronskih avtomatskih naprav. Kakovost Iskrinih izdelkov zagotavlja visoka strokovna usposobljenost njenih kadrôv, tehnologija in uspešno poslovno-tehnično sodelovanje s priznanimi tujimi proizvajalci.

ELEKTRONIKA
TELEKOMUNIKACIJE
ELEKTROMECHANIKA
AVTOMATIKA
ELEMENTI

Iskra

TOVARNA DUŠIKA RUŠE

PROIZVAJA:

Kalcijev karbid
Ferosilicij 45%, 75%, 90%
Ferokrom carbure
Ferokrom affine
Ferokrom suraffine
Silikokrom
Kisik plinasti in tekoči
Dušik plinasti in tekoči
Acetilen
Komprimirani zrak
Ventili za komprimirane pline
Normalni korund
Plemeniti korund beli
Plemeniti korund ročnati

Črni korund
Karborund — črni
Karborund — zeleni
Taljeni magnezit
Nabijalne mase — ognjeodporne
Cementi ognjeodporni
Sintetične žlindre
Mineralna gnojila:
mešana, kompleksna,
mikrofos in rufoš za kmetijstvo
Specialna gnojila: tekoča, trdna,
granulirana in organska
Sredstva za varstvo rastlin in
pomožna sredstva za kmetijstvo in vrtnarstvo

TOVARNA DUŠIKA RUŠE, Ruše

telefon: (062) 76-108, teleks: 033112, brzojav: AZOT MARIBOR

